

**Magdalena Grau i Figueras
Agustí Chalaux i de Subirà**

**ASSAIG SOBRE
MONEDA, MERCAT
I SOCIETAT**

Col·lecció *Bullae* 2

Pròleg: Lluís Maria Xirinacs

Escola Finaly

Economia i Societat

<http://www.finaly.org>

Consell de redacció:

Roser Albó, Àngels Baldó, Agustí Chalaux, Miquel Chicano, Laura Fusté, Magdalena Grau, Joan Parés, Enric Suárez, Jordi Via, Lluís Maria Xirinacs

Col·lecció *Bullae* 2

1a edició: *Barcelona 1984.*

© **Centre d'Estudis Joan Bardina**

2a edició: *Barcelona, 19 de maig de 1995.*

3a edició: *Barcelona, 19 de juliol de 1997.*

4a edició: *Barcelona, 28 de juliol de 2007.*

© **Magdalena Grau i Figueras**

© **Agustí Chalaux i de Subirà**

© Propietat d'aquesta edició: Publicacions de l'**Escola Finaly**

Aquest llibre està subjecte a una llicència de [Creative Commons Reconeixement-Compartir Igual](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

<http://www.finaly.org> - E-correu: escola.finaly@gmail.com

Disseny: Miquel Chicano

Bulla

Les *bullae* eren en els mil·lennis V-IV aC el que avui dia en diem «factura-xec» (albarà conformat, factura acceptada i xec tirat pel client); eren unes bosses d'argila, més o menys esfèriques, plenes de diferents figuretes de fang com a moneda representativa, i segellades en l'exterior com a símbol de les transaccions comercials, en el context d'un complex sistema de comptabilitat, i que podem considerar com l'antecedent de les famoses tauletes cuneïformes, i per tant de l'escriptura. Segons totes les enciclopèdies, el Temple vermell d'Uruk, el banc sumeri més antic per ara que coneixem arqueològicament, té arxius bancaris complets durant 200 anys (3400 a 3200 aC).

ÍNDEX

CONTRAPORTADA.....	7
PRÒLEG 1a edició.....	8
PRÒLEG 2a edició.....	9
PRESENTACIÓ.....	10
I PART - CAP A UN SISTEMA MONETARI RACIONAL.....	14
INTRODUCCIÓ.....	14
1. Empíria i «ciència».....	15
2. El sistema monetari: un sistema mètric.....	16
Capítol 1. ELS SISTEMAS MONETARIS.....	17
1. Primer nivell: les mercaderies concretes.....	17
2. Segon nivell: les unitats monetàries abstractes.....	17
3. Tercer nivell: els valors mercantils mixtos.....	18
4. Quart nivell: els instruments monetaris.....	18
5. Conclusions.....	19
Capítol 2. LA REALITAT MONETÀRIA A TRAVÉS DE LA HISTÒRIA.....	21
1. El troc antemonetari.....	21
2. La realitat monetària entre els pobles primitius.....	21
3. Els sistemes monetaris de les civilitzacions naixents.....	22
4. Aparició de la moneda metàl·lica concreta.....	23
5. De la moneda metàl·lica al paper-moneda.....	24
6. El sistema monetari actual.....	27
7. Referències bibliogràfiques d'aquest capítol.....	28
Capítol 3. CARACTERÍSTIQUES D'UN SISTEMA MONETARI «CIENTÍFIC».....	30
1. Medició i sistemes mètrics.....	30
2. Les unitats de mesura.....	31
3. Els procediments de mesura.....	31
4. Els documents de mesura.....	32
Capítol 4. LA FACTURA-XEC.....	34
1. Característiques de la factura-xec.....	34
2. Descripció de la factura-xec.....	34
3. Funcionament de la factura-xec.....	34
4. La qüestió de la divisa.....	35
Capítol 5. LA TELEMÀTICA.....	37
1. Definicions.....	37
2. Quina informació?.....	37
3. Aplicacions.....	38
4. El mercat telemàtic.....	38
5. Desmaterialització monetària.....	39
6. La disjuntiva actual.....	40

II PART - POSSIBILITATS IMMEDIATES DE LA REFORMA MONETÀRIA.....	41
INTRODUCCIÓ.....	42
Capítol 6. L'ÒRGAN JUSTICIAL.....	43
1. La Justícia, custodi de l'arxiu monetari.....	43
2. Independència de la Justícia.....	43
3. Supressió de crims i delictes per diner.....	44
Capítol 7. FISCALITAT.....	45
1. Impost únic.....	45
2. Facilitar la vida.....	46
Capítol 8. OMNICOMPTABILITAT.....	47
1. Característiques de l'omnicomptabilitat.....	47
2. Estructura de l'omnicomptabilitat.....	47
3. Anàlisi del mercat en els seus cicles i subcicles.....	48
4. Diferenciació de factures-xec.....	49
Capítol 9. MERCOMETRIA I MERCOLOGIA.....	50
1. Mètrica i «ciència».....	50
2. Definicions operatives.....	50
III PART - FONAMENTS D'UN NOU ORDRE SOCIAL LLIBERTARI.....	51
INTRODUCCIÓ.....	52
1. L'instrument més adequat.....	52
2. Inspiració ètica.....	52
3. Estructura de la Tercera Part.....	54
Capítol 10. LA SOCIETAT TOTAL I LA SEVA COMPOSICIÓ.....	55
1. Persones.....	55
2. Imperi.....	56
3. Societat utilitària i societat liberal.....	56
Capítol 11. EL COMANDAMENT SOCIAL O ARQUIA.....	58
1. Definicions.....	58
2. Dialèctica entre <i>arquia</i> y anarquia.....	59
3. Les diferents <i>arquies</i>	59
Capítol 12. LEGISLACIÓ MONETÀRIA.....	62
1. Implantació de la factura-xec.....	62
2. Tipus de factures-xec.....	62
3. Tipus de comptes corrents i operacions monetàries.....	63
4. Imperialització de tots els comptes corrents.....	64
5. Tipus d'establiments comptables.....	64
Capítol 13. IMPERIALITZACIÓ DE LA XARXA MONETÀRIA TELEMÀTICA.....	67
1. La batalla per la informació.....	67
2. Informació per a tothom.....	67
3. La informació com a factor actiu de producció.....	69

Capítol 14. REPARTIMENT DE LA RIQUEZA COMUNITÀRIA	70
1. Dialèctica entre bé comú i bé privat.....	70
2. Utilització de la massa monetària comunitària.....	71
3. Crèdits a la inversió.....	72
4. Finances al consum.....	72
5. Municipalització del sòl.....	74
6. Desaparició de les classes per diner.....	75
7. Resum dels darrers capítols.....	75
Capítol 15. LA SOCIETAT UTILITÀRIA-PRODUCTIVA	77
1. Definicions.....	77
2. Reflexions sobre la societat utilitària.....	77
3. Dinàmica pròpia de la societat utilitària-productiva.....	78
4. Responsabilització de tot acte monetari en la societat utilitària-productiva.....	79
5. Lleis mínimes de protecció a la societat utilitària-productiva.....	79
6. Comerç exterior i duanes.....	85
Capítol 16. LA SOCIETAT LIBERAL	86
1. Definició.....	86
2. Societat utilitària i societat liberal.....	87
3. Organització interna de les professions liberals.....	87
4. Responsabilització de tot lliure acte liberal.....	89
5. Mecanismes de separació efectiva entre la societat utilitària-productiva i la societat liberal.....	90
Capítol 17. LA SOCIETAT UTILITÀRIA-CONSUMIDORA	92
1. Dinàmica pròpia de la societat utilitària-consumidora.....	92
2. Composició de la societat utilitària-consumidora.....	93
3. Protecció i responsabilització dels consumidors.....	93
4. Consum i consumisme.....	93
Capítol 18. LA UTOPIA LLIBERTÀRIA	95
1. Estructures opressores i estructures llibertàries.....	95
2. La societat postlògica.....	96
3. La societat ecològica.....	96
4. La societat pacificada.....	97
5. El socialisme anàrquic.....	98
Capítol 19. LA SOCIETAT TRANSCENDENT	99
1. Fenomen i noümen.....	99
2. La societat transcendent.....	99
3. Llibertats fenomèniques i llibertat noümènica.....	100
IV PART - UNA HIPÒTESI DE TREBALL SOBRE EL MERCAT	101
INTRODUCCIÓ.....	102
Capítol 20. ENUNCIAT DE LA HIPÒTESI	103
1. Enunciat general.....	103
2. Precisions.....	103

Capítol 21. ANTECEDENTS I CONFIRMACIONS EMPÍRIQUES.....	105
1. Antecedents.....	105
2. Confirmacions empíriques.....	105
Capítol 22. FORMULACIÓ DE LA HIPÒTESI.....	107
1. Formulació general.....	107
2. Invenció de diner.....	108
3. Formulació detallada.....	108
Capítol 23. POSSIBILITATS EN CAS DE CONFIRMACIÓ DE LA HIPÒTESI.....	111
1. El bé comú mercantil en l'actualitat.....	111
2. El bé comú mercantil en règim de factura-xec.....	111
3. Imperialització del bé comú mercantil.....	112
4. Economia.....	112
AUTORS	
Magdalena Grau i Figuras.....	114
Agustí Chalaux i de Subirà.....	114

CONTRAPORTADA

La idea de la moneda com a informació circulant i del sistema monetari com a sistema d'informació no és nova; però sí que podem dir que se li ha prestat poca atenció, i que les conseqüències d'aquest plantejament no s'han dut fins al final. Tenint en compte la gran importància de la informació en els nostres dies, creiem que aquest oblit és molt greu: ens cal, doncs, fer una revisió a fons del tema. Aquest serà l'objectiu del present estudi.

Tot i que partirem de l'estudi i anàlisi dels sistemes monetaris, per tal de proposar-ne una reforma important, en darrer terme, allò que més ens interessa són les realitats socials que poden derivar-se d'aquesta reforma. El nostre interès, doncs, no se centra tant en la mercologia com en la sociologia; i, encara més, en l'art política.

Ara bé, per tal que les relacions de l'home amb la natura canviïn de sentit, passin de l'actual orientació possessiva i destructiva a una orientació de respecte i admiració, cal un canvi radical de mentalitat, que requereix temps, i que no es pot improvisar per llei. És aquí que les estructures socials llibertàries poden ajudar a accelerar el procés. Una societat clara i transparent, monetàriament responsabilitzada, amb molt de temps lliure, amb abundància productiva i amb una gran solidaritat comunitària envers els que la necessiten, és una societat que no posa traves a les idees, als experiments socials, que no condiciona les mentalitats sinó que les deixa lliures i les ajuda en les seves iniciatives, i que, per tant, promou la mutació i la transformació social.

PRÒLEG 1a edició

Aquest assaig està dirigit especialment a tots aquells investigadors socials que cerquen vies analítiques alternatives en l'estudi de l'actual panorama nacional i internacional.

En tant que assaig, resumeix densament, potser fins i tot excessivament, tot un conjunt de propostes en diferents àmbits de la vida econòmica, política i social. No és doncs ni un llibre de divulgació, ni un tractat complet. Es tracta simplement d'una exposició mínimament tècnica i sistemàtica, escrita per a recollir crítiques i col·laboracions. La reflexió que proposem suscita múltiples interrogants, tant des del punt de vista de la teoria com del de la seva aplicació pràctica en la vida política, social, nacional, individual, econòmica, ecològica... És precisament la recerca de la formulació d'aquests interrogants, i la possible col·laboració d'especialistes individuals i col·lectius, un dels objectius d'aquest assaig.

El Centre d'Estudis Joan Bardina porta molts anys analitzant –amb molt pocs mitjans– els fenòmens socials més evidents i més preocupants, i cercant propostes concretes que, dins d'un nou marc de referència, puguin ésser viables, sense necessitat de canvis socials discontinus.

Us agraiem tots els suggeriments i totes les crítiques que ens vulgueu adreçar; el nostre agraïment serà més gran com més objectivament severa serà la crítica.

1a edició Barcelona, maig de 1984

PRÒLEG 2a edició

La inspiració, l'alè, l'esperit fou Horace Finaly, jueu hongarès, emigrat a França, president del Banc de París i dels Països Baixos, gran banquer, erudit, humanista, filòsof, lector dels clàssics grecs en l'idioma original, dipositari de velles i sàvies tradicions platòniques. Ell dona el nom a l'Escola que edita aquest llibre.

La clarividència, el rigor, l'estructura, les dues o tres intuïcions genials i els cents de solucions i propostes ingenioses afegides, com la carroceria a un motor d'un Mercedes, tota una vida dedicada, més de tres quarts de segle, a perfilar un sistema general econòmic, social i polític, en l'àmbit dels fenòmens i una incommovible fe en l'àmbit de la transcendència. Això és obra d'Agustí Chalaux.

La feina amorosa, competent, ordenada, precisa de redacció d'aquesta obra correspon a Magda Grau. La vaig conèixer en una reunió als caputxins de l'Ajuda, al barri de Ciutat Vella de Barcelona. Cada setmana aquells adole-cents s'aplegaven lliurement per escoltar astorats la paraula viva del mestre, d'Agustí Chalaux. Ella perseverà. Posà en forma de llibre, aquest llibre, allò que l'Agustí deia i que altres vam escoltar i vam intentar fixar en primeres redaccions més imperfectes.

En aquests curts primers rengles d'aquest escrit no resisteixo a posar en el paper les, per a mi, tres intuïcions fonamentals de Finaly-Chalaux:

1. La moneda, a més d'un títol de dret a la possessió d'uns béns d'un valor determinat, és la informació necessària per a poder exigir totes les responsabilitats socials rellevants, si la moneda és explicativa del que s'ha comprat i venut amb ella.
2. Aquesta moneda responsable permet una comptabilitat general d'una comunitat geopolítica determinada i detectarà, fora d'excepcions catastròfiques, una plusvàlua insospitada de tipus social, independent de la plusvàlua privada generada per les empreses.
3. Aquesta plusvàlua, avui amagada, és robada per privats i cal que sigui administrada per l'estat democràtic, en nom de la comunitat esmentada, per finançar la vida, la seguretat social i totes les professions vocacionals (mestres, metges, sacerdots, polítics, jutges, artistes...) i per creditar la compra de tots els excedents de producció útils per a millor producció.

Meditem-ho!

Lluís Maria Xirinacs
Ex-senador i fundador de l'Estudi General
Filòsof globalista que ha aprofundit en
nous models socio-econòmics

2a edició Barcelona, 19 de maig de 1995

PRESENTACIÓ

El nostre univers visual, en qualsevol dels fets que en la nostra societat transcorren amb ús de moneda, és molt restringit, i està molt per sota del que actualment permetrien les tecnologies agrupades sota el nom conjunt de telemàtica.

En referència a qualsevol fenomen monetari, ningú –ni el polític, ni el jutge... ni l'empresari, ni el responsable d'una institució liberal... ni l'economista, ni el sociòleg... ni qualsevol modest ciutadà– no pot actualment saber res d'exacte i precís sobre les preguntes clàssiques: qui?, quan?, com?, perquè?

De cara a l'actuació judicial, és evident que mentre no es pugui contestar aquestes preguntes –i molt especialment la de «qui»–, la nostra civilització no serà altra cosa que un camp de cultiu d'irresponsables.

De cara a la marxa diària del mercat i de tota la societat, en general, aquests no podran conèixer un desenvolupament real i ple fins que no comptin amb un mitjà eficaç per a superar la situació de total desinformació en què vivim.

Igualment, de cara al coneixement, teòric i pràctic, del mercat i de la societat, podem dir que aquest no progressarà, ni podrà fer-se experimental, mentre no existeixi un sistema racional de mesura i documentació de cada fenomen elemental esdevingut.

Actualment, la informació és un dels elements bàsics en tot afer humà, fins i tot potser el més bàsic: començant pels plantejaments d'alguns biòlegs actuals, que diuen «vida és informació» (la informació continguda en els gens), i acabant per les modernes tecnologies informàtiques, de tractament artificial de la informació rigorosament codificada, sense informació adequada no pot desenvolupar-se amb un mínim d'eficàcia cap activitat.

La idea de la moneda com a informació circulant i del sistema monetari com a sistema d'informació no és nova; però sí que podem dir que se li ha prestat poca atenció, i que les conseqüències d'aquest plantejament no s'han dut fins al final. Tenint en compte la gran importància de la informació en els nostres dies, creiem que aquest oblit és molt greu: ens cal, doncs, fer una revisió a fons del tema. Aquest serà l'objectiu del present estudi.

La circulació monetària revesteix, en l'actualitat, dues formes principals: els bitllets de banc, títols al portador que circulen sense deixar cap rastre, i que per aquest motiu podem denominar **circulació anònima-impersonal**; i el diner escriptural o diner bancari, és a dir, els comptes corrents bancaris i formes similars, que sí que estan personalitzats, i per aquest motiu parlarem de **circulació personal-documentada**.

La circulació anònima-impersonal és, per la seva mateixa naturalesa, la causa de l'actual desinformació sobre els fenòmens monetaris; pel que fa a la circulació personal-documentada, si bé ofereix més garanties d'informació, aquestes s'esfondren des del moment que aquest tipus de circulació es pot convertir, sempre que convingui a l'interessat, en circulació del primer tipus –ja que no és, de fet, sinó una circulació auxiliar i secundària, derivada de la primera–.

Ens trobem, doncs, que el sistema monetari actual no és un sistema d'informació, sinó, tot el contrari, un sistema desinformatiu.

Per a superar aquesta situació, proposem la substitució d'aquestes dues circulacions actuals, per la circulació d'un únic tipus d'instrument monetari, que anomenarem **factura-xec**. La factura-xec serà plenament personalitzada, i només servirà per a un únic acte monetari elemental; a més a més, se servirà de la moderna tecnologia telemàtica (o informàtica a distància), de manera que esdevindrà un instrument molt àgil i còmode. Amb aquestes característiques fonamentals, el sistema monetari pot adquirir la qualitat de sistema d'informació, per captació automàtica i continua de les magnituds monetàries, sobre els fenòmens concrets a elles subjacents.

Una comunitat geopolítica¹ que posés en pràctica un sistema monetari com el que proposarem, tindria la possibilitat triple de:

A nivell justicial, disposar de documentació antejudicial precisa, que permetria de judicar, amb rapidesa, eficàcia i objectivitat, sobre les responsabilitats personals en qualsevol crim o delictes comès per diner.

A nivell de mercat i de societat total, assolir un desenvolupament harmoniós i ple, gràcies a la clarificació i informació aportada per unes estadístiques i analítiques dinàmiques i contínues de tota l'activitat monetària –sense, però, que la informació de tipus estrictament personalitzat pugui ser coneguda per ningú altre que la Justícia, i tenint en compte que aquesta no en podrà fer ús si no és justificadament.

A nivell de la mercologia, disposar finalment d'un instrument mètric-comptable per a la mesura objectiva de tots els fenòmens elementals del mercat, la qual cosa significa poder convertir l'estudi del mercat en una disciplina veritablement experimental-quantitativa.

Tot i que partirem de l'estudi i anàlisi dels sistemes monetaris, per tal de proposar-ne una reforma important, en darrer terme, allò que més ens interessa són les realitats socials que poden derivar-se d'aquesta reforma. El nostre interès, doncs, no se centra tant en la mercologia com en la sociologia; i, encara més, en l'art política.

La reforma monetària que proposem és, en ella mateixa i per ella sola, **èticament neutra**, en el sentit que no és ni bona ni dolenta, sinó que, com qualsevol altra tecnologia –no oblidem que el sistema monetari és un instrument tècnic-auxiliar inventat per l'home–, la seva possible bondat o maldat és funció, únicament i exclusiva, de la utilització que se'n faci.

L'home construeix molts instruments, coses totalment inertes que l'ajuden en les seves tasques. Però després pot utilitzar-los de múltiples maneres, en funció d'interessos i objectius socials molt diversos; únicament aquests usos socials poden ser titllats de bons o dolents, i mai els instruments en ells mateixos.

A partir d'aquesta constatació fonamental, podem fer una distinció clarificadora entre **autopolítica i antipolítica**.

Auto i **Anti** són dos prefixos d'origen grec; el primer significa «mateix, per sí mateix... espontàniament i expansivament...»; el segon significa «contra», però aquí li donarem el matís específic de «el contrari, deliberadament practicat (del terme que qualifica)». Davant d'un mateix element lingüístic, com és el cas de «política», «auto» i «anti» expressaran les dues cares socials del concepte significat per dit element.

El sistema monetari que proposem d'establir serà un instrument molt potent d'informació. I ja és sabut que qui té la informació, el coneixement, el saber, té també el **poder**, la capacitat d'actuar, dirigir, conduir, elaborar estratègies (mercants, socials, polítiques...).

Cal preveure molt bé, doncs, com s'utilitzarà aquest instrument. Serà utilitzat antipolíticament per una minoria, en benefici propi i en contra dels interessos de la majoria, convertint el poder sobre les coses en un il·legítim poder sobre les persones? O bé serà utilitzat autopolíticament, en benefici de tots els membres de la comunitat geopolítica, amb un eficaç poder sobre les coses dedicat única i exclusivament al servei de les persones?

Serà la informació reservada a una minoria, o oberta a la totalitat de la comunitat geopolítica?

Per la nostra banda, ens declarem obertament partidaris d'una utilització autopolítica de la reforma monetària, que compregui els següents objectius socials:

¹ Avui dia, s'utilitzen correntment els termes **Estat** o **nació** per a designar les comunitats organitzades políticament. Considerem que aquests termes són poc precisos; millor, radicalment inadequats: Estat és només una petita part de la comunitat total, aquella en la qual s'ha delegat el comandament polític; nació vol dir simplement «grup de naixement, grup en el qual neixen els éssers»: es tracta doncs d'un fet natural, comú als homes i als animals, que no té res a veure amb l'organització política, específicament humana. Proposem d'emprar, com a alternativa, l'expressió molt més precisa de **comunitat geopolítica**, això és, «comunitat fixada en un territori determinat, i dotada d'uns òrgans de comandament polític determinats».

Assaig sobre moneda, mercat i societat

- a) Donar accés lliure i gratuït, a tots els membres de la comunitat geopolítica, a tota la informació monetària de tipus analític-estadístic, i encarregar a la Justícia la protecció de tota la informació monetària de tipus personal-privat.
- b) Donar a tots els membres de la comunitat geopolítica totes les llibertats fenomèniques concretes que encara els manquen, però que són possibles en funció del nivell tècnic actual.
- c) Donar els seus drets jurídics a tots els membres de la comunitat geopolítica, i, per començar, donar-los plena igualtat jurídica, sense cap excepció de persona ni excepció de cosa.
- d) Donar benestar creixent al màxim de persones, en funció de l'eficàcia dels sabers de producció material i dels sabers de servei liberal.
- e) Donar autopacificació interna i protecció externa eficaces a tots els pobles acollits en la comunitat geopolítica.
- f) I, en el límit de l'acció política exterior, cercar sense treva ni descans la lenta autopacificació entre totes les comunitats geopolítiques, entre totes les cultures i entre totes les civilitzacions.

Tots els objectius que acabem d'esmentar, poden resumir-se i concretar-se en dos, en els quals centrarem bona part d'aquest assaig.

El primer és la desaparició pacífica de tota mena de poder sobre les persones, i la seva substitució per uns legítims poder eficaç sobre les coses i comandament social de les persones, nascudes totes lliures.

Posar això en pràctica implica una reforma a fons dels aparells estatal, judicial i ètnics-autonòmics. En primer lloc, els membres respectius d'aquests aparells han de ser plenament responsables de llur actuació, i, doncs, han de passar davant la Justícia al terme de llurs mandats; en segon lloc, les atribucions de cada òrgan han d'estar molt ben determinades, i limitades al mínim necessari, sempre segons el principi de subsidiarietat; i, en tercer lloc, la Justícia ha de gaudir d'una plena independència respecte de l'Estat.

El segon objectiu és la desaparició pacífica de tota mena de misèria material o marginació social per raó de diner. Implica, això, l'elaboració d'una política de rendes adaptada a les possibilitats que ofereix el nivell de desenvolupament tecnològic-productiu actual. Que avui dia és possible de donar diner a tothom, ja no ho pot negar ningú. Wassily Leontief² afirma: «La història del progrés tecnològic al llarg dels darrers 200 anys és, essencialment, la història de l'espècie humana fent lentament i constant el seu camí de tornada cap al Paradís. Però què passaria si de cop ens hi trobéssim? Si se'ns oferissin tots els béns i serveis sense treball, ningú no estaria ocupat. Si no hi ha ocupació, no hi ha salaris. Per tant, fins que no es formulessin noves polítiques de rendes, apropiades per a adaptar-se a les noves condicions tecnològiques, ens moriríem de gana en el Paradís».

Efectivament, els processos de producció material van prescindint, cada dia més, d'un factor que era abans fonamental: el treball humà. Aquest és un fet que s'imposa amb evidència, i davant del qual no podem tancar els ulls; però cal que ens adonem que no es tracta d'un fet negatiu, sinó d'un fet altament positiu: què millor per a l'home que alliberar-se finalment del treball, de la tasca rutinària i sense al·licient? No cal ser gaire intel·ligent per a comprendre que, si les màquines produeixen, si **hi ha** producció, **hi ha d'haver** també el diner necessari per a absorbir-la; i si el mercat no genera espontàniament aquest diner –precisament perquè no hi ha treball–, llavors és la tasca del polític d'**inventar-lo**, i de **repartir-lo** equitativament, en funció de les necessitats més evidents, tant del mercat com de la societat. I aquesta tasca del polític no és difícil d'organitzar quan es compta amb un sistema monetari plenament informatiu.

Però tot això ha de fer-se respectant sempre al màxim, fins i tot afavorint, la iniciativa privada i la propietat privada dels mitjans de producció: ja que la història ens ensenya que

² Wassily Leontief «Distribución de trabajo y renta» **Investigación y Ciencia**, nº 74, novembre 1982.

són precisament aquestes institucions les responsables de la fecunditat, dinamicitat i progrés tècnic constant del mercat productiu.

Que ens permeti el lector unes darreres reflexions sobre la reforma del sistema monetari que proposarem: la substitució dels actuals bitllets de banc i altres formes auxiliars, per la factura-xec pro-telemàtica i bipersonal.

Aquesta substitució és molt fàcil de realitzar, tant des del punt de vista tècnic com des del punt de vista social.

Tècnicament, la telemàtica està ja a punt per a fer possible, en un termini no massa llarg, la implantació de la factura-xec com a únic instrument monetari.

Socialment, només cal observar que el sistema monetari és una estructura abstracta i convencional, exterior a l'home, de caràcter instrumental-auxiliar, per a comprendre que la seva reforma no ha de provocar ni resistències psicològiques ni trastorns socials de cap mena. La prova és que ja es comença a utilitzar en diversos països, també en el nostre, el diner electrònic, –per no parlar de l'extensió ràpida i generalitzada dels comptes corrents–.

Així doncs, la reforma que proposem és, abans que tot, una qüestió de voluntat política.

La revolució telemàtica és avui, ja, un fet imparable, que afectarà cada cop més tots els camps de l'activitat humana –sempre, però, en una dimensió auxiliar, no ho oblidem–. Com tota tecnologia, la telemàtica és, en ella mateixa, neutra, susceptible d'utilitzacions èticament molt diverses. «En espera que sigui efectivament creada una reglamentació estructurada, la nova tecnologia romandrà sinònim de centralització, repressió, intrusió, dominació. Llàstima. La tecnologia no és altra cosa que un instrument per a una major eficàcia. Certament, els 'dolents' poden oprimir, torturar, espionar i explotar més i millor que mai. Però alhora, la tecnologia permet a l'home d'escoltar, d'informar, d'ajudar i de protegir el proïsme molt més que no ho havia mai gosat d'imaginar. Torna la vista als cecs, l'oïda als sords, mesura amb precisió, reparteix amb equitat, reeixeix en operacions quirúrgiques increïblement delicades. Dóna als disminuïts i a les persones d'edat els mitjans per a expressar-se, desplaçar-se, comunicar-se i conversar amb els altres»³.

La telemàtica implica necessàriament, doncs, o bé una gran esperança per a tots els pobles de la terra, a condició que s'entengui com un instrument d'accés gratuït, dedicat al servei de la llibertat i de la informació de totes les persones; o bé una gran amenaça de més poder sobre les persones per part dels poderosos de sempre: poders fàctics, estatismes, sistemes políciacs, militarismes...

Concretament, el diner electrònic, si no fem atenció, ens pot conduir més aviat al despotisme absolut profetitzat per Orwell i Huxley, que no al món de llibertats concretes que proposem nosaltres. Tal com s'està desenrotllant actualment, el diner electrònic constitueix sistemes d'informació molt parcials i tancats, limitats a uns nuclis privats molt reduïts.

Per això, cal que una decisió i voluntat autopolítiques siguin constituïdes ràpidament. Llancem des d'aquí una crida a la revolució de no-violència intel·ligent i activa de tots els pobles de la terra: perquè allò que és tècnicament possible, esdevindrà realitat concreta tan aviat com un poble n'estigui íntimament convençut. I val més massa d'hora que massa tard.

La crisi de l'actual civilització, i les possibilitats alliberadores d'una nova tecnologia, aquest és el repte a què ens enfrontem els ciutadans d'aquestes darreries de segle XX.

³ J.Morgan «Des machines et des hommes: dictature ou prolétariat» **Sciences et Avenir** nº spécial hors série nº 45 (Traduït i adaptat per Hervé le Tellier, © Sunday Times Magazine, 23 d'octubre de 1983)

I PART

CAP A UN SISTEMA MONETARI RACIONAL

INTRODUCCIÓ

Aquesta Primera Part del nostre assaig se situa dintre de la disciplina que anomenem mercologia, és a dir, «ciència del mercat»; i, més concretament, està dedicada a l'estudi dels sistemes monetaris, amb la voluntat d'aconseguir una objectivació màxima del tema.

Però els sistemes monetaris, en tant que realitat social, no natural, i, a més a més, totalment **inventada** per l'home, no poden ser estudiats des d'un punt de vista estretament mercològic; cal ampliar els horitzons i abastar la seva evolució i la seva interrelació amb les altres múltiples i complexes realitats i creacions humanes, si el que volem és obtenir una comprensió completa i global de la naturalesa dels sistemes monetaris.

Per aquest motiu, la nostra aproximació científica, objectivadora, als sistemes monetaris, serà necessàriament de tipus interdisciplinari, en el sentit que recorrerem a criteris històrics, etnològics, sociològics... per tal d'arribar a una certa reconstrucció del naixement, desenvolupament, transformació i funcions socials –a més a més de les estrictament mercantils– d'aquests sistemes.

1. Empíria i «ciència»

La paraula **ciència** gaudeix avui dia d'un gran prestigi; i, per aquest motiu, és usada moltes vegades abusivament. Sembla que, solament dient que tal cosa és científica, la tal cosa ja està justificada.

Però a més a més, resulta que la ciència és una cosa molt àmplia, és un gran sac en el qual s'hi poden encabir multitud de coses. Hi ha les ciències formals i les ciències empíriques, les ciències experimentals i les ciències no experimentals, les ciències naturals i les ciències socials...

Davant d'aquest costum, nosaltres som partidaris de definir sempre, amb precisió, el tipus de coneixement de què es tracta en cada cas.

Esperem, doncs, que se'ns perdoni d'introduir aquí una breu reflexió sobre les diferents formes d'aproximació a la realitat que l'home és capaç de dominar.

- a) En primer lloc, hi ha el **coneixement empíric** o **experiencial**, sorgit directament de la pròpia experiència de l'objecte (sigui aquest exterior o interior al subjecte). És un coneixement concret de les coses concretes que experimentem, sense cap posterior elaboració de tipus abstractiu: en ell, el subjecte prima sobre l'objecte, perquè posa tota la seva persona en l'experiència; de manera que un mateix objecte és experimentat i, doncs, conegut, de diferents maneres per diferents subjectes. Hi ha, a més a més, dues classes de coneixement empíric: el fenomènic –és a dir: referit a realitats d'aparença física, experimentades sensiblement–, i el noùmènic –és a dir: referit a realitats metafísiques, experimentades en esperit pur–.
- b) En segon lloc, hi ha la **lògica**: aquesta, de fet, no és cap coneixement, ja que està totalment desvinculada de l'experiència concreta. La lògica és, més aviat, un instrument per a treballar el coneixement, de caràcter totalment auxiliar, que es limita a proporcionar estructures i formes abstractes, buides de contingut concret, però posteriorment omplibles amb dades empíriques qualssevol. La lògica no és, doncs, ni objectiva –perquè no es refereix a cap objecte concret–, ni subjectiva, perquè tampoc no depèn de cap subjecte particular–; és, simplement, instrumental.
- c) Finalment, tenim la **cognició empírica fenomenològica pro-experimental**, que comprèn dues fases principals: hi ha, primer, l'aplicació de la instrumentació lògica a les dades del coneixement empíric-fenomènic. Aquest és tractat i elaborat segons les operacions lògiques, i passa llavors de ser un coneixement concret a ser una cognició abstractada de la realitat concreta: ja no es tracta d'una experiència singular i subjectiva,

Assaig sobre moneda, mercat i societat

sinó del tractament d'aquestes experiències segons unes operacions abstractes repetibles per qualsevol subjecte. Això representa un pas molt important cap a l'objectivació, ja que es fa possible de prescindir del subjecte. En la segona fase, però, es busca de contrastar la cognició abstractada de la realitat, amb la realitat mateixa: és la fase pro-experimental. Com més afinada i completa sigui aquesta contrastació experimental, més elevat serà el grau d'objectivitat de la cognició finalment obtinguda (tot i que mai no es podrà arribar a una objectivació del 100%). La contrastació més objectivadora és la que anomenarem experimentació, i consisteix a **crear**, de manera voluntària i controlada, les condicions en què l'experiència podrà provar la validesa dels enunciats hipotètics que sobre la realitat hem extret en la fase anterior. Però això no és sempre possible, i moltes vegades cal **esperar** que aquestes condicions es donin espontàniament en la mateixa realitat; parlarem llavors d'experiment.

Després d'aquesta recapitulació, afegim que nosaltres limitem l'ús de la paraula **ciència** al significat, molt precís i restringit, següent: **ciència** és «aquella part de l'empirisme fenomenològic pro-experimental que consisteix en l'enunciació de lleis implicades en un nombre determinat de contrastacions experimentals ja realitzades». Per a comoditat del discurs, però, usarem moltes vegades, al llarg d'aquest assaig, la paraula ciència en el seu sentit ampli i imprecís habitual; en aquest cas, l'escriurem sempre entre cometes.

Arribats aquí, ens podem preguntar: dintre de quin dels tipus de coneixement suara descrits se situa la nostra reflexió sobre els sistemes monetaris? La resposta: qualsevol reflexió sobre temes mercològics, en general, i monetaris, en particular, pot arribar avui dia a esdevenir empírica fenomenològica, però molt difícilment podrà arribar a trobar una contrastació experimental rigorosa, a falta de l'existència d'un sistema mètric adequat dels fenòmens elementals de què es tracta.

Pel que fa als aspectes menys específicament mercològics, més de tipus sociològic (història, funcions socials... dels sistemes monetaris), cal ressaltar que aquestes disciplines, per elles mateixes, troben grans dificultats per esdevenir experimentals.

2. El sistema monetari: un sistema mètric

Al llarg de la nostra aproximació als sistemes monetaris descobrirem que aquest són, fonamentalment, uns sistemes mètrics, potser els primers inventats per l'home, ara fa uns 10.000 anys. La seva finalitat mercantil és de mesurar els fenòmens elementals del mercat, els canvis, en la seva pervalència principal, el valor de canvi.

Però a més a més tenen, originàriament, una altra funció de gran importància social: són, a partir d'un cert moment, sistemes documentaris, a través d'uns instruments monetaris que deixen constància de cada intercanvi elemental realitzat.

En finalitzar el recorregut per la història dels sistemes monetaris, arribarem a una conclusió fonamental: i és que els sistemes monetaris dels darrers 4.000 anys han perdut les característiques principals abans assenyalades: han esdevingut antimètrics i antidocumentaris.

Per les greus conseqüències mercantils i socials que comporta aquest fet, és urgent la substitució del sistema monetari actual per un altre més racionalment adaptat a la que hauria de ser la seva funció específica. Inspirant-nos en els sistemes monetaris primitius, en proposarem una reactualització que aprofiti les possibilitats de la moderna tecnologia telemàtica: redefinirem un sistema monetari molt àgil i còmode, per a una gestió racional i una cognició mètrica-documentària i, doncs, pro-experimental, del mercat.

Capítol 1. ELS SISTEMES MONETARIS

En què consisteixen i per a què serveixen els sistemes monetaris?

Per a contestar aquestes preguntes, prescindirem de tot el que ens expliquen els «economistes»⁴, i anirem directament a exposar la nostra pròpia concepció de la realitat monetària.

No pretenem aquí fer una descripció de com funcionen els sistemes monetaris vigents en l'actualitat, sinó de com funcionaren els primitius sistemes monetaris, i de com **haurien** de funcionar els actuals: proposarem doncs una normativa monetària.

Per a aconseguir una clarificació màxima del tema, farem una distinció entre quatre nivells de realitats:

- 1r nivell: les mercaderies concretes
- 2n nivell: les unitats monetàries abstractes
- 3r nivell: els valors mercantils mixtos (concrets-abstractes)
- 4t nivell: els instruments monetaris

1. Primer nivell: les mercaderies concretes

Tots els éssers vius, i també, entre ells, l'home, necessiten consumir una sèrie de béns (i, en el cas de l'home, també serveis) per a poder prosseguir i millor realitzar la seva existència. Aquests béns els anomenem **béns utilitaris**, ja que són **útils** per a satisfer les necessitats consumidores dels éssers vius.

De la mateixa manera, entenem per **utilitarisme** el sistema de producció i distribució de béns utilitaris existent en una comunitat (vegetal, animal o humana) determinada.

En l'espècie humana s'ha anat desenvolupant, al llarg de mil·lennis d'evolució, una modalitat d'utilitarisme que és avui dominant en totes les societats modernes: es tracta de l'utilitarisme mercant-monetari (abreujadament: **utilitarisme mercantil**)

Aquest règim utilitari es caracteritza bàsicament pel fet que els béns produïts no són consumits pels seus propis productors, sinó que són intercanviats en un **mercat**, i per mitjà d'unes convencions reguladores que constitueixen un **sistema monetari**.

Els béns utilitaris intercanviats en un mercat s'anomenen generalment **mercaderies**, i són de dos tipus: **mercaderies produïdes** (que poden ser objectes inerts, sers servils o serveis utilitaris) i **mercaderies productores** (que són les **forces** que permeten la producció de les primeres).

Cal subratllar doncs que no té cap sentit parlar de sistema monetari si no és en un context d'intercanvi de mercaderies concretes realment existents.

2. Segon nivell: les unitats monetàries abstractes

En un principi, el mercat –és a dir, l'intercanvi de mercaderies– es desenvolupava sense necessitat d'un sistema monetari.

Cada intercanvi elemental d'una mercaderia concreta A per una mercaderia concreta B –anomenat **troc**– es realitzava sense la mediació de convencions monetàries prèvies. L'únic factor a tenir en compte eren les necessitats particulars dels dos agents del canvi: si aquestes necessitats quedaven satisfetes mitjançant un troc determinat, aquest troc era

⁴ Escrivim el terme «economia» i tots els seus derivats entre cometes, sempre que els entenem en la seva accepció actual, ja que nosaltres donem a aquesta paraula, normalment, un sentit molt diferent, proper al seu sentit etimològic més originari (vegeu la pàgina 112 del capítol 23).

Assaig sobre moneda, mercat i societat

arranjat. Però la percepció d'aquesta satisfacció era d'ordre qualitatiu, ja que no es feia cap referència a un patró quantitatiu de valor que permetés de calcular l'equivalència exacta entre els valors de dues mercaderies qualssevol.

Però quan l'utilitarisme mercant d'una societat creix, s'amplifica, es complexifica, llavors es fa patent la necessitat d'un sistema de mesura del valor quantitatiu de canvi de les mercaderies, que permeti de realitzar intercanvis quantitativament equivalents. Així neix la unitat monetària.

De la mateixa manera com per a mesurar distàncies concretes utilitzem el metre, que és una unitat de longitud convencional i abstracta, per a mesurar el valor de canvi de les mercaderies concretes, utilitzem unitats monetàries, que no són sinó convencions socials totalment abstractes i universals⁵. Són abstractes perquè són pures **convencions formals, buides de contingut concret**; són universals perquè constitueixen un comú denominador comptable-abstracte de totes les concretes i heterogènies mercaderies existents en el mercat conjunt considerat: és a dir, les vessen en un únic sistema d'intercomparació, intermesura i internumeració.

Cada concreta mercaderia conté doncs, per convenció, un cert nombre d'unitats monetàries abstractes: gràcies a aquesta homogeneïtzació monetària de les mercaderies concretes, naturalment heterogènies, hom pot fàcilment calcular equivalències numèricament exactes entre diferents mercaderies concretes qualssevol.

Fixem-nos, no obstant, que la introducció d'una unitat monetària en un mercat no fa desaparèixer el troc, és a dir, l'intercanvi concret de dues mercaderies concretes: únicament el facilita i el perfecciona numèricament.

3. Tercer nivell: els valors mercantils mixtos

La conseqüència immediata de la introducció d'una unitat monetària és la fixació de valors mercantils. Això vol dir, senzillament, que a cada mercaderia concreta se li assigna un **valor mercantil**, això és, un nombre determinat d'unitats monetàries que conté.

L'assignació, a cada concreta mercaderia produïda, d'un valor mercantil determinat en unitats monetàries, dóna un **preu de venda**.

L'assignació, a cada concreta mercaderia productora, d'un valor mercantil determinat en unitats monetàries, dóna un **salari**.

Preus i salaris són realitats mixtes, concretes-abstractes, ja que resulten de la comparació entre mercaderies concretes (primer nivell) i unitats monetàries abstractes (segon nivell).

4. Quart nivell: els instruments monetaris

Algunes societats protohistòriques que gaudien d'un mercat molt dinàmic arribaren, en un moment determinat, a una situació en què els valors mercantils (preus i salaris), fins llavors determinats gairebé exclusivament per tradició, doncs molt estables –com succeeix en les societats mercantils poc dinàmiques–, eren establerts per lliure convenció entre les dues parts contractants de cada lliure intercanvi elemental. Així, preus i salaris fluctuen i canvien lliurement i contínua, no només en funció del desig que cada part té de posseir la mercaderia que l'altra ofereix, sinó també en funció de les circumstàncies ambientals (guerra o pau; escassetat o abundància; dificultats o facilitats de transport, d'emmagatzematge...).

En aquest moment, la realitat mercantil esdevé tan rica i complexa, que es fa necessària la invenció de noves modalitats d'intercanvi, que permetin transaccions més ràpides i còmodes: sorgeixen així en les societats més avançades els instruments monetaris.

⁵ **Universal** vol dir, etimològicament, «que vessa o aboca les diferents realitats en un únic sistema d'intercomparació».

Els instruments monetaris no s'han de confondre ni amb les unitats monetàries, ni amb els valors mercantils; però suposen l'existència, tant de les primeres com dels segons. En una societat on hi ha definida una(es) unitat(s) monetària(es), i preus i salaris s'estableixen lliurement, un **instrument monetari** consistirà, senzillament, en l'elaboració d'un document comptable, intracompensable en un sistema de comptabilitat.

Expliquem-nos: l'instrument monetari (que també podríem anomenar document monetari, o signe monetari...) és un **document** que registra una lliure transacció mercantil, un lliure intercanvi elemental. Però el seu interès radica en el fet que permet la desaparició del troc (l'intercanvi directe d'una mercaderia concreta A per una mercaderia concreta B), i possibilita d'efectuar intercanvis diferits, tant en el temps com en l'espai. El funcionament de l'intercanvi diferit a través de document monetari és el següent: imaginem que la persona X vol obtenir de la persona Y una mercaderia concreta A per valor d'a unitats monetàries; però que no disposa de cap mercaderia B que pugui oferir a canvi (en una quantitat tal que assoleixi el mateix valor monetari d'a unitats monetàries). Doncs bé, llavors Y pot furnir a X la mercaderia A, sense obtenir cap altra mercaderia concreta a canvi, però rebent un document en el qual X reconeix un deute envers Y per valor d'a unitats monetàries. Si tant X com Y posseeixen comptes corrents personals en un establiment adequat (per exemple, en el temple de la ciutat), llavors el deute registrat en l'instrument monetari pot ser immediatament compensat per passació d'escriptures entre els dos comptes corrents.

Així doncs, un instrument monetari és, simplement, un reconeixement de deute, documentat i intracompensable a través d'un sistema de comptes corrents personals.

Aquest invent tan senzill revolucionà el mercat, perquè l'intercanvi diferit és molt més àgil i permet molta més dinamicitat mercantil que el troc. A partir d'aquí, ja no cal inventar res de nou en matèria de sistema monetari, perquè l'instrument monetari és prou flexible per a adaptar-se a qualsevol situació, de la complexitat mercantil que sigui. Únicament cal posar-lo al dia en funció de les realitats mercantils i les possibilitats tecnològiques actuals. D'això ens ocuparem en capítols següents.

5. Conclusions

Com a síntesi final sobre la naturalesa dels sistemes monetaris, direm que aquests són realitats complexes –però no difícils d'entendre–, en què cal distingir els següents nivells:

1. unes mercaderies concretes realment existents en el mercat (siguin mercaderies produïdes, siguin mercaderies productores), que hom vol intercanviar;
2. unes unitats monetàries, convencions numèriques-abstractes universals, que serveixen per a determinar amb exactitud el valor d'intercanvi de cada una i totes les mercaderies concretes anteriors;
3. uns valors mercantils (preus i salaris), valors mixtos resultants de la comparació entre mercaderies concretes i unitats monetàries;
4. uns instruments monetaris, documents que avisen i informen del reconeixement d'un deute, per una quantitat determinada d'unitats monetàries, d'una persona envers una altra (ben determinades també les dues).

La unitat monetària és una unitat de mesura, i com a tal, és radicalment abstracta. L'instrument monetari és un document que registra, alhora, un acte de mesura (una medició, consistent en la fixació d'un valor mercantil) i un acte mercantil (una transacció).

I tant l'una com l'altra no tenen, en definitiva, cap sentit, si no existeix una mercaderia concreta a mesurar i a intercanviar contractualment. Les mercaderies concretes realment existents són, doncs, el fonament últim de l'existència d'unitats monetàries, de valors mercantils (preus i salaris) i d'instruments monetaris: és a dir, de l'existència de sistemes monetaris.

Podem servir-nos d'una senzilla metàfora per a comprendre la naturalesa instrumental-artificial-abstracta de tot sistema monetari.

Assaig sobre moneda, mercat i societat

Les mercaderies concretes (produïdes o productores) són les realitats de base de tot utilitarisme: les anomenarem **realitats primeres**, perquè són l'objecte directe de l'interès utilitari de l'home.

En canvi, podem imaginar-nos el sistema monetari com un **mirall** que ens proporciona **imatges** de les mercaderies concretes i dels actes de mercat: les realitats monetàries són així **realitats segones**, derivades de les primeres.

Continuem imaginant-nos que, cada cop que dos agents de mercat realitzen una transacció, la mercaderia que és l'objecte de dita transacció passa fugaçment per davant del mirall (del sistema monetari), projectant-se la seva imatge. La imatge és el seu valor mercantil (preu o salari). Però, alhora, hi ha una cambra fotogràfica que pren una instantània d'aquesta imatge, i també dels dos agents que l'han provocada: la fotografia obtinguda és l'instrument monetari, el document del que ha passat. La imatge projectada en el mirall és fugaç, desapareix en acabar-se la transacció; però el document queda, consignat totes les característiques de la transacció efectuada. Pel que fa a les unitats monetàries, elles són l'esquema, radicalment abstracte-numèric, de les imatges anteriors (la imatge del mirall i la imatge fotogràfica).

El valor d'aquestes imatges monetàries és instrumental-auxiliar: serveixen per a manejar millor les mercaderies concretes que les originen, però no tenen cap valor intrínsec. De valor intrínsec, només en tenen les mercaderies concretes.

A més a més, és molt important d'observar que no poden existir imatges monetàries sense mercaderies concretes que les hagin originades. Les realitats monetàries són sempre segones, derivades de les concretes realitats del mercat utilitari.

Capítol 2. LA REALITAT MONETÀRIA A TRAVÉS DE LA HISTÒRIA

En el capítol anterior hem utilitzat un sistema d'exposició que suggeria, d'alguna manera, una certa reconstrucció històrica del desenvolupament dels sistemes monetaris: primer existeix el troc no monetari; després sorgeixen les unitats monetàries i es fixen els valors mercantils (preus i salaris); finalment, en algunes societats evolucionades, apareixen els instruments monetaris.

Som conscients que aquesta reconstrucció és molt teòrica i simplificadora de la complexitat dels fets esdevinguts en realitat. Per això, en aquest capítol volem oferir algunes pinzellades que poden donar un cert recolzament a la generalització realitzada en el capítol previ.

Cal, no obstant, advertir que la reconstrucció del desenvolupament de la realitat monetària, tant entre els pobles prehistòrics com entre els pobles primitius actuals, presenta serioses dificultats: els documents existents són pocs i parcials, i la seva interpretació és una tasca molt delicada.

Amb totes aquestes limitacions, doncs, encetem el tema.

1. El troc antemonetari

Dels estudis realitzats sobre l'intercanvi utilitari entre els pobles primitius existents en l'actualitat, es dedueix que entre aquests pobles (i potser també, per paral·lelisme etnogràfic, entre els pobles prehistòrics), el troc no té un caràcter únicament utilitari, sinó que a compleix sobretot una funció social.

De fet, en les poblacions humanes d'organització social més senzilla (les de caçadors-recol·lectors), el sosteniment individual i familiar està sempre assegurat, i, per tant, l'intercanvi no és vitalment necessari. Sí que és, en canvi, socialment necessari, ja que serveix per a establir llaços d'amistat o aliances amb altres grups; o bé per a afermar les relacions socials existents en l'interior del propi grup.

Degut a la gran importància d'aquest component social del troc primitiu, aquest està moltes vegades revestit de formalitats, de rituals complexos lligats a la màgia, és a dir, a la concepció sacral de la vida de l'home. Tot acte d'intercanvi és considerat sagrat, com tota relació social.

2. La realitat monetària entre els pobles primitius

Entre els pobles primitius existents en l'actualitat, el coneixement i la utilització d'alguna mena de sistema monetari destaca en tres parts del món: l'Àfrica occidental i el Congo; la Melanèsia i Micronèsia; l'est de Nordamèrica.

Cal fer ressaltar el fet que tots els pobles d'aquestes zones desenvolupen un utilitarisme ja avançat, de tipus neolític, sigui agrícola o pastoral.

Però aquest utilitarisme neolític és encara poc especialitzat: cada petita unitat social-productora pot encara en gran mesura autoabastir-se, i per això el troc utilitari conserva encara un caràcter fortament social.

Aquests pobles tampoc no coneixen cap sistema d'escriptura.

Però tenen uns sistemes monetaris constituïts pel que hem anomenat unitats monetàries i valors mercantils.

Efectivament, entre les poblacions primitives de les zones esmentades (no únicament d'aquestes zones, però sí principalment), certs **objectes** (que varien, evidentment, segons la

Assaig sobre moneda, mercat i societat

població de què es tracti) estan revestits d'una gran importància social: són símbols de riquesa, i confereixen a qui els posseeix prestigi social.

Pel fet que aquests objectes són sovint intercanviats cerimonialment en ocasió de certs esdeveniments socials, molts etnòlegs els han equiparat a una forma disminuïda, o primitiva, de la moneda metàl·lica, **concreta**, que estava en vigor entre tots els pobles civilitzats actuals fins fa un temps (fins que fou substituïda definitivament pels anomenats **bitllets de banc**).

Ara bé, nosaltres proposem una interpretació diferent: aquests **objectes concrets** semblen tenir dues funcions molt ben diferenciades. La primera, fonamentalment social, creadora i mantenidora de relacions socials, és la que es desenvolupa a través de l'intercanvi real, concret, d'aquests objectes concrets, en certes ocasions, molt ben especificades, de gran importància social. La segona, estrictament utilitària, és la de servir de patrons de mesura de valor en l'intercanvi dels béns utilitaris corrents. En aquest segon cas, dits objectes no són mai realment intercanviats, sinó que són únicament una referència abstracta per a calcular equivalències entre altres mercaderies, valorades **en** ells: això és el que hem anomenat una unitat monetària. Els valors en unitats monetàries assignats a les mercaderies (produïdes o productores) són els valors mercantils de dites mercaderies.

La majoria de les vegades, la documentació etnològica que posseïm és insuficient per a poder confirmar o infirmar amb base empírica aquesta interpretació. Això és degut sobretot als prejudicis dels etnòlegs, que encaminen la seva observació cap a unes realitats determinades, descurant-ne unes altres més significatives per a un estudi global de l'utilitarisme primitiu.

Malgrat aquesta dificultat, hem seleccionat un parell d'exemples que semblen anar en la direcció que indiquem.

Primer exemple: a les illes de l'Almirantall (Malàsia), els nadius poden avaluar tots els seus béns en petxines i dents de gos. En els intercanvis corrents, però, petxines i dents de gos no s'utilitzen gairebé mai, mentre que el seu ús és obligatori en els intercanvis rituals.

Segon exemple: entre els Lele de Kasai (Congo), la tela de ràfia constitueix el patrimoni nupcial de què tot home que es vulgui casar ha d'estar proveït. Però, a la vegada, els béns que són objecte d'intercanvi no ritual poden tots avaluar-se en unitats de tela de ràfia: en aquests intercanvis, doncs, la tela de ràfia no intervé com a mercaderia concreta, sinó únicament com a patró de valor.

Ens inclinem, doncs, a parlar, en aquestes pobles, de l'existència d'unitats monetàries abstractes, i no d'objectes monetaris concrets (com acostumen a fer alguns etnòlegs). Per a poder generalitzar aquesta interpretació a tots els pobles neolítics que coneixen alguna mena de realitat monetària caldria realitzar estudis exhaustius que avui dia no existeixen –o, en tot cas, no estan al nostre abast–.

3. Els sistemes monetaris de les civilitzacions naixents

L'arqueologia ens ha descobert en els darrers decennis com nasqueren les primeres civilitzacions a l'Àsia Sudoccidental, la vall de l'Indus, Egipte, més tard a l'Egeu, la vall del Danubi...

Aquestes civilitzacions estaven fonamentades en un utilitarisme neolític avançat, de conreu extensiu de cereals i amb una divisió del treball ja ben establerta. Amb elles apareix l'escriptura; però l'escriptura no és sinó la conseqüència d'una altra pràctica social que aquí ens interessa molt, ja que no és altra que la utilització d'instrument monetaris.

Aquestes societats comptaven, des dels inicis de la seva neolitització, probablement, amb unitats monetàries ben definides. Per exemple, a Mesopotàmia la unitat monetària era l'ordi, i més tard també la plata. Això no significa, com acabem de dir, que en els intercanvis concrets hom baratés mercaderia contra ordi (o plata), sinó únicament que l'ordi i la plata

eren els patrons de valor en relació als quals podia expressar-se el valor de cada una i totes les mercaderies.

Ara bé, arribat un cert moment –que coincideix amb l'inici de l'Edat del Bronze, durant el mil·lenni IV aC.– les civilitzacions del Proper Orient coneixen un desenvolupament econòmic notable: es dona un dràstic augment de la població a Iran i Irak, i apareix l'especialització artesana i els inicis del comerç a gran escala. El comerç es realitza a distàncies molt llargues. Aquesta espècie d'explosió econòmica va aparellada amb el sorgiment d'uns artefactes molt curiosos, que recentment han estat estudiats i interpretats. Es tracta de les *bullae*, que són com unes bosses d'argila, més o menys esfèriques, plenes de diferents figuretes de fang, i segellades en l'exterior. Aquestes *bullae* són hereves d'un complex sistema de comptabilitat⁶ a base de fitxes –segons sembla, representatives de diferents mercaderies i diferents valors numèrics– que data dels inicis del Neolític, cap al mil·lenni IX aC. Aquestes fitxes són del mateix tipus de les que es troben, més tard, a l'interior de les *bullae*.

Però l'aparició de les *bullae* representa un canvi qualitatiu important. Podem interpretar el fet que les fitxes estiguessin juntes, i tancades en un sobre d'argila, com a indicació que tals fitxes eren representatives d'una determinada transacció efectuada entre dues persones. El fet que moltes de les *bullae* descobertes fins al moment duguin **dos** segells diferents, recolza aquesta interpretació.

Si això fos així, les *bullae* no serien altra cosa que el que hem denominat instrument-document monetari⁷: un document que fa de mitjancer i registra una transacció mercantil elemental efectuada. Probablement, a més a més, aquestes *bullae* podien ser intracompensades, perquè sabem que els temples mesopotàmics desenvolupaven, ja en aquesta època, funcions bancàries i administratives complexes. Les *bullae*, doncs, acomplien alhora les funcions del que avui en diríem albarà conformat, factura acceptada i xec tirat pel client.

Més endavant, les *bullae* es transformaren en les famoses tauletes cuneïformes: les fitxes tancades en l'interior del sobre passaren a representar-se gràficament en l'exterior. Aquest és l'origen més probable de l'escriptura cuneïforme.

4. Aparició de la moneda metàl·lica concreta

A partir d'un cert moment històric –que podem, probablement, situar en el III mil·lenni aC. a Mesopotàmia– els instruments monetaris canviaren radicalment de naturalesa.

Els instruments monetaris primitius que acabem de descriure en el paràgraf anterior, eren de naturalesa radicalment abstracta-auxiliar, estaven desprovistos de valor intrínsec. El seu funcionament no implicava l'ús de cap objecte concret, sinó únicament la referència a una unitat monetària abstracta. Encara que la unitat monetària abstracta estigués simbolitzada per una mercaderia concreta determinada (unes petxines, un sac d'ordi, un bou...), aquesta mercaderia no intervenia mai realment en les transaccions, ja que el que interessava era fer referència abstracta al seu valor, i no intercanviar altres béns per ella.

A Mesopotàmia, però, i probablement ja des de mitjans del III mil·lenni aC., apareix i es generalitza un nou tipus d'instrument monetari, que anomenem moneda metàl·lica: tots sabem què és la moneda metàl·lica (d'or, de plata...), i podem comprendre que ja no és un instrument auxiliar-abstracte, sinó un objecte ben concret, provist de valor intrínsec (de valor per ell mateix). La moneda metàl·lica (i en general, qualsevol instrument monetari constituït per un objecte concret), s'anomena també moneda-mercaderia, perquè la seva característica principal és que una mercaderia concreta és escollida, entre totes les altres,

⁶ Tots els coneixements referents al desenvolupament d'aquest sistema de comptabilitat els devem a les investigacions de Denise Schmandt-Besserat. Per a fer-ne l'explicació, ens servirem del seu article «El primer antecedente de la escritura», publicat a **Investigación y Ciencia**, núm. 23, de l'agost de 1978.

⁷ En aquest cas es tracta, evidentment, de documents preescripturals.

Assaig sobre moneda, mercat i societat

per a fer de medidora en qualsevol intercanvi de qualsevol altra mercaderia. És a dir, s'entrega mercaderia contra moneda-mercaderia.

Durant el regne d'Hammurabi (1760 aC.) està ja plenament atestat a Babilònia l'ús de lingots d'or, plata o bronze. Però no només la civilització mesopotàmica realitzà aquest canvi decisiu. Totes les civilitzacions històriques anaren entrant, més tard o més d'hora, en el sistema monetari metal·lista. A la vall de l'Indus s'utilitzaren barres de coure oblongues; entre els hitites, lingots de ferro; a Micenes, plaques de bronze que imitaven pells de bèsties, i a Xina també plaques de bronze en forma de vestits.

Els primers instruments monetaris metàl·lics eren, fins i tot en l'interior de cada civilització i de cada ciutat-imperi, de formes molt diverses i de qualitats de metall molt variables. Per aquest motiu, a cada transacció calia pesar i provar el metall utilitzat.

Més endavant, per a solventar aquest inconvenient, és generalitzà l'ús de peces de metall normalitzades, garantides per un pes i una qualitat determinades. La garantia era donada pel segell de la persona que encunyava les peces –segell que es gravava en la peça–: aquestes peces són les monedes pròpiament dites, i les primeres de què tenim notícia documentada remunten al segle VII aC., a l'Àsia Menor.

Si en un principi qualsevol persona amb suficient autoritat i riquesa podia encunyar la seva pròpia moneda, amb el transcurs del temps aquesta funció fou monopolitzada pels poders oficials.

La moneda metàl·lica concreta ha perdut la característica fonamental dels instruments monetaris primitius: aquests eren, abans que tot, un document de la transacció efectuada; en canvi, la moneda metàl·lica és essencialment antidocumentària. Encara que tractarem amb més detall aquest tema en el proper capítol, diguem ara que la moneda metàl·lica té tres característiques que la fan totalment negada a qualsevol intent de documentació eficaç: és **anònima** (no personalitza els agents de la transacció), és **uniforme** (no analitza les característiques de la transacció) i és **dinàmica, circula indefinidament** (no permet cap mena d'estadística).

En cada transacció mercantil –i en cada acte social-monetari– l'única funció que aconsegueix la moneda metàl·lica, és la de ser un mitjà de pagament, és a dir, un instrument que permet de resoldre, concloure, tancar, la transacció o acte en qüestió: amb l'entrega d'unes peces de moneda, hom pot donar per pagada, per saldada, per resolta, qualsevol situació monetària. I, des d'aquest punt de vista, l'ús de moneda metàl·lica és fins i tot molt més fàcil, ràpid i còmode que la redacció d'un instrument monetari documentari, que ha de ser escrit, signat i posteriorment compensat.

Ara bé, els sistemes metal·listes tenen un límit molt precís per al seu desenvolupament, que és la quantitat de metall encunyable existent en una comunitat geopolítica donada en un moment donat.

Per aquest motiu ha calgut anar renunciant, a poc a poc, a aquests sistemes, com veurem a continuació.

5. De la moneda metàl·lica al paper-moneda

Els instruments monetaris actuals continuen essent essencialment antidocumentaris. Ara bé, des de l'aparició de la moneda metàl·lica fins als nostres dies, els instruments monetaris han anat retornant lentament a una de les seves característiques originàries: l'abstracció, que fou assolida definitivament a partir de 1914.

El motiu: l'escassetat de metalls preciosos.

Efectivament, com ja hem assenyalat, els sistemes monetaris són construccions abstractes que tenen per funció de facilitar –a través de la quantificació que permeten– els intercanvis de mercaderies concretes i, més endavant, amb els instruments monetaris, també els documenten. Aquestes construccions abstractes, doncs, corren paral·lelament a

les concretes mercaderies, produïdes o productores, existents; evolucionen amb elles i s'adapten a elles. Des del moment que substituïm la construcció abstracta per un objecte concret i, a més a més, escàs –els metalls preciosos–, aquesta flexibilitat del sistema monetari, aquesta capacitat d'adaptació a la realitat mercant, es perd definitivament. En resulten greus distorsions, tant de la nostra visió de la realitat, com del seu funcionament d'aquesta.

Recorrerem ara, breument, la història d'aquest retorn a la necessària abstracció del sistema monetari.

Ja en l'Edat Mitjana, l'escassetat de metalls preciosos portava els monarques o altres autoritats encunyadores de moneda, a practicar manipulacions monetàries, inconfessades o públiques. Com que l'emissió i el curs legal de la moneda estan en mans de les autoritats del lloc, aquestes poden fer que el valor nominal i legal de les peces de moneda no correspongui al seu valor real en metall, –ja sigui encunyant nova moneda amb el mateix valor nominal, però que contingui menys quantitat de metall; ja sigui augmentant oficialment i artificialment el valor nominal de les peces en circulació–. Per aquest procediment, l'autoritat encunyadora podia realitzar els seus pagaments utilitzant una quantitat menor de metall. Aquestes pràctiques foren corrents durant tota la Baixa Edat Mitjana: els Tresors reials s'endeutaven quasi permanentment, i trobaven en aquest artifice monetari una solució als seus problemes. Però aquesta solució només era momentània, ja que la conseqüència inevitable de les manipulacions monetàries era l'alça de preus i salaris, alça que agreujava novament la situació monetària de l'Estat, que havia així de procedir a noves manipulacions, iniciant un cicle infernal. Però els més perjudicats eren sempre les classes populars, que no tenien suficient poder de compra per a fer front a les alces de preus, i que tampoc no tenien la capacitat de manipular la moneda que els era imposada.

De cara a la nostra anàlisi, el que ens interessa ara de destacar és que les manipulacions monetàries de l'Edat Mitjana obren la bretxa que comença a separar el valor real de la moneda metàl·lica concreta del valor monetari que hom li atribueix, artificialment, en funció de les necessitats de la vida utilitària.

Amb el descobriment d'Amèrica, amb les seves importants mines de metalls preciosos i tresors per a saquejar, sembla que la penúria de metalls s'ha d'acabar. Però aquest acabament només és relatiu, ja que els finals de l'Edat Mitjana han vist un enorme desenvolupament de les relacions comercials i, doncs, de les necessitats de moneda. Així, els banquers d'aquesta època han inventat una nova pràctica per a suplir l'escassetat de metall: ens referim a la **lletra de canvi**.

En un principi, la lletra de canvi és únicament un mitjà per saldar deutes a distància, per a evitar els perills del transport de metall: el comerciant de Barcelona pot pagar el seu proveïdor de Gènova per una lletra –una carta– que aquest podrà convertir en diner metàl·lic presentant-la al seu banquer, ja que el banquer de Gènova i el del comerciant de Barcelona estan en contacte.

Però més endavant, a la lletra de canvi s'afegeix la noció de **crèdit**, és a dir, de **pagament diferit en el temps**. El client que, en el moment de la transacció, no disposa de recursos suficients, pot entregar una lletra al seu proveïdor, que li garanteix el pagament del seu deute dintre d'un termini de temps ben especificat. El proveïdor pot guardar la lletra fins a finalització del termini previst, moment en què li serà entregada la quantitat indicada, en metàl·lic.

Ara bé, enlloc d'esperar la data d'acabament del termini, el beneficiari d'una lletra pot, en l'entretant, utilitzar aquesta lletra per a realitzar els seus propis pagaments, ja sigui cedint-la a un creditor seu (pràctica que es coneix amb el nom d'**endossament**); ja sigui venent-la al banquer, el qual li entregarà immediatament la quantitat indicada en moneda metàl·lica, descomptant-ne un tant per cent determinat en concepte de remuneració del servei prestat (i, per aquest motiu, d'aquesta pràctica se'n diu **descompte**), i fent-se ell càrrec del cobrament de la lletra al final del termini.

Assaig sobre moneda, mercat i societat

En tots dos casos, el resultat final, i que aquí ens interessa de ressaltar, és el mateix: la creació de nous instruments monetaris, la posta en marxa d'una nova circulació monetària, que s'afegeix, se suma, a la circulació de moneda metàl·lica. En efecte, tant si la lletra de canvi circula, com si és descomptada, hi ha **creació** de nous instruments monetaris, diferents de la moneda metàl·lica, però que acompleixen la seva mateixa funció.

Quan la lletra circula, el que circula és simplement un paper que representa una promesa de pagament en metàl·lic a una certa data, però aquest metàl·lic **encara no existeix**; per tant, la lletra de canvi no substitueix la moneda metàl·lica, sinó que s'hi afegeix, és un **nou** instrument monetari que, a més a més, no té cap valor en ell mateix, sinó únicament el de la confiança que pot inspirar en que el pagament serà realment efectuat un cop el termini complert.

I si el banquer descompta la lletra, hem de saber que no la paga amb el seu propi diner, sinó que ho fa amb els dipòsits dels seus clients, que en qualsevol moment poden ser reclamats; doncs, també es tracta de circulació monetària **nova**, perquè existeixen alhora, simultàniament, la moneda metàl·lica dels dipòsits dels clients del banc, i la de la persona que ha descomptat la lletra. I això no és cap misteri, perquè el banquer sap que els dipòsits no seran tots retirats alhora i, per tant, únicament li cal mantenir una relació prudent entre total de dipòsits i total d'operacions, per tal de poder en tot moment fer front al seus compromisos. Quan la lletra li sigui finalment feta efectiva, al final del termini, es restablirà la normalitat de la situació.

En aquests dos casos d'invenció d'instruments monetaris addicionals –que ja no són moneda metàl·lica, però que representen el pagament, en un termini donat, de moneda metàl·lica– la limitació, respecte de la moneda metàl·lica, és que aquests nous instruments són temporals: no duren indefinidament, sinó que s'acaben, desapareixen, un cop escolat el termini, un cop la lletra és feta efectiva pel seu tirador.

Amb la invenció del bitllet de banc, aquesta limitació desapareix. El bitllet de banc va ser inventat el 1656 per Palmstruch, banquer d'Amsterdam. Consisteix únicament en el fet que el banc, enlloc de pagar els seus clients amb peces de moneda metàl·lica, ho fa amb bitllets, trossos de paper que són una promesa del Banc de convertir-los en metall en qualsevol moment que el seu possessor ho demani. Com que aquests bitllets no comporten termini, poden circular indefinidament fins que algú es decideixi a canviar-los en metall.

Ens trobem ja així amb dues circulacions monetàries permanents, ben diferenciades: la circulació de moneda metàl·lica concreta; i la circulació de bitllets de banc, que ja no tenen valor intrínsec, però que representen una promesa permanent de conversió en or i, per tant, estan fonamentats en la **confiança** en el banc emissor, en la seva capacitat de fer front a les demandes de conversió. Aquesta circulació monetària, doncs, ja no és concreta, però guarda una relació amb la circulació concreta (la de moneda metàl·lica): la possibilitat permanent de convertir-se en ella.

Gràcies als bitllets de banc, els Bancs tenen la possibilitat de posar remei a l'escassetat de metalls preciosos –que, malgrat les successives descobertes de mines al llarg del segle XIX, continuen essent insuficients: ja estem en plena industrialització–.

Efectivament, els bancs privats emeten bitllets en quantitats que superen amb escreix el contingut en metàl·lic dels seus dipòsits. Com ja hem dit, això poden fer-ho sense ocasionar cap problema sempre que guardin una proporció prudent entre metàl·lic i bitllets. Però, a través d'aquest mecanisme, creen els instruments monetaris de què el mercat o la societat estan necessitats, ja que la quantitat de moneda metàl·lica és insuficient.

El sistema monetari que acabem de descriure –basat en moneda metàl·lica i bitllet de banc convertible–, anomenat *patró-or* (*gold standard*), caracteritza tot el segle XIX.

Però, finalment, també aquest sistema s'ha mostrat inadequat per a les necessitats d'un utilitarisme desenvolupat. Amb la nova evolució, els instruments monetaris canviaran definitivament de natura, tornant a la primitiva abstracció. Vegem com s'esdevingué.

Durant el segle XIX, els Bancs Centrals dels diferents Estats monopolitzen l'emissió de bitllets de banc, que esdevenen així de curs legal. Però, cada cop que a un Estat se li

presenten problemes de tipus polític o utilitari (crisis de producció; guerres; revolucions...) aquest, que ha d'atendre més despeses, emet més bitllets, fins al moment que ve una crisi de confiança, tothom vol convertir els seus bitllets en metall i llavors, es decreta el curs forçós, això és, la inconvertibilitat dels bitllets. Quan les coses tornen a la normalitat, la convertibilitat pot restablir-se.

Durant la Primera Guerra Mundial, les enormes despeses originades per la guerra provocaren el buidament quasi total de les arques dels Estats bel·ligerants –l'or de les quals emigrà, en gran part, als Estats Units–. Els bitllets s'emeten en grans quantitats, però la convertibilitat ha de ser, evidentment, suprimida.

A partir de llavors, els sistemes monetaris del món civilitzat s'han caracteritzat per la inconvertibilitat dels bitllets de banc, oficial o real. Després de la guerra, alguns països intentaren de restaurar una certa parcial convertibilitat, però la crisi del 29 acabà definitivament la qüestió.

De manera que el sistema monetari sorgit de la Primera Guerra Mundial es basa en l'abandó de la moneda metàl·lica –a l'interior de cada Estat, ja que en les relacions internacionals les coses són, per un cert temps (és a dir, fins a 1971, quan Nixon deslliga el dòlar de l'or), diferents– i en el predomini del bitllet de banc inconvertible, que nosaltres anomenem **pseudo-bitllet de banc** o **paper-moneda**. Aquest paper-moneda ja no té res a veure amb l'or: no en representa cap quantitat, ni pot ser convertit en ell. Quina és doncs la seva natura? Quin és el seu fonament?

El paper-moneda –el que encara circula en els nostres dies–, es basa, senzillament i únicament, en la necessitat que hom té d'ell, en la convenció social que ha fet d'ell l'instrument necessari dels actes de mercat i de societat, i en la confiança que hom li acorda com a instrument que a compleix la seva funció adequadament. Per tant, la seva naturalesa és ja radicalment auxiliar-abstracta: el seu valor és el d'un instrument que ens ajuda en la comptabilitat i intercanvi de les mercaderies concretes existents en el mercat; és doncs un valor auxiliar i abstracte, no un valor intrínsec o concret, que només tenen les mercaderies concretes, produïdes o productores.

6. El sistema monetari actual

En aquesta llarga –però rica en ensenyaments– evolució de la moneda metàl·lica, s'ha anat obrint una bretxa cada vegada més profunda entre el valor concret-intrínsec dels metalls preciosos, i el valor auxiliar-abstracte dels instruments monetaris. Amb l'adveniment del paper-moneda, aquestes dues realitats han quedat ja definitivament dissociades: ja no tenen res a veure l'una amb l'altra.

Arribats en aquest punt, el sistema monetari, lliure del llast pesant dels metalls, pot evolucionar cap a formes cada cop més intangibles, més desmaterialitzades, més abstractes, en acord amb la seva naturalesa primitiva.

I això és, efectivament, el que s'ha esdevingut, i el que continua esdevenint-se encara sota els nostres propis ulls. Avui, el paper-moneda no és l'únic tipus d'instrument monetari utilitzat. A ell s'ha afegit l'anomenat diner escriptural, que no és sinó poder de compra inscrit en un compte. El paper-moneda que hom porta al banc es converteix allà en unitats monetàries inscrites en un compte personal; aquestes unitats podran després circular per un simple joc d'escriptures entre comptes diferents, sense necessitat de fer circular paper-moneda: en això consisteix la compensació bancària. Dues persones que tinguin comptes corrents en el mateix o en diferents bancs, poden efectuar llurs pagaments mutus, simplement, inscrivint les xifres corresponents en els respectius comptes.

Aquesta nova forma de circulació monetària és la darrera invenció dels banquers per a fer front, en aquest cas, a l'escassetat de paper-moneda, controlat per l'Estat. Amb el procediment de les escriptures en compte corrent, hom s'evita de fer córrer molt paper-moneda; però, a més a més, es pot crear **nova** circulació monetària. Aquest és, precisament, com ja hem vist, l'ofici del banquer: inventar el poder de compra que falta en el

Assaig sobre moneda, mercat i societat

mercat, fer possible una circulació monetària suplementària, quan l'existent no és suficient. I això es continua fent, com abans, a través del **crèdit**. Només que ara, el crèdit ja no es fa emetent bitllets de banc més o menys garantits pels dipòsits en metàl·lic, perquè aquesta emissió està monopolitzada per l'Estat; sinó que es fa obrint comptes corrents de crèdit, és a dir, a persones que no han realitzat cap dipòsit previ en paper-moneda. I la garantia d'aquest crèdit està constituïda per tots els dipòsits realment efectuats en el banc. Com abans, l'únic que cal per a garantir la solidesa d'aquest sistema és mantenir una proporció adequada entre aquestes dues circulacions monetàries: la circulació a partir dels dipòsits efectuats –que es limita a **substituir** la circulació de paper-moneda– i la circulació originada per crèdit –que s'**afegeix** a la primera–.

La moneda escriptural ha esdevingut la moneda per excel·lència dels països desenvolupats, on el comerç i la indústria concorren a multiplicar els intercanvis. En alguns països industrials, arriba a representar el 80 % de la massa monetària total. En els nostres dies, s'està convertint ràpidament en moneda electrònica: unes simples impulsions elèctriques i unes memòries magnètiques són suficients per a realitzar les passacions d'escriptures. Aquesta desmaterialització creixent de la realitat monetària és la prova més evident de la seva naturalesa fonamentalment instrumental-abstracta.

Sí, el sistema monetari ha retornat a les seves característiques primitives d'abstracció i instrumentalitat: els instruments monetaris vigents no tenen cap valor intrínsec, sinó que es limiten a fer d'intermediaris en l'intercanvi de les mercaderies concretes, i a expressar el valor d'aquestes en termes d'unitats abstractes.

Però també és evident que aquests instruments monetaris actuals –els pseudo-bitllets de banc i el diner escriptural dels comptes corrents bancaris– no s'assemblen gens a allò que en el capítol anterior hem designat com **instrument monetari**.

Efectivament, el sistema monetari, malgrat la seva evident evolució, conserva encara tots els vicis inherents a la moneda metàl·lica concreta: anonimat, uniformitat i dinamicitat dels instruments monetaris.

Volem ara, doncs, analitzar quines característiques hauria de reunir un sistema monetari sense cap d'aquests vicis, i trobar la manera d'actualitzar aquestes característiques en un instrument monetari realment adaptat a la complexitat mercantil i al progrés tecnològic actuals.

7. Referències bibliogràfiques d'aquest capítol

A) En referència al **troc antemonetari** i a les relacions d'intercanvi utilitari entre els caçadors-recol·lectors,

SAHLINS, M. *Economía de la Edad de Piedra*
Madrid, Akal, 1977.

B) En referència a les unitats monetàries abstractes entre els pobles primitius,

GODELIER, M. *Economía, fetichismo y religión en las sociedades primitivas* (Cap. IX),
Madrid, S.XXI, 1978.

FIRTH, R. (compilador) *Temas de antropología económica* («El racionamiento primitivo»,
per Mary Douglas) Mèxic, Fondo de Cultura Económica, 1974 (e.o.1967).

HERSKOVITS, M.J. *Antropología económica* (Capítol XI, «Dinero y riqueza»), Mèxic, Fondo
de Cultura Económica.

C) En referència a les unitats monetàries abstractes entre les civilitzacions antigues,

FINLEY, M.I. *El mundo de Odiseo* (Capítol IV, Riqueza y Trabajo) Madrid, Fondo de Cultura
Económica, 1980.

CARLTON, E. *Ideology and social order* (pp. 136-137), London, Routledge & Kegan Paul,
1977.

KLIMA, J. *Sociedad y cultura en la Antigua Mesopotamia* (Capítol X, «Comercio y crédito», Akal, 1980 (e.o.1964).

POLANYI, K. i altres. *Comercio y mercado en los imperios antiguos*, Barcelona, Ed. Labor 1976.

D) En referència al sistema de comptabilitat i les butlles a l'Àsia Occidental,

SCHMANDT-BESSERAT, D. «*El primer antecedente de la escritura*», a **Investigación y Ciencia** núm. 23, agost 1978.

THE CAMBRIDGE ENCYCLOPEDIA OF ARCHEOLOGY, Cambridge University Press, 1980.

E) En referència a la història monetària europea,

DASTE, B. *La monnaie*, vol. I **La monnaie et son histoire**, Paris, Les Éditions d'Organisations, 1976.

Capítol 3. CARACTERÍSTIQUES D'UN SISTEMA MONETARI «CIENTÍFIC»

De tot el que hem vist en el capítol 1 sobre com eren en els seus orígens, i com haurien de ser ara, els sistemes monetaris, es dedueix una afirmació fonamental: la naturalesa de tot sistema monetari és la d'un sistema mètric per a la mesura del **valor de canvi** en el mercat de les mercaderies concretes.

De tot el que hem vist en el capítol 2 sobre com s'han transformat i com són actualment els sistemes monetaris, se'n dedueix també una constatació fonamental: el sistema monetari actual **no és** un bon sistema mètric, sinó que és més aviat un sistema confusionista i confusionari.

En els capítols que seguiran, plantejarem la necessària reforma del sistema monetari vigent, la necessària elaboració i implantació d'un instrument-document monetari racional i informatiu, integrat en el marc d'un sistema monetari pro-científic⁸.

En aquesta tasca, ens cal començar per una reflexió general sobre quines són les característiques que ha de reunir qualsevol sistema mètric pro-científic. Seguidament, veurem com es concreten aquestes característiques en el cas d'un sistema monetari.

1. Medició i sistemes mètrics

La medició és un dels actes més importants en qualsevol investigació «científica» que es vulgui experimental.

El «científic», després d'acurades i exhaustives observacions dels fenòmens que estudia, emet una(es) hipòtesi(s), que després haurà de contrastar amb la realitat, a través de la preparació i realització dels experiments adients.

Però l'experiment –que no és sinó una modificació a voluntat i controlada de la realitat en vistes a obtenir els resultats previstos per la hipòtesi en joc– implica la captació el més exacta possible de la realitat experimentada i de les seves variacions i modificacions, per tal que la comparació amb les dades previstes per la hipòtesi sigui el més ajustada possible.

Per aconseguir aquesta exactitud, aquesta fidelitat a la realitat dels fenòmens observats, ens valem de la quantificació, per medició, dels dits fenòmens. La quantificació és un procediment de captació de dades que afina l'aproximació a la realitat, però a més a més ho fa d'una manera objectiva.

La quantificació dels fenòmens –o, millor dit, de cada una de les pervalències⁹ considerades en els fenòmens– és una condició indispensable a tota «ciència» experimental.

Per a la quantificació, hom es val d'un instrument que és el sistema mètric, conjunt de convencions i procediments de medició que ens permeten d'observar la realitat sota un aspecte quantitatiu.

Cal observar que la representació quantitativa de la realitat no ens dona cap veritat –ja que la quantificació és una pura invenció i convenció abstracta de l'home. Sí que ens permet, en canvi, d'acostar-nos a la realitat amb objectivitat i, en conseqüència, amb eficàcia. Ja que la formulació de lleis quantitatives sobre els fenòmens és la base de la posterior actuació i modificació en profit propi dels dits fenòmens –modificació que anomenem **tècnica**–.

⁸ Per **pro-científic** entenem «que permet la ciència, que està pensat de cara a la ciència» (la ciència en el sentit restringit de què hem parlat en la introducció)

⁹ Una **pervalència** és «un valor privilegiat» en el fenomen, això és, una característica, una dimensió, un aspecte... del fenomen, que ens interessa particularment d'observar i estudiar.

Així doncs, tota «ciència» ha de disposar de sistemes mètrics adequats per a la medició i quantificació de les pervalències que li interessa d'estudiar.

La Física, per exemple, disposa de sistemes per a la mesura de pervalències tals com la longitud, la densitat, el temps, la temperatura...

I en canvi, la ciència de mercat, que nosaltres anomenem **Mercologia**, no disposa de cap sistema mètric adequat per a la mesura d'una de les seves pervalències fonamentals: el valor de canvi en el mercat de les mercaderies concretes existents. El sistema monetari ha de ser aquest sistema, però actualment no reuneix cap de les condicions indispensables per a poder acomplir amb eficàcia aquesta funció.

Tot sistema mètric pro-científic ha de constar, com a mínim, dels tres elements següents:

1. Una **unitat de mesura**, rigorosament definida, totalment abstracta i convencional.
2. Un **procediment de mesura** que permeti, en la pràctica, l'acte de la medició: això és, que permeti de comptar quantes de les unitats definides conté un fenomen concret observat.
3. Un **document de mesura** que deixi constància documentària de cada acte de medició realitzat, per tal de poder procedir a una anàlisi i estadística de conjunt.

2. Les unitats de mesura

Les unitats de mesura que hom inventa per a mesurar una pervalència donada d'un fenomen determinat, són conceptes totalment abstractes, i llur invenció és totalment arbitrària. L'única condició és que llur definició sigui molt precisa i rigorosa.

Per exemple, la unitat de longitud és **el metre**; aquest pot definir-se com «la distància de la deumilionèssima part del quadrant del meridià terrestre».

En mercologia, la pervalència fonamental que ens interessa de mesurar és el valor de canvi de les mercaderies concretes; la unitat de mesura d'aquesta pervalència és la **unitat monetària**, que rep diferents noms en cada Estat, ja que cada un defineix llur pròpia unitat monetària (com antigament també cada país definia llurs pròpies unitats de longitud, de pes, de volum...).

Però les unitats monetàries són una classe d'unitats de mesura molt especial, que **no romanen estables**. Efectivament, el valor de canvi de les mercaderies concretes no és sempre el mateix, no és idèntic en diferents situacions de temps i d'espai. La distància entre Barcelona i Madrid és sempre la mateixa; però el valor de canvi d'un litre de vi varia, en el temps i en l'espai, en funció d'una sèrie molt complexa de causes, que aquí no analitzarem.

Com que la realitat que vol mesurar és variable, la unitat monetària també és variable: no hi ha cap constant exterior invariable en relació a la qual definir el valor de la unitat monetària, de manera que la definició d'aquesta unitat no és fixa, sinó que evoluciona correlativament a les variacions en el valor de canvi de les mercaderies concretes que mesura.

A més a més, la unitat monetària no pot definir-se en relació a una única mercaderia privilegiada, sinó que, en un espai geopolític donat, ha de definir-se en referència al conjunt de totes les mercaderies que circulen en el període de temps considerat.

3. Els procediments de mesura

Un cop definida amb rigor i precisió una unitat de mesura qualsevol, cal inventar la manera de poder realitzar, en la pràctica, les medicions de fenòmens concretes que interessin a qualsevol persona.

Realitzar una medició no és altra cosa que **comptar** el nombre d'unitats abstractes que conté un fenomen concret qualsevol.

Assaig sobre moneda, mercat i societat

En el cas de les unitats de longitud, tothom coneix els metres, les regles, i tants altres instruments i tècniques de medició, que constitueixen els procediments de mesura.

En el cas de les unitats monetàries, l'únic procediment imaginable de realitzar la medició del valor de canvi d'una mercaderia concreta, és **el canvi mateix**, el lliure contracte canviari-monetari realitzat entre dos agents del mercat. És la llibertat del joc del mercat que genera preus i salaris assignats a cada mercaderia concreta (produïda o productora, respectivament), en el mateix moment en què es realitza un acte de compra-venda.

Preus i salaris són entitats mixtes, concretes-abstractes, que resulten de cada acte de medició, de cada intercomparació entre la mercaderia concreta a mesurar i la unitat monetària abstracta, en el mercat lliure.

I, paradoxalment, és del conjunt de preus i salaris fixats en un espai-temps donat que hom pot, per una operació inversa a la d'aquesta fixació, definir el valor de la unitat monetària en aquest espai-temps. Ja que el valor de la unitat monetària –anomenat **diner**– no és sinó la seva capacitat de compra mitjana en cada espai-temps donat.

4. Els documents de mesura

La darrera condició indispensable a tot sistema mètric pro-científic, és que tot acte de mesura realitzat estigui ben documentat, tant de cara a poder verificar la seva validesa, com de cara a poder, després, utilitzar els resultats elementals obtinguts en analítiques i estadístiques del conjunt observat.

Així, cada acte de mesura del valor de canvi d'una mercaderia concreta qualsevol –és a dir: cada intercanvi mercantil elemental– cal que estigui plenament documentat.

Com ja hem vist en el capítol 1, en un sistema monetari racional, aquesta documentació es realitza automàticament a través dels instruments monetaris o documents monetaris. Efectivament, els instruments-documents monetaris són **instruments** en tant que serveixen per a facilitar els intercanvis; però també són **documents** perquè recullen i conserven l'acte mercantil efectuat a través d'ells.

Les condicions mínimes que cal exigir a una documentació seriosa són aquestes dues: primer, que cada acte de mesura lliuri el seu propi document; segon, que aquest document sigui exhaustiu, això és, que consignï totes les circumstàncies significatives que concorren en l'acte de mesura realitzat.

I és sobretot per aquesta banda que falla el sistema monetari actual: perquè manca absolutament d'una documentació adequada.

En el sistema monetari vigent, els instruments monetaris estan constituïts, principalment, per peces de moneda, pseudo-bitllets de banc i diner bancari. Però tots aquests instruments, enlloc de documentar els actes de medició-intercanvi en què s'utilitzen, són de naturalesa essencialment **antidocumentària**. Més que documentar, es pot dir que amaguen la realitat, degut a les seves característiques de:

- **dinamicitat**: no documenten una única transacció mercantil elemental, sinó que serveixen en multitud d'intercanvis, circulen en el mercat per un temps indefinit i acomplint el seu paper en una quantitat desconeguda d'intercanvis elementals. Degut a aquesta mobilitat permanent, els instruments monetaris actuals són anticientífics per fonamentalment antiestadístics. No hi ha estadística possible amb unes realitats tan incontroladament dinàmiques.
- **uniformitat**: els instruments monetaris actuals són idèntics entre ells; només varien quant al nombre d'unitats monetàries que representen. Però no forneixen cap indicació respecte dels detalls particulars de cada intercanvi elemental en què intervenen. No ens diuen **què** s'ha intercanviat, ni **com**, ni **quan**... Aquesta uniformitat és també anticientífica per antianalítica. No hi ha anàlisi possible de la complexa i fluïda realitat mercantil, sense documentació precisa i detallada de cada acte elemental efectuat.

- **anonimat:** finalment, els instruments monetaris actuals són anònims, és a dir, no informen sobre **qui** són els agents d'un intercanvi mercantil o d'un acte social-monetari donat. No permeten doncs d'assignar responsabilitats als agents monetaris. En aquest sentit, els instruments monetaris vigents són, a més d'anticientífics, antijusticials, perquè permeten de realitzar tot tipus d'activitats monetàries sense que en quedi cap rastre personalitzador i responsabilitzador.

Les tres característiques anticientífiques i antijusticials dels instruments monetaris actuals que acabem de citar, s'apliquen principalment als pseudo-bitllets de banc, en els quals són ben evidents.

Ara bé, el diner bancari (comptes corrents principalment, però també multitud d'altres modalitats més o menys conegudes pel profà), malgrat que pot semblar no reunir aquestes característiques –per exemple: acostuma ser nominal– és també essencialment antidocumentari, ja que, si alguna documentació forneix sobre els actes realitzats a través d'ell, aquesta és secret bancari. A més a més, pot convertir-se en qualsevol moment en pseudo-bitllets de banc, quedant així el seu rastre completament tallat.

Si els instruments monetaris actuals són la negació del que hem designat instrument-document monetari, ens cal, en conseqüència, repensar l'instrument monetari capaç de constituir la garantia eficaç d'una medició exacta i plenament documentada del valor de canvi de totes i cada una de les mercaderies existents en un mercat donat.

Documentar amb exactitud i precisió cada lliure acte d'intercanvi mercant-monetari i cada lliure acte social-monetari és l'única manera d'aconseguir la transformació de la mercologia en una «ciència» experimental. I és també l'única manera d'aconseguir, per la clarificació i la transparència monetàries obtingudes, la transformació de la corrupta societat actual en una societat més lliure, més responsable i més justa.

Capítol 4. LA FACTURA-XEC

Presentem en aquest capítol una proposta molt concreta sobre com podria ser l'instrument-document monetari que ens fa avui dia tanta falta.

El designem amb el mot compost de **factura-xec**.

1. Característiques de la factura-xec

Les característiques essencials de la factura-xec, que fan d'ella un instrument realment pro-científic i pro-justicial, i una alternativa vàlida als instruments monetaris actuals, són les següents:

- **és estàtica**, això és, intervé en un únic acte monetari (ja sigui un intercanvi mercantil, ja sigui un acte social-monetari): s'emet per a un acte monetari determinat, i s'acaba amb ell. Ja no pot ser utilitzada mai més. Aquesta és la garantia *sine qua non* de tota posterior estadística.
- **és diversificada** de manera màxima i òptima, en funció de les característiques específiques de cada acte mercant-monetari o social-monetari; queda així garantida la possibilitat d'una posterior analítica global del mercat i la societat monetaris.
- **és personalitzada**, això és, consigna la personalitat dels dos agents mercants o socials que la utilitzen com a instrument monetari: l'emissor i el beneficiari. Aquesta personalització és la garantia eficaç de la plena responsabilització jurídica de dits agents.

L'instrument monetari que reuneixi aquestes característiques serà un autèntic document, deixarà constància documental de cada un i tots els actes monetaris (mercants o socials) esdevinguts, i en precisarà amb detall les particularitats i els agents implicats.

2. Descripció de la factura-xec

La denominació de factura-xec descriu amb precisió la naturalesa de l'instrument-document monetari que proposem com a substitut dels actuals instruments monetaris.

Efectivament, la factura-xec no és sinó un tros de paper (que caldrà estandaritzar a nivell de comunitat geopolítica) que serà alhora una factura i un xec.

Quant a factura, farà constar la plaça i la data de la transacció; especificarà la quantitat i la qualitat de la mercaderia concreta que és objecte de la transacció, el seu preu unitari i la quantitat total a pagar; especificarà també el nom de l'establiment del venedor.

Quant a xec, aquest mateix document farà constar la identitat del client, el nom del seu establiment comptable¹⁰ i el número del seu compte corrent, així com l'establiment comptable i el número del compte corrent del proveïdor.

3. Funcionament de la factura-xec

El mecanisme de funcionament que preveiem per a la factura-xec és el següent:

- cada acte monetari elemental (sigui social-monetari, sigui mercant-monetari) comporta dos agents. En el cas, més corrent, de l'acte mercant-monetari, és a dir, l'intercanvi mercantil o acte de compra-venda, aquests dos agents s'anomenen respectivament «client» i «proveïdor».

¹⁰ Establiment comptable: pot tractar-se d'un Banc de Negocis o d'una Caixa d'Estalvis. (veure capítol 12)

- el client és l'emissor de la factura-xec. Tot client és un **client-deutor-tirador**.
- el proveïdor és el beneficiari de la factura-xec. Tot proveïdor és un **proveïdor-beneficiari**.
- el proveïdor-beneficiari omplirà la factura-xec amb les consignacions indicades més amunt. El client-deutor-tirador la signarà. Caldrà establir els mecanismes necessaris de verificació de la identitat del client.
- el proveïdor-beneficiari es quedarà l'original de la factura-xec; el client-deutor-tirador se'n quedarà una còpia.
- el proveïdor-beneficiari és l'únic beneficiari legal de la factura-xec: això és, en cap cas una factura-xec no podrà ser endossada.
- el proveïdor-beneficiari entregarà la factura-xec al seu establiment comptable el qual instantàniament li abonarà en el seu compte corrent la quantitat indicada.
- després, l'establiment comptable del beneficiari enviarà la factura-xec a l'establiment comptable del client-deutor-tirador, i s'efectuarà el corresponent càrrec en el compte corrent d'aquest.
- un cop realitzades aquestes passacions d'escriptures, la factura-xec serà neutralitzada, microfilmada i arxivada a fins estadístics i justicials. Aquí s'acaba la vida d'aquesta factura-xec.
- la factura-xec pot comportar un termini de pagament segons llei; en aquest cas, caldrà preveure les modificacions necessàries del procediment que acabem de descriure. En tots els casos, però, l'interès del descompte bancari anirà a càrrec del client-deutor-tirador que necessita ajornar el pagament.
- una mesura complementària, que conferiria gran solidesa a aquest sistema, seria la creació d'una Caixa Interbancària que garantís el pagament al beneficiari de tota factura-xec emesa sense fons. Aquesta Caixa Interbancària seria l'únic actor en justícia contra el tirador insolvent.

4. La qüestió de la divisa

L'adopció d'un instrument monetari com el que hem descrit, comporta necessàriament un canvi important en les relacions monetàries amb l'estranger, amb les comunitats geopolítiques que no comparteixen la pròpia unitat monetària.

Les relacions monetàries amb l'exterior són, en l'actualitat, de dues classes molt diferents, en tots els països.

En primer lloc, hi ha el comerç exterior.

Per a tota transacció comercial amb l'exterior –ja sigui dins d'un *modus vivendi*, o dins d'un tractat comercial, bilateral o multilateral–, caldrà establir factures-xec especials de comerç exterior (d'importació o d'exportació). Aquestes factures-xec de comerç exterior seran sempre consignades en unitats de la divisa estrangera utilitzada: l'importador o exportador de l'exterior pagarà o cobrarà, segons el cas, en tal divisa estrangera: però aquestes divises aniran a parar al (o sortiran del) Tresor, que serà l'únic que podrà detentar divises. L'exportador o importador propi no podrà detentar divises: en el seu compte corrent, només figuraran quantitats –abonades o debitades, segons el cas– en unitats monetàries interiors.

Per a efectuar el canvi entre la divisa estrangera i la unitat monetària interior, es recourrà –mentre no s'hagi procedit a una total desmonetització de l'or en el món sencer– a un patró-or arbitrari, determinat per l'autoritat monetària, que serà confrontat al preu de l'or –en la divisa estrangera– en el mercat lliure internacional. De la relació or-unitat monetària interior i de la relació or-divisa estrangera se'n deduirà, lògicament, una relació unitat monetària interior-divisa estrangera que serà la utilitzada per a efectuar la traducció numèrica entre aquestes dues.

Assaig sobre moneda, mercat i societat

Una altra alternativa per a realitzar comerç exterior consistirà que l'agent estranger accepti de pagar, o de ser pagat, en unitats monetàries interiors. Llavors, haurà d'obrir un compte corrent en un establiment comptable de la comunitat geopolítica amb factura-xec, i aquest compte corrent només serà vàlid, evidentment, en aquesta comunitat. Aquest serà el cas més corrent quan es tracti de turisme estranger i d'inversions estrangeres en el propi país.

Després del comerç exterior hi ha, en segon lloc, el comerç de divises.

El primer que s'ha de dir és que aquest desapareix totalment en i per a qualsevol comunitat geopolítica que hagi adoptat amb plenitud el sistema de la factura-xec.

Efectivament, la característica essencial d'aquest sistema és que els instruments monetaris s'emeten únicament per a documentar una transacció de mercaderia concreta, i expressament per això. Per tant, no hi pot haver moviment d'unitats monetàries sense moviment correlatiu de mercaderies concretes. No pot, doncs, existir moviment d'unitats monetàries contra unitats monetàries. Ningú no pot comprar ni vendre divises. De fet, la unitat monetària interior deixa de ser divisa, perquè no pot ser comprada ni venuda en cap mercat exterior –ni interior–.

Així doncs, l'Estat d'una qualsevol comunitat geopolítica que hagi adoptat la factura-xec, no haurà de defensar la pròpia divisa contra l'especulació, ni defensar la paritat de la pròpia divisa. Ja que l'especulació esdevindrà instrumentalment impossible, i tampoc no existirà cap paritat oficialment fixada, sinó que el valor de la pròpia unitat monetària respecte de les divises estrangeres fluctuarà lliurement, seguint l'evolució del mercat.

Les precisions que hem donat sobre el funcionament concret de la factura-xec evidencien que aquesta és un instrument-document monetari molt precís, àgil, de fàcil establiment i d'emissió privada.

Proposem doncs la supressió de tots els actuals instruments monetaris, principals i auxiliars, d'emissió oficial o privada-bancària, i la seva substitució per un únic tipus d'instrument-document monetari, la factura-xec, de lliure emissió privada per cada agent mercant o social ben personalitzat i responsabilitzat, amb l'única limitació del seu saldo en compte corrent.

Capítol 5. LA TELEMÀTICA

1. Definicions

La paraula **telemàtica** comença ja a ser usada correntment en tots els mitjans d'informació del nostre país.

S'ha format per la contracció dels dos termes, més familiars, de **telecomunicació** i **informàtica**. Podríem definir la telemàtica, doncs, com «la comunicació a distància (=telecomunicació) de la informació codificada i tractada segons lògica (=informàtica)».

La informàtica no és sinó un sistema molt sofisticat de tractament de la informació, que posa en joc, fonamentalment, tres elements:

- a) El **material** (en anglès, *hardware*, això és, «quincalla»): és l'eina, l'útil de treball; és l'ordinador, la quincalla que el constitueix, material i tangible. Aquesta quincalla és el suport físic de la informació.
- b) El **logicial** (en anglès, *software*, això és, «confiteria»): és la direcció, el mètode de treball; és el programa, intangible, lògic-abstracte, constituït per un conjunt d'instruccions elementals que, un cop introduïdes en la memòria central de l'ordinador, asseguren el seu funcionament.
- c) El **llenguatge**: tota informació s'expressa a través d'un llenguatge; també el programa ha d'expressar-se en un llenguatge, que l'ordinador ha de comprendre per a poder executar les instruccions que se li encomanen. Aquest llenguatge s'anomena **llenguatge-màquina**, i, doncs, fa de pont entre la màquina (material) i el programa (lògic-abstracte); consisteix en una codificació que emparella els conceptes lògics del programa amb fenòmens físics concrets: el pas de senyals elèctrics. Els senyals elèctrics, doncs, materialitzen la informació.

De la combinació de la informàtica amb les telecomunicacions –és a dir, les tecnologies de comunicacions a distància, de circulació i distribució de les informacions: telègraf, telèfon, ràdio, televisió, vídeo...– en neix la telemàtica, que no és sinó la possibilitat de connectar entre sí diversos centres informàtics, dispersos en l'espai, per tal que puguin transmetre's mútuament les informacions emmagatzemades o elaborades per cadascun d'ells.

De la combinació de la informàtica amb les tecnologies de control retroactiu, en neix la cibernètica, que no és sinó la possibilitat que l'ordinador corregeixi contínuament el seu propi funcionament, per comparació entre el programa i els resultats que es van obtenint.

2. Quina informació?

Informàtica és tractament de la informació. Però de quina informació es tracta? Pot ser qualsevol informació sotmesa a tractament informàtic? No. Únicament pot ser-ho la informació que fa referència a fenòmens «científicament» analitzables. Només la informació sistematitzable, formalitzable, que pot ser expressada conforme a regles convencionals o a lleis «científiques», pot ser objecte de tractament informàtic.

Perquè els programes informàtics són lògics, són conjunts d'operacions formals a realitzar sobre unitats informatives. I no té cap sentit sotmetre a operacions lògiques tot allò que depèn de la lliure imaginació, creativitat, intuïció humanes i que, per tant, no se sotmet a cap sistema ni a cap llei, encara menys a cap lògica –que és el més estricte dels camps de concentració–.

En un mot: tot allò que no és objecte de «ciència», tampoc no és objecte de tractament informàtic. Un ordinador no pot donar resultats ni respostes concernents a problemes ètics, morals, polítics, estètics... Únicament pot ajudar l'home a resoldre els problemes originats en

Assaig sobre moneda, mercat i societat

el camp dels fenòmens objecte de «ciència», perquè, en aquest camp, es limita a repetir, imitar els esquemes de pensament lògic de l'home, i a executar-los. I, quan els executa, ho fa amb una gran rapidesa i precisió, evitant així a l'home d'haver de realitzar llarguíssims i enutjosos càlculs i operacions mentals.

Aquestes rapidesa i precisió són el gran avantatge i la gran utilitat de la informàtica; i encara que el seu camp d'aplicació estigui rígidament delimitat, el resultat final és que l'home compta amb un instrument molt perfeccionat d'anàlisi de la realitat fenomènica que li permet, després, de prendre les seves lliures opcions i decisions ètiques, polítiques, estètiques... de gran responsabilitat, sobre la base d'un coneixement dels fenòmens molt més complet i perfeccionat.

3. Aplicacions

No per estrictament delimitat, el camp d'aplicació de la tecnologia informàtica és més reduït. Al contrari, el seu ús s'imposa cada dia més en multitud d'àmbits i de tasques, fins a tal punt, que arriba a constituir una autèntica revolució social.

Des dels programes per a l'ensenyament i la investigació, fins a la robòtica (o robotització de la producció: és a dir, producció industrial realitzada per robots, màquines amb un cervell electrònic) i la buròtica (o automatització de les tasques de despatx i oficina), passant pel vídeo, el vídeo-text, els jocs electrònics o els miniordinadors personals, que atreuen el gran públic, multitud i multitud d'aplicacions pràctiques de la informàtica i de la telemàtica existeixen, i moltes altres estan encara per inventar.

Per altra banda, el ràpid progrés tecnològic porta a una progressiva miniaturització dels aparells, al seu abaratiment constant, i a l'elaboració de llenguatges home-màquina (que no s'han de confondre amb el llenguatge-màquina de què abans hem parlat) cada cop més propers al llenguatge humà, -totes les quals coses faciliten en gran mesura l'ús d'aquesta tecnologia-.

4. El mercat telemàtic

Però el que aquí ens interessa particularment és la possibilitat d'aplicar la telemàtica a la configuració d'un nou sistema monetari.

Això no és cap cosa nova, i ja tothom ha sentit parlar de diner electrònic o de pagament electrònic. Hom utilitza també el terme genèric de monètica.

Ara bé, les diferents iniciatives que ja estan en marxa al respecte en diferents països, també en el nostre, no s'engloben en el context d'una reflexió teòrica sobre el sistema monetari i la seva funció social. A aquesta mancança fonamental, i a més a més molt perillosa, volem posar remei.

En el capítol anterior hem descrit la factura-xec, l'instrument monetari que proposem com a alternativa als irracionals instruments monetaris en vigència. Ara, ens ocuparem de com portar a la pràctica aquesta factura-xec amb l'ajut de la telemàtica; això és, de la **factura-xec pro-telemàtica**. Les grans possibilitats de la telemàtica fan que aquesta tecnologia s'adapti perfectament a les necessitats i característiques de la factura-xec.

Factura-xec pro-telemàtica vol dir, senzillament, que tota factura-xec emesa ho serà a través d'un sistema telemàtic centralitzat a nivell imperial. Posar a punt aquest sistema és, tecnològicament parlant, la cosa més fàcil del món.

Tal sistema telemàtic hauria de comprendre els següents elements:

A) Centres telemàtics-monetaris:

- centres facturadors privats: tots i cada un dels establiments de venda mercantil (empreses; comerços al major; comerços i indústries al detall), per petits que siguin, constitueixen un centre facturador. Hauran d'estar, doncs, proveïts de miniordinadors

facturadors que, a més a més, estaran dotats d'una impressora que imprimirà, a cada acte de compra-venda efectuat, la factura-xec corresponent. El proveïdor només haurà de teclejar les instruccions adequades per a què quedin consignades totes les característiques de la transacció –segons hem indicat en el capítol anterior–; prèviament a l'establiment de la factura-xec, haurà d'haver comprovat la identitat del client (existeixen a aquest efecte diversos mecanismes d'identificació entre els quals es pot escollir). El client, finalment, només haurà de signar la factura-xec.

- centres comptables privats: són els establiments comptables (recordem: Bancs de Negocis i Caixes d'Estalvis). En un d'aquests establiments, cada persona tindrà obert el seu compte corrent personal. Cada factura-xec, un cop signada pel client, serà enviada pel proveïdor al seu establiment comptable, el qual inscriurà la quantitat corresponent en el seu compte corrent. L'establiment comptable del proveïdor enviarà la factura-xec a l'establiment del client, on s'efectuarà també el corresponent càrrec en el compte corrent d'aquest, i on, posteriorment, la factura-xec serà microfilmada i arxivada. Cada establiment comptable estarà encarregat de la realització dels estudis d'anàlisi i estadística corresponent a la totalitat de les factures-xec signades per llurs clients en cada exercici ben determinat. (Aquestes analítiques-estadístiques hauran d'efectuar-se amb omissió total de referències personals als agents de cada acte monetari; a aquest respecte, vegeu el capítol 6).
- centre imperial, depenent de les autoritats monetàries de la comunitat geopolítica: a aquest centre arribaran les dades analítiques-estadístiques elaborades per cada establiment comptable, i es realitzaran les analítiques-estadístiques globals de tot l'imperi.

B) Connexions telemàtiques-monetàries: aquestes connexions no són absolutament necessàries per a la posta en marxa del sistema monetari proposat, però, a mesura que es vagin establint, aniran simplificant els processos descrits anteriorment a realitzar per a cada centre telemàtic:

- connexions entre cada centre facturador i llur corresponent establiment comptable: això possibilitarà l'automaticitat de la inscripció en compte corrent, sense necessitat d'esperar a enviar la factura-xec.
- connexions entre centres comptables (establiments comptables): això possibilitarà l'automaticitat del càrrec en el compte corrent del client.
- connexions entre els centres comptables i el centre imperial, per a possibilitar la transmissió automàtica de les dades analítiques-estadístiques elaborades per a cada centre comptable.

La realitat mercantil resultant de la radical supressió dels instruments monetaris actuals, i la seva substitució per la xarxa monetària telemàtica que acabem de descriure, l'anomenem mercat telemàtic. En el mercat telemàtic, cada transacció elemental està plenament documentada: hi ha per tant una total nitidesa del mercat, una informació exhaustiva sobre ell, que, sempre que sigui posada a disposició de tota la població –i no únicament d'un sector privilegiat– representa una font inesgotable de majors riquesa, llibertat i capacitat d'actuació intel·ligent i eficient.

El mateix podria dir-se de la societat telemàtica, o conjunt d'actes socials-monetaris en el sí d'una xarxa telemàtica de factures-xec.

5. Desmaterialització monetària

Amb la xarxa monetària telemàtica i la factura-xec pro-telemàtica s'assoleix una gran desmaterialització del sistema monetari, que mostra ben clarament la seva mancança de qualsevol valor intrínsec, i la seva naturalesa purament instrumental-abstracta.

El poder de compra de cada persona estarà constituït, simplement, per una xifra en el seu compte corrent.

Assaig sobre moneda, mercat i societat

Aquest poder de compra es podrà mobilitzar únicament per l'emissió d'una factura-xec pro-telemàtica: la passació d'escriptures conseqüent és automàtica, a través de l'ordinador.

La factura-xec, que, per ser un tros de paper, és la part més material del sistema monetari proposat, fins i tot podria ser suprimida i substituïda per una memòria magnètica que s'imprimiria directament en la tarjeta del client i en la xarxa telemàtica dels establiments comptables.

6. La disjuntiva actual

Ens agradi o no ens agradi, el cert és que el mercat telemàtic serà un fet d'aquí a molt pocs anys.

En alguns llocs del nostre país, per exemple, ja funcionen unes targetes de pagament electrònic. En altres països, i especialment en el Japó, aquesta pràctica ja està bastant estesa.

Ara bé, tal com es va duent a terme ara com ara, la telematització del sistema monetari no serà total, sinó que es farà de manera paral·lela al sistema actual. No se suprimiran radicalment, com hem proposat, els instruments monetaris **anònims** vigents, sinó que es conservaran al costat dels instruments monetaris telemàtics, **personalitzats**: d'aquesta manera, sempre serà possible passar d'un tipus de circulació monetària a l'altre. I, doncs, serà impossible d'obtenir una comptabilitat imperial total, i serà impossible d'assolir una personalització i responsabilització eficaces dels actes monetaris, en vistes a la desaparició de la corrupció per diner. Tots els objectius que hem assignat a la factura-xec pro-telemàtica seran, per principi, inassolibles; hi haurà hagut progrés tècnic, però el progrés social serà nul.

Nosaltres proposem, doncs, la telematització completa del sistema monetari; que això no ha de representar, necessàriament, el control absolut de l'Estat sobre el ciutadà, intentarem demostrar-ho en els capítols següents.

II PART

POSSIBILITATS IMMEDIATES DE LA REFORMA MONETÀRIA

INTRODUCCIÓ

L'instrument monetari que hem descrit en la Primera Part és, per les seves característiques d'estaticitat, diversificació i personalització, l'instrument idoni d'un sistema monetari racional, que sigui un veritable sistema de mesura dels fenòmens elementals del mercat. La seva actualització telemàtica li confereix, a més a més, una plasticitat i agilitat extraordinàries.

Ara bé, a més d'aquestes qualitats purament mercantils, la factura-xec pro-telemàtica té molts i importants altres avantatges, d'abast molt més general: la clarificació mercantil que ella proporciona obre immediatament les portes a una actuació social molt més racional.

Efectivament, l'instrument monetari proposat, pel fet de ser un document exhaustiu de cada canvi mercantil elemental realitzat, ens proporciona una informació clara, precisa i completa sobre ells i sobre el conjunt del mercat. A partir d'aquesta informació, poden construir-se pràctiques socials molt més adaptades a les necessitats reals manifestades, i molt més eficaces quant a resultats.

Hi ha, però, una objecció immediata a la implantació de la factura-xec pro-telemàtica com a instrument monetari únic. Consisteix a dir que ella es convertirà en el millor i més gran instrument de control i dominació de la població per part de l'Estat mai no concebut.

Per a respondre a aquesta objecció, proposarem que la Justícia, –esdevinguda, constitucionalment i en la pràctica, plenament independent de l'Estat–, es constitueixi en l'únic custodi de tot l'arxiu de la xarxa monetària telemàtica: ella serà l'única que podrà tenir accés a la totalitat de la informació custodiada, però únicament en unes circumstàncies molt ben determinades.

Si la intimitat i privacitat de totes les persones de la comunitat geopolítica estan ben protegides per la Justícia, els avantatges immediats de la factura-xec pro-telemàtica i de tota la xarxa monetària telemàtica són evidents, i acceptables per tota persona honrada i amb dos dits de front.

Tot el que proposarem en aquesta Segona Part s'inscriu en el context de l'actual ordenació social: no significa cap trencament amb les estructures socials que prevalen, sinó únicament una clarificació de les mateixes, gràcies a la informació proporcionada per la factura-xec.

1. En el capítol 6 tractarem de la possibilitat d'una societat on la corrupció i els crims per diner es facin instrumentalment impossibles, i on l'òrgan judicial tingui una eficàcia molt més gran que l'actual.
2. En el capítol 7 veurem com és possible una dràstica simplificació dels complicats sistemes fiscals actuals: seria molt fàcil de legislar un impost únic, fixat en un tant per cent determinat sobre cada factura-xec emesa, i a pagar sempre pel client.
3. En el capítol 8 veurem com la centralització a nivell de tota la comunitat geopolítica de totes les factures-xec –prèviament buidades de tota referència personal–, permet una omnicomptabilitat analítica-estadística de mercat i societat, que ha de resultar de gran utilitat i interès per a tothom: polítics, professionals utilitaris, estudiosos del mercat, ciutadans corrents...
4. Finalment, veurem en el capítol 9 com el fet de comptar amb un sistema monetari racional és la clau d'una ciència de mercat per primera vegada seriosament empírica-quantitativa i potencialment experimental.

Capítol 6. L'ÒRGAN JUSTICIAL

La proposta d'un instrument monetari plenament informatiu com el que acabem de descriure acostuma a despertar immediatament reticències molt grans referents a una qüestió fonamental: no serà la factura-xec l'instrument sofisticat d'un nou totalitarisme, d'un poder i una opressió mai no vistos per part d'un Estat que ara ho pot saber gairebé tot sobre els seus ciutadans? On quedaran la llibertat i la intimitat personals, fins avui fonamentades sobre l'anonimat, i molt especialment sobre l'anonimat monetari?

En aquest capítol, mirarem de contestar aquesta objecció.

1. La Justícia, custodi de l'arxiu monetari

La millor manera de resoldre aquest problema consisteix, al nostre entendre, a constituir l'òrgan judicial com a únic encarregat de la custòdia de l'arxiu omnidocumentari total de factures-xec.

La Justícia no té comandament directe sobre el present de les persones que constitueixen la comunitat geopolítica: per aquest motiu, és la més indicada per a vetllar amb eficàcia:

1. Pel respecte del secret privat i de la intimitat personal, als quals té dret tota persona. El secret privat només s'ha de poder fer públic en dos casos molt ben determinats: a) quan consti l'autorització escrita de l'interessat, al peu del document que es fa públic; b) quan hi hagi sentència d'un Tribunal.
2. Pel respecte del secret professional, al qual estan obligades i tenen dret totes les persones, sigui quina sigui llur professió.

La Justícia, doncs, ha de ser l'única institució que tingui accés directe a la totalitat de les dades fornides per la xarxa monetària telemàtica: el dret d'accés de l'Estat i dels particulars estarà constitucionalment limitat a les dades de tipus analític-estadístic, sense menció de noms ni identificació de personalitats.

Tots els equips que formin la xarxa monetària telemàtica, tant els equips humans com els equipaments materials, han de dependre de la Justícia. Per tal d'evitar possibles manipulacions o errors en la xarxa, és convenient que tant els equips com els equipaments es formin per triplicat, però amb total independència, tant en les màquines com en els programes i en les persones.

Ara bé, el fet que la Justícia sigui l'únic custodi de la xarxa, i l'única que hi tingui accés en plenitud, no significa que aquest dret d'accés s'hagi d'exercir de forma indiscriminada. La llei ha de preveure que la Justícia només podrà usar la informació que custodia, en allò que faci referència a un cas concret que s'estigui instruint. Quan un jutge d'instrucció tingui motius fonamentats de consulta dels documents monetaris relacionats amb el cas que estigui instruint, aquell jutge, i només ell, podrà examinar els documents relacionats, i només aquests.

2. Independència de la Justícia

La Justícia i els jutges són, en principi, els més adequats, per la seva formació i vocació, a la noble missió de la custòdia de l'arxiu monetari-telemàtic.

Ara bé, per tal que aquesta tasca pugui dur-se a terme de manera eficaç, cal que la Justícia assoleixi una plena independència respecte de l'Estat. Cal buscar els mecanismes legals que possibilitin una tal independència.

Assaig sobre moneda, mercat i societat

Un bon camí, podria ser la legislació de pressupostos justicials independents dels pressupostos de l'Estat, estructurats per la pròpia Justícia: l'autonomia econòmica podria constituir una base pràctica per al desenvolupament d'una independència real en l'actuació de cada dia.

3. Supressió de crims i delictes per diner

De cara a l'exercici contradictori de la justícia, comptar amb la factura-xec pro-telemàtica és un progrés important. L'accés controlat dels jutges a la xarxa monetària telemàtica permet de donar a cada causa instruïda la documentació **antejusticial**¹¹ exacta relativa a qualsevol tipus de responsabilitat monetària. Això implica, en la pràctica:

1. La desaparició dels crims i delictes comesos a canvi de diner (crims a sou): efectivament, en un sistema monetari basat en la factura-xec, el pas de diner d'un compte corrent a un altre implica necessàriament l'intercanvi d'una mercaderia concreta ben especificada, i aquesta, evidentment, ha de ser legal. Sense mercaderia, no hi pot haver factura-xec.
2. Pel que fa a altres tipus de delictes, actes il·legals o responsabilitats que comportin alguna dimensió monetària, és evident que aquesta estarà sempre perfectament documentada.
3. Pel que fa a la possibilitat d'emetre factures-xec falses, és molt possible, i fins i tot segur, que se'n faran; però, a la llarga, seran sempre detectades per la mateixa xarxa monetària, que estarà dotada dels mecanismes necessaris.
4. Finalment, és ben segur que la intel·ligència i l'astúcia humanes inventaran multitud de nous delictes de dimensió monetària, encara per descobrir; però no és ara el moment de preveure'ls: a mesura que vagin apareixent, es podran anar buscant les solucions més adequades.

¹¹ Es a dir: documentació establerta amb **anterioritat** a l'inici de la instrucció.

Capítol 7. FISCALITAT

Una de les realitzacions pràctiques de més interès que fa possible la reforma monetària que hem proposat, és la d'una dràstica simplificació fiscal.

Els sistemes fiscals actuals són –com tothom sap per raó d'haver-los patit en la pròpia pell– absurdament complicats per al contribuent, i costosíssims per als diferents ens recaptadors degut al gran nombre de funcionaris que es necessita per al seu cobrament i inspecció.

1. Impost únic

La implantació d'un únic instrument monetari legal, de tipus pro-telemàtic i omniinformatiu, permetria la supressió de tots els actuals sistemes fiscals, i la seva substitució per un senzill sistema a base d'un **únic impost** d'un tant per cent fix sobre el muntant de **totes i cadascuna** de les factures-xec emeses en la comunitat geopolítica, impost que es carregaria **sempre al client**.

Si partim de les dues constatacions següents:

- tota factura-xec comportarà obligatòriament aquest impost, de manera que el seu rendiment serà directament proporcional al volum total del mercat real de la comunitat geopolítica;
- el nombre total de factures-xec emeses diàriament (mensualment, anualment...) en una comunitat geopolítica donada, és elevadíssim;

Comprendrem fàcilment que el percentatge impositiu no hauria de ser excessivament elevat per a poder arribar a cobrir les necessitats d'una comunitat geopolítica qualsevol. Aquest tant per cent es podria calcular, a cada exercici –per exemple anual–, en funció de les necessitats previstes.

Com es veu, aquest impost és del tipus «ITE» (antic «Impost sobre el Tràfic d'Empreses»), ja que comporta un tant per cent prèviament determinat per la llei, igual per a tothom, sobre cada transacció efectuada.

No resultaria carregós per a ningú, ja que estaria equitativament distribuït¹².

El seu avantatge principal rau, però, en la seva automaticitat de càlcul: tota discussió sobre la quantitat a pagar és sobrerera.

Un altre avantatge no gens menystenible és la seva automaticitat de recaptació, que abarateix enormement el seu cost. Efectivament, el tant per cent legislat a pagar haurà de ser inscrit obligatòriament en cada factura-xec, de manera que serà automàticament pagat junt amb ella. El control d'aquest requisit l'efectua la mateixa xarxa telemàtica de factures-xec, de manera que esdevé impossible cap engany o frau fiscal. Finalment, els mateixos establiments comptables descomptaran a cada factura-xec per ells cobrada el tant per cent indicat, i el transferiran directament a un compte corrent que tindrà obert el Tresor. A canvi d'aquest servei, els establiments comptables rebran una comissió pactada entre la seva Confederació General i les autoritats monetàries: aquesta serà l'única despesa originada per la recaptació de l'impost únic.

¹² L'objecció que, amb aquest sistema, les grans empreses «verticals» pagarien menys impostos que les molt especialitzades, es resol fàcilment si la llei imposa a aquestes grans empreses de subdividir-se en seccions de tal manera que el pas de mercaderies d'una secció a l'altra comporti el pagament de l'impost. Quedarien així en estat d'igualtat fiscal amb les altres empreses.

2. Facilitar la vida

De cara al contribuent, el principal avantatge d'aquest impost únic és que li facilita enormement les coses.

El consumidor ja no hauria de preocupar-se mai més dels impostos, ja que que cada factura-xec signada comportaria el percentatge corresponent, que no seria excessiu.

Per la seva banda, l'empresari podria calcular anticipadament, a cada exercici, el total dels impostos a pagar sobre les seves compres de matèries primeres, de béns d'equip o de factors de producció (treball, capital...), i podria carregar aquesta despesa sobre els seus preus de cost.

És evident que el treballador, com a tal, no paga cap impost: ja que és l'empresari qui compra treball i, per tant, qui paga l'impost corresponent.

Capítol 8. OMNICOPTABILITAT

Gràcies a l'aplicació de la tecnologia telemàtica a la factura-xec, la xarxa monetària es converteix en un instrument immillorable de captació automàtica i contínua de les magnituds abstractades dels fenòmens concrets elementals del mercat.

La centralització i tractament analític-estadístic de les dades obtingudes a través d'aquesta xarxa constitueix l'**omnicomptabilitat mercantil** de què tractarem en aquest capítol.

1. Característiques de l'omnicomptabilitat

Entenem per **omnicomptabilitat mercantil**, simplement, «la mesura, anàlisi i estadística exactes, contínues i dinàmiques del mercat monetari, que poden obtenir-se per la integració centralitzada i automàtica de tota la informació proporcionada per cada una i totes les factures-xec pro-telemàtiques –captors dels fenòmens elementals del mercat, és a dir, dels canvis monetaris elementals– emeses en un període de temps donat». L'exercici o període comptable considerat podrà anar-se reduint en funció de les possibilitats tecnològiques de la xarxa monetària pro-telemàtica.

L'omnicomptabilitat ha d'ésser el màxim de completa possible. Convenen **totes** les comptabilitats hagudes i per haver: si, en un principi, això no és tecnològicament possible, caldrà establir criteris de prioritat i, de mica en mica, anar cobrint tots els camps i aspectes del mercat.

Com és evident, l'omnicomptabilitat serà referida, única i exclusivament, a les dades mercantils referents a mercaderies i a unitats monetàries i valors mercantils; però en cap cas no es referirà a persones, a agents mercantils concrets: la informació mercantil personalitzada serà protegida i custodiada per la Justícia.

La centralització omnicomptable de factures-xec ha de ser, evidentment, feta a nivell de tota la comunitat geopolítica, per tal d'obtenir-ne les magnituds macromercantils. Les successives etapes en l'elaboració d'aquesta omnicomptabilitat a nivell geopolític serien:

1. Cada establiment comptable (Bancs i Caixes d'Estalvis), després d'haver transmès a la Justícia tota la informació continguda en les factures-xec signades pels seus clients, realitzarà les estadístiques i analítiques parcials sobre les dades despersonalitzades incloses en aquestes factures-xec.
2. Els establiments comptables envaran aquestes dades parcials a centres superiors d'àmbit local –municipis, comarques, ètnies...–, on es realitzarà la integració al nivell local corresponent.
3. Finalment, pot realitzar-se la centralització a nivell de comunitat geopolítica.

2. Estructura de l'omnicomptabilitat

La tasca d'organitzar l'estructura d'aquesta omnicomptabilitat, cal deixar-la als tècnics i als experts.

No obstant, donarem aquí unes bases generals, en funció de l'anàlisi del mercat en cicles i subcicles molt ben diferenciats.

Dintre d'aquests cicles i subcicles, poden establir-se els sectors i subsectors –segons productes, àmbits geogràfics...– que es vulgui i que interressi, en funció de les necessitats que es vagin manifestant.

3. Anàlisi del mercat en els seus cicles i subcicles

El mercat consisteix en l'intercanvi de mercaderies, ja es tracti de mercaderies produïdes o de mercaderies productores.

Si analitzem el mercat des del punt de vista de les **mercaderies** productores –o agents de producció–, que són les que compren les empreses per tal que col·laborin en els processos de producció, a canvi d'un salari, només ens cal distingir entre els diferents tipus de mercaderies productores existents¹³:

- a) El **treball**, adquirit per l'empresa contra un salari pròpiament dit;
- b) El **capital**, adquirit per l'empresa contra uns interessos;
- c) L'**esperit i equip d'empresa**, adquirits per l'empresa contra uns beneficis;
- d) L'**invent**, adquirit per l'empresa contra unes regalies.

Aquesta distinció no dóna lloc a cap tipus d'anàlisi especialment interessant dintre del mercat.

La situació canvia si considerem el mercat des del punt de vista dels intercanvis de mercaderies produïdes.

Entre les mercaderies produïdes, cal distingir dos tipus:

- a) En primer lloc, hi ha les **mercaderies socialment no finites**: són aquelles que encara no han acabat la seva vida mercantil, que encara han de romandre en el mercat, per algun dels motius següents:
 - perquè han estat comprades per una empresa que, un cop transformades, les tornarà a vendre encara a una altra empresa; es tracta llavors de mercaderies tecnològicament i socialment no finites o **mercaderies de producció corrent**;
 - perquè han estat comprades per una empresa que les utilitzarà instrumentalment en nous processos de producció: es tracta de mercaderies tecnològicament finites, però socialment no finites ni finibles, per raó de qualitat, o **mercaderies inversives**;
 - perquè han estat comprades per una empresa del tipus comerç o indústria al detall, que després les vendrà al consumidor: es tracta de mercaderies tecnològicament finites, i socialment no finites però finibles o **mercaderies destinades al consum**.
- b) En segon lloc, hi ha les **mercaderies socialment finites**, que són les que surten del mercat, el deixen per a no retornar-hi. En la pràctica, són aquelles mercaderies que els consumidors **ja** han comprat als comerços i indústries al detall. En el moment de ser adquirides per un consumidor, aquestes mercaderies han acabat la seva vida mercantil.

Basant-nos en aquestes distincions en el si de les mercaderies produïdes, podem fer una anàlisi paral·lela del mercat en dos cicles principals, el primer dels quals comprèn alhora tres subcicles:

1. **El cicle de la producció** comprèn tots els intercanvis de mercaderies socialment no finites, –documentats per les respectives factures-xec–. Es descomposa en:
 - Subcicle de la producció corrent i comerços a l'engròs: comprèn tots els intercanvis de mercaderies de producció corrent;
 - Subcicle de la producció inversiva: comprèn tots els intercanvis de mercaderies inversives;
 - Subcicle dels comerços i indústries al detall: comprèn tots els intercanvis de mercaderies destinades al consum.
2. **El cicle del consum** comprèn tots els intercanvis de mercaderies socialment finites

¹³ No volem ara entrar en polèmica, i donem per fet que aquests són els quatre factors actius de producció realment actius en l'empresa i remunerats per ella; més endavant, en el capítol 15, veurem el perquè d'aquesta consideració.

–també documentats per les respectives factures-xec–, és a dir, els intercanvis efectuats entre comerços i indústries al detall i consumidors.

4. Diferenciació de factures-xec

L'omnicomptabilitat que proposem ha de guiar-se per l'anàlisi bàsica que acabem de donar.

Ara bé, per tal de facilitar al màxim la tasca de l'omnicomptabilitat, és convenient que les factures-xec estiguin ja màximament i òptimament diferenciades en tipus i subtipus, corresponents als cicles i subcicles mercantils a què pertanyin. Aquesta diferenciació és molt fàcil de dur a la pràctica, a través de codis numèrics, de colors...

S'establirien així els següents tipus de factures-xec:

1. Factures-xec de compra-venda de mercaderies produïdes:
 11. Factures-xec de compra-venda de mercaderies socialment no finites (cicle de la producció):
 - Factures-xec de compra-venda de mercaderies de producció corrent (subcicle de la producció corrent i comerços a l'engròs);
 - Factures-xec de compra-venda de mercaderies inversives (subcicle de la producció inversiva);
 - Factures-xec de compra-venda de mercaderies destinades al consum (subcicle dels comerços i indústries al detall).
 12. Factures-xec de compra-venda de mercaderies socialment finites (cicle del consum).
2. Factures-xec de venda-compra de mercaderies productores: aquestes factures-xec no s'establiran mercaderia per mercaderia, sinó empresa per empresa: cada empresa la redactarà en forma de nòmina única, en la qual es consignarà la totalitat de les remuneracions que l'empresa ha de fer efectives, a les diferents forces de producció que col·laboren amb ella, en cada període de temps escollit (mes, trimestre...)

Capítol 9. MERCOMETRIA I MERCOLOGIA

Des del punt de vista del coneixement teòric del mercat, la reforma monetària que hem proposat té conseqüències de gran transcendència. Efectivament, el sistema monetari racional de la factura-xec pro-telemàtica fa possible de convertir definitivament el mercat en un objecte d'estudi científic.

1. Mètrica i «ciència»

Sense un sistema mètric adequat, cap disciplina de coneixement de la realitat fenomènica no pot esdevenir «científica».

En el cas de la **ciència de mercat** o **mercologia**, passa exactament el mateix: cal un sistema mètric per a la medició dels fenòmens elementals del mercat: els intercanvis monetaris elementals. I aquest sistema mètric és precisament el sistema monetari.

El sistema monetari actual, però, no compleix adequadament aquesta funció: és irracional i antidocumentari. La factura-xec pro-telemàtica que hem proposat constitueix la base d'una autèntica i eficaç mercometria, sense la qual no hi pot haver posterior mercologia: com a molt, hi podria haver una aproximació qualitativa, que no és suficient per a les «ciències» experimentals.

2. Definicions operatives

Un sistema mètric racional permet de donar definicions operatives, és a dir, definicions susceptibles de figurar en enunciats verificables experimentalment.

En el cas del mercat, si el considerem com el conjunt dels lliures canvis monetaris elementals (efectuats en un espai-temps donat), aquesta definició només pot ser operativa si hi ha factura-xec, perquè en aquest cas cada intercanvi monetari elemental està ben documentat i, per tant, pot ser conegut i mesurat.

Els intercanvis de mercat són fenòmens concrets que, gràcies a l'ús d'un sistema monetari, es carreguen de dimensions abstractes; aquestes dimensions abstractades són captades amb fidelitat, exactitud, i automàticament, per la factura-xec pro-telemàtica, i constitueixen llavors el material de base per al tractament lògic, pro-científic, de les dades.

Només així pot fer-se «ciència»; només així és possible de confirmar o infirmar qualsevol hipòtesi o model sobre el mercat segons procediment «científic».

És urgent, doncs, per a la mercologia, de comptar amb una mercometria sòlida i seriosa com la que pot oferir un sistema monetari a base de la factura-xec pro-telemàtica.

III PART
FONAMENTS D'UN NOU
ORDRE SOCIAL
LLIBERTARI

INTRODUCCIÓ

A partir de la reforma monetària que hem proposat en la Primera Part, poden establir-se les bases d'un nou ordre social, qualitativament diferent de l'actual.

Les possibilitats immediates tractades en la Segona Part, si bé són aportacions de gran interès, no canvien en l'essencial els grans trets de la civilització actual: únicament li proporcionen un instrument de claredat, transparència i informació dintre de l'ordre vigent.

Però nosaltres volem anar més enllà, i oferir una alternativa vàlida, pràctica i concreta, als problemes més urgents amb què s'enfronta la societat, problemes que no troben solució en cap dels dos models antisocials vigents: el model capitalista (amb totes les seves variants) i el model comunista (ídem).

1. L'instrument més adequat

Totes les ideologies actuals, i especialment les dominants en un i altre món (capitalisme i marxisme), estan completament anquilosades, ancorades en el segle passat.

Les realitats socials i tècniques han evolucionat molt des del segle passat, però aquestes ideologies no han sabut adaptar-se a aquesta mutació, i ara estan desfasades: són incapaces de donar solucions adequades als problemes més vius i més greus de la nostra civilització.

Nosaltres no volem inventar una nova ideologia capaç de trobar respostes per a tots els problemes socials, sinó que preferim atacar directament, i un per un, cadascun d'aquests problemes, i donar-los solucions pràctiques i concretes. I per tal que aquestes solucions resultin eficaces i factibles, comptem amb un instrument privilegiat: la factura-xec pro-telemàtica.

Efectivament, la implantació de la factura-xec pro-telemàtica com a únic instrument monetari legal, i la centralització comptable de la xarxa monetària telemàtica a fins estadístics-analítics, creen un mercat i una societat omnidocumentats en l'aspecte monetari, que anomenem **mercat (monetari) clar i societat (monetària) transparent**. Mercat clar i societat transparent signifiquen que:

- a) Cada problema particular podrà ser objectivament i exactament conegut en les seves dimensions monetàries, com a mínim;
- b) A partir d'aquest coneixement, es podran buscar les solucions més pràctiques i eficaces, i en especial les solucions monetàries més adequades;
- c) A través de la informació monetària continuada, es podrà anar controlant l'eficàcia de les solucions practicades;
- d) Finalment, les responsabilitats de qualsevol acció monetària estaran sempre ben establertes.

En el marc de la reforma monetària proposada, doncs, és possible, al nostre entendre, de començar a crear noves estructures socials, noves formes d'organització social afavoridores i protectores de les llibertats concretes de cada persona: això és, llibertàries.

2. Inspiració ètica

Hem parlat de donar solucions concretes, prescindint de qualsevol ideologia. Ara bé, les solucions a problemes socials, per bé que siguin fonamentades en un coneixement objectiu i precís de la realitat, mai no poden ser absolutament neutres; qualsevol plantejament, proposta o projecte social participa sempre més o menys d'idees, concepcions, intencions...

que no són «científiques», molt íntimes, personals, subjectives, ja es tracti d'interessos individuals, de grup, de classe... ja es tracti d'ideals ètics al servei de tota la humanitat.

També les solucions concretes que presentarem en aquesta Tercera Part són partícips d'un rerafons d'aquest tipus, i no volem de cap de les maneres amagar-ho, ans al contrari, volem declarar ben obertament quins són els ideals que ens inspiren, per tal de no cridar ningú a engany.

El nostre ideal, el fil conductor de les nostres propostes, és l'aconsecució de les màximes i òptimes **llibertats concretes** per a totes les persones. No parlem de La Llibertat, perquè, d'ideal ètic-concret que és, se l'ha convertida en un mite abstracte que tothom defensa però que ningú no intenta de dur a la pràctica. Parlem en canvi de llibertats concretes, fenomèniques, pràctiques, possibles en funció del nivell de desenvolupament tècnic assolit.

Per exemple, si el progrés tècnic actual possibilita de produir amb molta menys mà d'obra, cal que tothom gaudeixi de la llibertat de treballar únicament 20 hores setmanals; i així, en multitud de casos.

Una societat que protegeix totes les llibertats concretes ja assolides, i que promociona i afavoreix l'obtenció de noves llibertats concretes tecnològicament possibles, és una societat **llibertària**: de cara a ella estan dirigides totes les propostes que farem a continuació.

Les llibertats concretes s'han d'obtenir en tots els àmbits de la vida de l'home; però hi ha dos camps, molt importants, en els quals cal prioritàriament crear noves estructures llibertàries: la vida política i la vida utilitària.

a) **Política**. La política és la disciplina que cada comunitat geopolítica s'imposa a ella mateixa, en favor d'ella mateixa. Consisteix en una doble acció: en primer lloc, el comandament (o *arquia*) lliure i responsable d'un monarca elegit democràticament; en segon lloc, l'obediència, també lliure i responsable, dels electors. Tant el comandament com l'obediència es realitzen per propi convenciment ètic i interès vital.

Si la política es constitueix com a desenvolupament espontani i expansiu, naturalment bell i bo, com a estratègia comunitària beneficiosa per a tots els membres de la comunitat geopolítica, llavors tenim una **autopolítica**.

Si, contràriament, la política esdevé un desenvolupament arbitrari i forçat, una estratègia individualista, oligopolista o classista en benefici propi mitjançant l'explotació dels altres, llavors tenim una **antipolítica**.

Les antipolítiques són totes antilibertàries, perquè en elles la llibertat i la responsabilitat inherents a tota política –tant per part del qui comanda com per part del qui obeeix– s'han transformat en poder irresponsable d'unes persones sobre unes altres; el poder sobre les persones és la negació mateixa de la llibertat.

Un objectiu prioritari serà doncs la construcció d'estructures autopolítiques llibertàries, encaminades a obtenir una total desaparició de qualsevol mena de poder sobre les persones.

b) **Vida utilitària**. La vida utilitària és la dedicada a resoldre les necessitats materials de l'home. Llibertats concretes, en aquest camp, són:

1. Pel que fa a la producció de béns utilitaris, llibertat de les empreses i llibertat dels col·laboradors de les empreses;
2. Pel que fa al consum de béns utilitaris, subvenció assegurada de les necessitats **mínimes** de cada persona.

Trobar solucions concretes per al primer aspecte, és cosa que pot obtenir-se bastant fàcilment a base d'una legislació intel·ligent, que protegeixi les diferents llibertats possibles en el mercat.

El segon cas és, evidentment, un problema específicament dinerari: llibertats concretes en el consum significa, abans que tot, disposar del diner necessari per a consumir. Les condicions tecnològiques de producció, en l'actualitat, permeten de donar aquesta llibertat a

Assaig sobre moneda, mercat i societat

tots els ciutadans d'una comunitat geopolítica. Cal, doncs, també prioritàriament, buscar els mecanismes concrets, les estructures concretes que portin al naixement d'una total solidaritat a nivell geopolític: una solidaritat que no negui les llibertats naturalment i vitalment egoistes dels productors utilitaris, sinó que les aprofiti per a obtenir una osmosi dinerària permanent entre tots els estaments socials.

La finalitat última és aconseguir la desaparició de qualsevol mena de misèria material i de marginació social per raó de diner.

3. Estructura de la Tercera Part

Amb la intenció, doncs, de proposar solucions concretes i eficaces als problemes més urgents dels nostres dies, mitjançant l'establiment d'estructures socials llibertàries, tractarem els següents temes:

Primerament, farem unes consideracions i definicions prèvies per tal que sigui comprensible tot el que després seguirà (capítol 10).

En el capítol 11 tractarem de les estructures autopolítiques llibertàries destinades a fer desaparèixer tot poder sobre les persones.

En els capítols 12 i 13 exposarem les mesures instrumentals bàsiques del nou ordre llibertari: la legislació monetària (capítol 12) i la imperialització de tota la informació analítica-estadística obtinguda a través de la xarxa monetària telemàtica.

En el capítol 14 tractarem dels mecanismes d'omnisolidaritat social destinats a fer desaparèixer tota misèria i marginació social per raó de diner.

Els següents capítols, els dedicarem a les lleis mínimes que hauran de protegir les llibertats concretes en els diferents àmbits socials: en la societat utilitària-productiva (capítol 15); en la societat liberal (capítol 16); i en la societat utilitària-consumidora (capítol 17).

Finalment, en el capítol 18, intentarem indicar com totes les estructures proposades fins aquí poden constituir la base propícia per a la realització d'ideals i aspiracions socials d'abast molt més amplis.

Capítol 10. LA SOCIETAT TOTAL I LA SEVA COMPOSICIÓ

Dediquem aquest capítol a la fixació i definició dels termes tècnics que utilitzarem molt sovint en aquesta Tercera Part.

Es tracta de termes referents a la societat concreta, vivent, i a fets socials concrets, viscuts. La nostra perspectiva, a l'hora de definir-los, és una perspectiva de realitats concretes, –i ja no una perspectiva de realitats abstractes-monetàries–, des de la qual hem realitzat les definicions de la Primera Part.

El fenomen concret i vivent que ens interessa, i que considerarem com a unitat d'estudi, és la total comunitat geopolítica. Però aquesta unitat és alhora un conjunt molt complex compost de diferents unitats socials subconjunes.

1. Persones

Si cerquem l'element irreductible de què es compona un complex social, ens trobem amb la persona.

Tot grup humà, i doncs, tota comunitat geopolítica, està format per persones. Entenem per **persona**, «ésser animal –és a dir, psicosomàtic– dotat d'esperit transcendent». La persona no està totalment determinada –ni ambientalment, ni genèticament, ni socialment–, sinó que és capaç de llançar-se lliurement cap a un més enllà de la seva realitat determinada. És aquesta possibilitat de llibertat més enllà del determinisme que anomenem **esperit transcendent**, i que diferencia radicalment una persona d'un altre animal qualsevol.

Es un error molt estès de considerar com a persones, únicament els homes i les dones individuals. La simple observació de la realitat actual i la consideració històrica de les realitats passades de l'home ens mostren, al contrari, que existeixen persones de tres menes.

Hi ha en primer lloc les persones **nacionals-comunitàries** o **nacions**: una nació no és sinó un grup de naixement, segons l'explicació etimològica. La persona nacional té doncs un origen instintiu-genètic, però ja està dotada d'esperit, de consciència d'ella mateixa. Es, precisament, la primera persona que, en el transcurs dels temps i de l'evolució humana, prengué consciència d'ésser-ho.

En segon lloc, hi ha les persones **socials-col·lectives**: aquestes apareixen i prenen consciència d'elles en el sí de les persones nacionals, i es formen per lliures afinitats i elecció entre individus.

Finalment, hi ha les persones **individuals-mortals**, que avui dia són les més evidents i fins i tot les més conscienciades de llur essència de persones. No obstant això, són les que més recentment han aparegut en la història de la humanitat. La consciència individual és una adquisició que probablement està lligada al desenvolupament de les estructures socials-col·lectives conegudes com a **civilitzacions**.

Per tal d'aclarir més aquesta distinció entre diferents classes de persones, podem proposar els següents exemples: són persones nacionals tots els grups de naixement, és a dir, de reproducció, entre els homes: el grup sexual-nutrici (és a dir: un o més mascles, una o més femelles, i llurs fills; actualment, el grup sexual-nutrici pren la forma anomenada família); l'ètnia (és a dir, el conjunt de tots els individus genèticament emparentats que, a més a més, comparteixen uns mateixos costums i cultura, eventualment una mateixa llengua); són persones socials-col·lectives tots els grups formats per lliure elecció: un club de jugadors d'escacs; un partit polític...

2. Imperi

La societat total o comunitat geopolítica és també, ella mateixa, una persona. Es una persona social-col·lectiva, originada històricament per la necessitat de protecció i defensa en un clima permanentment bèl·lic. Les primeres comunitats geopolítiques són les primeres ciutats, les primeres *polis*: diverses ètnies es reunien en elles per viure:

- geogràficament, en un espai ciutadà donat;
- políticament, comandades per un únic òrgan de comandament (més tard, esdevingut l'Estat), que actuava com a gerent de la total col·lectivitat;
- justicialment, protegides per un únic organisme pacificador (més endavant, esdevingut la Justícia), ben diferenciat i separat de l'òrgan de comandament.

I retrobem així, amb tota naturalitat, el terme d'imperi.

Aquest mot prové del llatí *imperium*, i aquest del verb *imperare*, el qual és compost de *in* + *parare*. *Parare* significava, en primer lloc, «preparar, fer preparatius»; i *imperare* significava, pròpiament, «prendre mesures, fer preparatius per tal que una cosa es faci». Per això, el significat més originari del mot «imperi» és el de «col·lectivitat que es prepara, que s'organitza, que pren mesures d'organització interior i de defensa exterior», –encara que més tard el sentit d'*imperare* hagi evolucionat cap a «manar, comandar»–.

Nosaltres, doncs, prescindirem de qualsevol prejudici ideològic, i utilitzarem el terme d'«imperi», en el sentit etimològic esmentat, com a sinònim de l'expressió «comunitat geopolítica». Volem desterrar totes les connotacions pejoratives de la paraula, i utilitzar-la simplement com a terme tècnic prèviament ben definit.

L'imperi s'origina, com hem dit, per la necessitat de protecció i de defensa. Amb aquesta finalitat, diferents ètnies s'agrupen lliurement en un imperi, en una comunitat geopolítica. Per això, el concepte fonamental que explica l'imperi és el de **pacte lliure de federació**, en les seves dues vessants: federació en un nucli únic i compacte per a afrontar els perills exteriors (o **uniextrafederació**) i lliure confederació en l'interior, per a l'organització lliure de cada ètnia i de les relacions entre elles (o **multiintraconfederació**).

La persona nascuda d'aquest lliure pacte és una persona social-col·lectiva, composta de múltiples persones comunitàries –les ètnies federades en l'imperi–.

Les dues institucions imperials encarregades de dur a terme els objectius de l'imperi són l'òrgan polític i l'òrgan justicial. En ells la col·lectivitat delega la seva autoritat, i a ells confia la tasca del comandament, però dintre d'uns límits molt precisos. Fora d'aquests límits, cada ètnia pot organitzar lliurement les seves activitats i les seves institucions cíviques, amb total autonomia.

Si, al llarg dels temps, l'òrgan polític i l'òrgan justicial es mostren fidelment i eficaçment protectors de la persona imperial-col·lectiva, pot esdevenir-se llavors que aquesta, lentament, es vagi constituint en persona comunitària, en nació, en ètnia d'àmbit superior a les ètnies que primitivament la constituïen, superposant-se i acumulant-se a elles sense, per això, destruir-les.

Aquesta és la noble missió i vocació de tot imperi. Ens cal, doncs, evitar la confusió entre imperi i imperialisme. Allò que en un imperi és protecció eficaç de tots els seus membres i recerca d'una futura nacionalització, en un imperialisme, desviació i degeneració de l'imperi, és explotació de la majoria en benefici d'una minoria, i amb la complicitat dels òrgans polítics i justicials, corromputs pel vici del poder.

3. Societat utilitària i societat liberal

Entrem ara en l'explicació d'una distinció que és molt important en la nostra concepció de la societat. Es tracta de la distinció entre **societat utilitària** i **societat liberal**.

La societat utilitària¹⁴.

Entendrem, en aquesta Tercera Part, per **societat utilitària**, el conjunt format per:

- totes les persones privades –siguin individuals o col·lectives– que, amb actitud interessada i egoista, buscant llur propi benefici, es dediquen a la producció de béns utilitaris o al consum de béns utilitaris. Aquestes persones s'anomenen **forces personals productives o/i consumptives**, o bé **agents de producció o/i de consum**;
- totes les concretes mercaderies intercanviades (ja siguin mercaderies produïdes o mercaderies productores; vegeu la pàgina 17);
- i totes les interrelacions monetàries entre aquestes persones i referents a aquestes mercaderies: això és, relacions de venda per part dels uns (proveïdors) i de compra per part dels altres (clients), es tracti de mercaderies produïdes o de mercaderies productores.

La societat utilitària també s'anomena mercat; ja hem donat la seva definició més estricta i operativa, com a «conjunt de tots els lliures canvis monetaris elementals» (vegeu la pàgina 50); però, per a les necessitats d'aquesta Tercera Part, no ens interessa la definició estricta, sinó l'àmplia que acabem de desenvolupar.

La societat liberal.

Entendrem per **societat liberal**, el conjunt format per:

- totes les persones privades –siguin individuals o col·lectives– que, amb actitud altruista i desinteressada, sense buscar llur propi interès, es dediquen al servei de tots els membres de la societat, sense excepció;
- tots els serveis prestats per aquestes persones, a través de la relació i la comunicació interpersonal;
- i totes les remuneracions que, en justícia, la comunitat geopolítica acordi d'entregar-los perquè puguin viure dignament i desenvolupar la seva vocació amb plenitud de mitjans tècnics al seu abast.

Les vocacions, activitats, professions, institucions... utilitàries i liberals es diferencien radicalment pel que fa a llurs motivacions i objectius; però són tan nobles, legítimes, i necessàries a la societat, les unes com les altres.

Del reconeixement de llur radical diferenciació es deriven, però, importants conseqüències: la principal, és que cal impedir a tota costa la mercantilització de la societat liberal. Dels mecanismes concrets que han d'evitar aquesta situació, tan corrent en els nostres dies, de confusió entre **utilitari** i **liberal**, ens n'ocuparem amb detall més endavant.

¹⁴ En el capítol 1 hem donat la definició de béns utilitaris i d'utilitarisme (vegeu la pàgina 17).

Capítol 11. EL COMANDAMENT SOCIAL O ARQUIA

Quan es tracta de proposar una alternativa social, una de les qüestions cabdals a resoldre prioritàriament és la de qui i com manarà, quina serà l'estructura política d'aquesta nova societat, quines institucions s'encarregaran de dirigir-la.

Per a nosaltres, és impensable –si més no en el nivell evolutiu cultural actual– una societat humana carent de comandament, sense una persona encarregada de manar, de decidir, en cada esfera d'activitat social considerada.

1. Definicions

En tots els nivells socials hi ha comandament, però ara ens interessa únicament el comandament social suprem, això és, el que s'exerceix a nivells geoestratègics: barri..., municipi..., comarca..., ètnia..., interètnia..., imperi.

I el terme tècnic amb què designem aquest comandament social suprem és el d'*arquia*. *Arquia* és una paraula d'origen grec, derivada d'un verb grec que, originàriament, sembla ser que significava «prendre la iniciativa, començar», i que posteriorment passà a significar també «comandar».

Però, què implica la noció de comandament, en general, i, en particular, la noció d'*arquia* (o «comandament suprem»)? Cal que descriguem amb precisió aquestes nocions, per tal d'evitar possibles equívocs amb altres realitats socials de signe molt diferent.

El comandament és l'actuació d'un comandant en cap elegit pels membres de la societat que comanda; aquesta actuació va dirigida a prendre les mesures pràctiques oportunes per tal que es pugui fer realitat la voluntat política declarada per aquests membres: és, doncs, una actuació **al servei** dels membres de la col·lectivitat o comunitat comandada; finalment, aquest comandant en cap ha de ser personalment responsable de tota la seva actuació, i, doncs, ha de retre compte d'ella a la fi del seu mandat.

Si es respecten aquests requisits fonamentals de llibertat d'actuació i responsabilitat total del comandant en cap escollit, és fàcil de comprendre que el comandament esdevé una funció social justa i sana, que aporta a l'edifici social la seva cohesió, constituint-ne la clau de volta.

Al comandament en cap podem llavors oposar la noció de **poder sobre i contra les persones**. *Poder* és un terme d'origen llatí. El verb *potere* significava originàriament «ser amo de»; més tard, significà «exercir poder sobre». Als ulls de qualsevol persona, és ben legítim de «ser amo» de qualsevol objecte, de qualsevol **cosa**; però és injust, il·legítim i innoble de ser amo d'una **persona** (individual, col·lectiva o comunitària).

Tot comandament de les persones implica, necessàriament, un **poder sobre les coses**: sense aquest poder, el comandant en cap es veuria impossibilitat, no podria actuar; perquè el comandant actua sobre les coses, modifica les coses, al servei de les persones.

En canvi, cal impedir de totes passades que el comandament de les persones es converteixi en **poder sobre i contra les persones**, que és esclavisme (més o menys dissimulat) i tirania, control, opressió, repressió, dret de vida i de mort, **cosificació de les persones**...

Aquesta situació nefasta és la que té lloc quan el comandament és ocult i irresponsable. I, en qualsevol proposta social que es vulgui alliberadora i llibertària, el primer que cal és que formuli els mecanismes concrets que hauran d'impedir, en la pràctica, la transformació del comandament de les persones en poder sobre i contra les persones.

2. Dialèctica entre *arquia* i anarquia

El conjunt de principis que formen la nostra concepció *àrquica*, els resumim en l'expressió **dialèctica entre *arquia*** (comandament social suprem) i **anarquia** (absència de comandament social suprem): això vol dir, senzillament, que tota *arquia* lliure i responsable ha de dotar-se –a més a més dels mecanismes que assegurin aquestes llibertat i responsabilitat– de mecanismes que l'**autolimitin**.

La contrapartida de tota *arquia* lliure i forta, amb capacitat real d'actuació sobre les coses i de comandament de les persones, és la seva limitació constitucional en els següents aspectes:

- a) Limitació en el nombre de persones que exerceixen l'*arquia*. L'*arquia* ha d'ésser monàrquica, és a dir, limitada a un únic comandant en cap elegit, lliure i responsable a la fi del mandat; l'objectiu perseguit per aquesta mesura és doble: la concentració de responsabilitat en una única persona, i la unificació de totes les actuacions *àrquiques* en una línia única i coherent, fàcilment distingible per qualsevol observador. També el nombre de col·laboradors del monarca (ministres, consellers, secretaris...) ha d'ésser limitat (per exemple, a un màxim de 6), per raons similars.
- b) Limitació en el temps d'exercici. El període de temps en què s'exerceix un mandat *àrquic* donat ha d'estar previst constitucionalment, i ha d'ésser improrrogable, –és a dir, cap monarca no pot presentar-se a reelecció, ja que de la continuïtat d'una mateixa persona en el lloc de més alta responsabilitat se'n deriva una tendència molt forta a aprofitar-se d'aquesta situació de preeminència–. Cada monarca, doncs, ha d'exercir el seu mandat durant un temps molt curt –però suficient per a poder portar a la pràctica el seu programa– i ser després immediatament judicat per la seva actuació.
Per tal d'evitar que la discontinuïtat de les persones condueixi a una discontinuïtat del comandament que no seria desitjable, hom pot establir, entre els col·laboradors del monarca, un ordre de successió automàtic, que proveeixi, a cada cessació, un successor: les eleccions se celebrarien, cada vegada, no per a escollir el comandant en cap, sinó el darrer dels seus col·laboradors. D'aquesta manera, cada persona que arribés al lloc de màxima responsabilitat, comptaria amb una llarga experiència obtinguda al llarg dels seus anys passats en funció de col·laborador.
- c) Limitació en les atribucions. Finalment, cal que les atribucions i el camp d'acció del monarca es limitin al mínim necessari.
Per a assolir el màxim de descentralització *àrquica*, cal, segons el principi de subsidiarietat, que cap *arquia* d'un nivell determinat intervingui en cap afer que pugui ser satisfactòriament resolt en un nivell inferior. Finalment, cal deixar a la lliure decisió de cada ciutadà i ciutadania, a la llibertat anàrquica, com més coses millor.
Cal aconseguir que la vida de cada persona (individual, col·lectiva i comunitària) en el si de l'imperi, sigui el màxim d'anàrquica, i el mínim de sotmesa a la disciplina *àrquica*.

3. Les diferents *arquies*

Com ja hem assenyalat, l'*arquia* és el comandament social suprem, però aquest s'exerceix a diferents nivells geoestratègics que a continuació detallarem.

La primera distinció que cal fer, és la distinció entre ***arquies imperials*** i ***arquies cíviques***.

Les ***arquies imperials*** són aquelles que s'exerceixen sobre el conjunt total de la comunitat geopolítica o imperi. S'han constituït, legítimament, a partir del pacte federal entre les diferents ètnies que componen l'imperi.

Les ***arquies cíviques*** són aquelles que s'exerceixen sobre cada una de les comunitats integrades en l'imperi: barris..., municipis..., comarques..., ètnies..., interètnies..., ex-imperis (és a dir: antics imperis integrats actualment en un de més ampli, més adaptat a les condicions geoestratègiques actuals). També aquestes *arquies* –anteriors a les *arquies*

Assaig sobre moneda, mercat i societat

imperials– s'han anat constituint legítimament a través del pacte entre els membres de cada una de les comunitats esmentades.

Les *arquies* imperials, com ja hem avançat en el capítol anterior, són dues: l'**arquia política** i l'**arquia judicial**.

L'**arquia política** s'exerceix a través de l'Estat: ell és el gerent de l'imperi, l'executor dels seus designis i de la seva voluntat política, tant a nivell de relacions amb l'exterior com d'organització interior.

En la nostra proposta, l'Estat es compon de:

1. Un òrgan Executiu monàrquic, fort i breu: això és, amb un cap d'Estat electiu, únic i personalment responsable, amb capacitat real d'execució de les seves decisions, i amb un consell format per un petit nombre de membres.
2. Un òrgan Legislatiu independent de l'Executiu i, per tant, elegit separatament d'ell. El Legislatiu, seguint el principi d'abstinència legislativa, es limitarà a legislar lleis mínimes; en cap cas, l'Executiu no dependrà dels seus vots per a poder actuar. Volem evitar de totes passades el parlamentarisme executiu, la confusió entre funcions executives i funcions legislatives, confusió que només duu a la deserció de les responsabilitats inherents a cadascuna d'aquestes dues funcions tan ben diferenciades.
3. Uns òrgans consultius o Cambres Consultives, especialitzades en cada àmbit i sector d'activitats, que seran de consulta obligada en l'elaboració de qualsevol llei.

L'**arquia judicial** s'exerceix a través de la Justícia: ella és la protectora de l'imperi, la pacificadora de tots els múltiples conflictes generats en el seu sí.

En particular, la Justícia ha de ser la protectora de tot l'arxiu imperial de factures-xec: d'aquest arxiu només en podrà fer ús en allò que faci referència a un cas d'instrucció en curs. Disposarà llavors de documentació objectiva i positiva referent a aquell cas concret.

La Justícia també s'encarregarà de jutjar totes les persones que hagin exercit un càrrec de comandament (polític, judicial o cívica, és a dir, *àrquic*; però també *no-àrquic* liberal), a la fi del seu mandat.

Però, per garantir la integritat de la Justícia en l'acompliment de la seva tasca, cal legislar la seva total independència respecte de l'Estat: és ben sabut que ningú no pot ser jutge i part. A aquest efecte, una mesura a prendre és la constitucionalització de l'assignació d'un tant per cent fix de la massa monetària comunitària (vegeu el capítol següent) a la Justícia; amb aquesta xifra, la Justícia podrà organitzar el seu pressupost com millor li sembli.

Les *arquies* cíviques són múltiples i a múltiples nivells geoestratègics subimperials. Cada República i Autoritat cívica tindrà plena llibertat d'organitzar-se com li sembli a través d'institucions *àrquiques*-cíviques. Aquestes institucions tindran també els seus òrgans executius, legislatius i consultius. Les seves competències abastaran tot allò que l'Estat imperial no s'hagi atribuït explícitament –i que, recordem-ho, haurà de ser poc i a base sempre de lleis mínimes, que cada *arquia* cívica podrà desenvolupar–.

Hi ha, finalment, unes *arquies* molt especials, que són constituïdes per les **forces armables** –i diem armables, perquè aquestes forces han d'estar normalment desarmades, i només han d'utilitzar les armes en el compliment de missions en què, **expressament**, se'ls hagi ordenat d'utilitzar-les–.

Mentre no s'hagi arribat a una situació de plena autopacificació a nivell mundial, l'existència de forces armables continuarà essent vitalment necessària.

Però caldrà també que se sotmetin a una disciplina molt rigorosa, per tal que no puguin actuar sinó en el compliment de la missió específica que la comunitat imperial els assigna: la defensa i protecció de tots els ciutadans i ciutadanes de l'imperi.

D'acord amb aquesta disciplina, les forces armables no tindran, en cap cas, una *arquia* plena, sinó que sempre estaran, en tot i per a tot, rígidament subordinades a les *arquies* anteriors: segons el cas, als respectius comandaments polític, judicial o cívics. Els

comandants en cap de les *arquies* esmentades seran els responsables últims de les forces armables a ells subordinades.

Aquestes forces armables poden ser les següents:

1. Sota el comandament directe, exclusiu i responsable, del cap de l'Estat, les forces armables de l'Estat: Exèrcit Imperial i Policia de Seguretat Imperial.
2. Sota el comandament directe, exclusiu i responsable, respectivament, de cada jutge d'instrucció encarregat d'un cas judicial concret i del jutge de protecció de cada sentenciat, estaran la Policia Judicial i la Policia Penitenciària.
3. Sota el comandament directe, exclusiu i responsable, de cada president d'una República cívica autònoma, estaran els Exèrcits Cívics i les Polícies de Pau Cívica.

Capítol 12. LEGISLACIÓ MONETÀRIA

Un cop definida l'estructura *àrquica* més eficaç per a impedir la transformació del legítim comandament de les persones i del legítim poder sobre les coses, en el legítim poder sobre i contra les persones, el nou Estat així constituït pot enfrontar-se a la tasca que s'ha imposat: la construcció dels fonaments d'una societat llibertària, democràtica, pacífica, informativa i solidària.

En aquesta tasca, l'Estat comptarà amb dues eines, amb dos instruments fonamentals: la factura-xec omniinformativa i omniresponsabilitzadora, i la imperialització de tota la xarxa monetària telemàtica.

Dedicarem aquest capítol a la legislació prioritària de l'Estat, que és la legislació sobre la factura-xec.

1. Implantació de la factura-xec

L'instrument monetari que anomenem factura-xec ha estat ja descrit en el capítol 4, i en el capítol 5 hem parlat de la seva fàcil adaptació a una xarxa telemàtica centralitzada a nivell d'imperi. Donarem ara per suposades totes aquelles especificacions, de caràcter teòric o tècnic, i analitzarem els seus aspectes legals.

Evidentment, l'Estat imperial s'ha de reservar tota legislació sobre factura-xec, ja que aquesta és l'instrument bàsic i fonamental de tota la seva actuació política. A més a més, aquesta legislació haurà de ser molt estricta i precisa, hauran d'estar previstos tots els detalls i legislats en conseqüència. En matèria monetària, no pot quedar ni un cap per lligar, perquè es tracta de l'establiment de les regles del joc.

La primera acció de l'Estat, serà la supressió legal de tots els instruments monetaris vigents. Caldrà donar un termini per a la seva presentació i conversió en unitats monetàries en un compte corrent.

Immediatament, caldrà implantar per llei la utilització exclusiva de la factura-xec pro-telemàtica en tota transacció mercantil i en tot acte social-monetari.

Probablement, aquesta ruptura no podrà ser feta en un instant, i, per tant, la llei haurà de preveure un sistema de transformació progressiva, perquè puguin anar-se instal·lant els aparells i les xarxes necessaris. Es podria començar, per exemple, per les grans empreses; seguirien les petites empreses, finalment els comerços i indústries al detall i els consumidors.

Paral·lelament a la legislació de la implantació de la factura-xec pro-telemàtica, caldrà legislar també els seus detalls d'aplicació, així com les operacions monetàries permeses, i les activitats dels anomenats **establiments comptables** (Bancs de Negocis i Caixes d'Estalvis).

2. Tipus de factures-xec

La llei ha de preveure una diversificació màxima i òptima de les factures-xec, per tal que aquestes ofereixin una informació analítica-estadística màxima i òptima sobre el mercat.

Cal, sobretot, que les factures-xec diferenciïn el diversos tipus d'operacions monetàries; per tant, cada tipus d'operació s'establirà sobre un tipus corresponent de factura-xec.

Les operacions mercants-monetàries són bàsicament de tres grans tipus; conseqüentment, hi haurà tres tipus principals de factures-xec:

1. **Factures-xec interempresarials:** són les factures-xec de compra-venda de mercaderies produïdes no-finites (vegeu el capítol 8, pàgina 48) entre empreses.
2. **Factures-xec de consum:** són les factures-xec de compra-venda de mercaderies produïdes finites (vegeu també el capítol 8, pàgina 48) entre un consumidor (comprador) i un comerç o indústria al detall (venedor).
3. **Factures-xec salarials-privades:** són les factures-xec de venda-compra de mercaderies productores o forces privades de producció (vegeu també el capítol 8, pàgina 48), entre
 - a) un treballador, venedor de treball
 - b) un capitalista, venedor de capitals
 - c) un empresari, venedor d'esperit d'empresa
 - d) un inventor, venedor d'un invent

i la seva empresa respectiva (compradora de la força: treball, capital, esperit d'empresa, invent).

Aquestes factures-xec són, doncs, les que s'utilitzen per pagar les remuneracions de les forces privades de producció, remuneracions que s'anomenen respectivament **salari, interessos, beneficis i regalies**.

Les factures-xec salarials-privades no s'establiran mercaderia per mercaderia, sinó que seran globals a nivell d'empresa: cada empresa establirà una nòmina de tot el seu personal remunerat, i aquesta nòmina constituirà la factura-xec (que la Confederació d'establiments comptables s'encarregarà de distribuir entre els diferents beneficiaris).

El tres tipus de factura-xec esmentats poden, alhora, ser de dues categories diferents:

a) **Factures-xec interiors**

b) **Factures-xec exteriors**

De la combinació dels dos criteris de classificació s'obtenen 6 tipus diferents de factures-xec; molts subtipus són possibles en funció de molts altres criteris, però no entrem aquí en detalls que són propis d'especialistes en la matèria.

3. Tipus de comptes corrents i operacions monetàries

Els diferents tipus de comptes corrents que es podran obrir en un establiment comptable, seran també tres:

1. **Comptes corrents de producció** (només en Bancs de Negocis): són els comptes corrents de les empreses dedicades a la producció.
Totes les operacions interempresarials i salarials-privades es realitzen a través d'un d'aquests comptes –i cada empresa en pot obrir tants com vulgui o li convingui–.
2. **Comptes corrents d'estalvi de producció:** són els comptes corrents en els quals els professionals utilitaris (és a dir: treballadors, capitalistes, empresaris, inventors) ingressen llurs remuneracions salarials-privades, pagades per l'empresa: salaris, interessos, regalies i beneficis, respectivament.
Segons que un professional utilitari rebi una única remuneració salarial-privada, o en rebi més d'una, es distingiran:
 - a) **comptes corrents d'estalvi de producció uniassalariada** (només en Caixes d'Estalvi)
 - b) **comptes corrents d'estalvi de producció multiassalariada** (només en Bancs de Negocis)¹⁵.

¹⁵ Aquesta distinció es fa per poder saber, en tot moment, quants uniassalariats hi ha en la comunitat geopolítica; i això ho volem saber, perquè un dels objectius socials proposats és, precisament, la desaparició d'aquesta categoria de professionals utilitaris: els uniassalariats. Això serà possible gràcies al desenvolupament de l'autogestió, que implica la participació del treballador en els beneficis de l'empresa (sobre aquest tema, vegeu el capítol 15).

Assaig sobre moneda, mercat i societat

En un cas com en l'altre, les operacions que es podran fer a través d'un compte corrent d'estalvi de producció seran únicament les dues següents:

- invertir un capital, mitjançant el contracte adequat, ja sigui amb un Banc de Negocis, ja sigui directament amb una empresa. (Si l'inversor és un uniassalariat, com que en cobrar els interessos es convertirà en multiassalariat, haurà de cancel·lar el seu compte corrent d'uniassalariat i obrir-ne un de multiassalariat);
- transferir la quantitat que es vulgui al compte corrent d'estalvi de consum, que a continuació s'explica.

3. **Comptes corrents d'estalvi de consum** (només en Caixes d'Estalvis). Aquests comptes corrents poden ser alimentats, única i exclusivament per:

- a) **poder de compra d'origen privat**, procedent dels comptes corrents d'estalvi de producció;
- b) **poder de compra d'origen comunitari**, procedent dels salaris de solidaritat social legislats¹⁶.

A partir d'un compte corrent d'estalvi de consum, sigui quin sigui l'origen –privat o comunitari– del seu poder de compra, únicament poden realitzar-se operacions de compra-venda de mercaderies finites: és a dir, de consum. En cap cas no es podrà fer cap altre tipus d'operació, ni es podran transferir quantitats des d'aquest compte corrent a un altre qualsevol.

4. Imperialització de tots els comptes corrents

Els saldos positius de tots els comptes corrents dels tres tipus que acabem de descriure seran imperialitzats constitucionalment: això és, seran socialitzats a nivell de tot l'imperi.

En la pràctica, això vol dir, únicament, que els establiments comptables en què estiguin oberts aquests comptes corrents, no podran servir-se'n per efectuar els seus negocis: els saldos positius de comptes corrents representaran un estalvi comunitari que només la comunitat geopolítica, a través del seu gerent, l'Estat, podrà fer treballar. Els establiments comptables duren la gestió dels comptes corrents, però mai no podran concedir préstecs ni realitzar cap altre tipus d'operació basada sobre els saldos positius de comptes corrents, dits actualment recursos aliens.

La contrapartida d'aquesta imperialització serà l'assignació d'un interès comunitari, per exemple del 6%, a tots els saldos positius imperialitzats.

En capítols posteriors ens estendrem més sobre aquest tema.

5. Tipus d'establiments comptables

Ens queda per explicitar la distinció fonamental, a què ja hem al·ludit diverses vegades, entre **Bancs de Negocis** i **Caixes d'Estalvis**.

Aquesta distinció se situa en el context més ampli de la distinció entre societat utilitària i societat liberal (vegeu el capítol 10).

¹⁶ Els comptes corrents d'estalvi de consum dels professionals utilitaris estaran alimentats simultàniament per tots dos tipus de poder de compra, ja que ells, a més de la seva remuneració salarial-privada, reben un **salari de solidaritat social** de tipus general, com veurem en el capítol 14; en canvi, les persones no utilitàries tindran, en virtut del principi d'omnisolidaritat, un compte corrent d'estalvi de consum alimentat exclusivament per poder de compra d'origen comunitari. Com veurem en el capítol 14, aquestes persones són: els individus sense professió liberal ni treball utilitari, per qualsevol raó; les famílies, independentment dels ingressos salarials dels seus membres; els professionals liberals; les institucions liberals; les lliures associacions de ciutadans amb finalitats no lucratives: tots ells són simples consumidors, en oposició als professionals utilitaris, que són productors-consumidors.

Bancs de Negocis i Caixes d'Estalvi es diferenciaran radicalment pel tipus de funcions i serveis que, segons llei, podran oferir a la societat utilitària, i pel tipus de remuneració que percebran per aquests serveis.

Els **Bancs de Negocis** seran empreses utilitàries com qualssevol altres, especialitzades en oferir serveis comptables a totes les altres empreses utilitàries no comptables.

Però els seus serveis es limitaran únicament i exclusivament al cicle de la producció. Efectivament, com ja hem vist, en els Bancs de Negocis només s'hi podran obrir comptes corrents de producció (de les empreses) i comptes corrents d'estalvi de producció multiassalariada (dels professionals utilitaris multiassalariats). Això vol dir que només manejaran poder de compra pertanyent al cicle de la producció, i mai no podran manejar poder de compra pertanyent al cicle del consum¹⁷.

Els serveis oferts pels Bancs de Negocis seran, fonamentalment, els següents:

En primer lloc, duran la gestió dels comptes corrents abans esmentats, i, per aquesta feina, percebran del Tresor una comissió pactada entre el gremi dels Bancs de Negocis¹⁸ i les autoritats monetàries de l'Estat.

En segon lloc, i a partir de les factures-xec signades o cobrades per llurs clients, portaran la comptabilitat completa de totes les seves empreses-clients, i la tindran sempre a la seva disposició immediata. Cal assenyalar aquí que els professionals utilitaris multiassalariats hauran de constituir-se, per al cobrament dels seus ingressos múltiples, en una empresa sota forma jurídica de societat per accions, sigui uniindividual, sigui multiindividual: de manera que **tots** els clients dels Bancs de Negocis seran, per llei, empreses.

En tercer lloc, i això constituirà llur tasca i llur negoci principal, els Bancs de Negocis es podran dedicar al negoci específicament bancari de la capitalització: això és, la conversió de **l'estalvi** acumulat en els comptes corrents, en **capital** utilitzable en el cicle de la producció. Efectivament, des de sempre, els bancs s'han dedicat a proveir el mercat del poder de compra que, en cada espai-temps concret, li manca per a poder continuar o augmentar els seus processos productius. Aquest poder de compra **venut** al cicle de la producció rep, pròpiament, el nom de capital. Els bancs produeixen capital, a través d'una sèrie de tècniques i procediments bancaris: préstec, descompte de lletres... que, com hem vist en el capítol 2 (Primera Part), suposen sempre una invenció de diner sobre els dipòsits efectuats pels clients. Però acabem de dir que la imperialització de tots els saldos positius de comptes corrents impossibilita els Bancs de Negocis de capitalitzar sobre dits saldos, els recursos aliens. De manera, doncs, que els Bancs de Negocis hauran de limitar la seva invenció de diner, única i exclusivament, a:

- a) els capitals i reserves propis;
- b) les quantitats que, provinents de comptes corrents, siguin dipositades **a termini** i, doncs, contractualment i explícitament cedides al Banc amb fi de capitalització. Aquests dipòsits a termini en els Bancs de Negocis no seran imperialitzats.

Finalment, els Bancs de Negocis s'encarregaran també, comissionats per l'Estat, de la distribució dels crèdits comunitaris a la inversió (vegeu el capítol 14) i, per aquest servei, cobraran, per cada crèdit concedit, l'interès bancari normal (avancem que els crèdits comunitaris a la inversió comporten un interès doble de l'interès bancari ordinari).

Les **Caixes d'Estalvis**, per la seva banda, es dedicaran també al servei de la societat utilitària, però només dintre del cicle del consum. Però com que el cicle del consum és socialment globalitzant, és a dir, inclou tots els membres de la comunitat imperial, donarem a les Caixes d'Estalvis un Estatut liberal: els seus serveis no seran remunerats directament pels seus clients, sinó que seran gratuïts, i finançats per la comunitat, a través dels corresponents salaris i pressupostos de solidaritat social (vegeu el capítol 16).

¹⁷ Sobre els dos cicles mercantils, «el cicle de la producció» i «el cicle del consum», vegeu el capítol 8.

¹⁸ Com veurem en el capítol 15, totes les empreses utilitàries estaran obligades a reunir-se en gremis.

Assaig sobre moneda, mercat i societat

El servei primer de les Caixes d'Estalvis és la gestió dels comptes corrents d'estalvi de producció uniassalariada i dels comptes corrents d'estalvi de consum.

Però, a més a més d'aquest servei pròpiament utilitari, les Caixes d'Estalvis duran a terme funcions socials no-utilitàries, directament relacionades amb la vida social de cada una de les persones inscrites en elles.

En primer lloc, les Caixes d'Estalvis, –estructurades localment, per barris, i confederades a nivell imperial–, faran de Registre Civil: tot nou-nat serà inscrit en la Caixa d'Estalvis del seu barri, on immediatament se li obrirà un compte corrent d'estalvi de consum amb un número telemàtic que conservarà durant tota la seva vida, i que l'identificarà en totes les seves activitats socials.

La Caixa d'Estalvis s'encarregarà de l'expedició, conservació i arxiu de tots els altres documents necessaris en una societat civilitzada: carnet sanitari, llibre d'escolaritat, papers del cotxe... fitxa policial o judicial, fitxa laboral, llibre de família, passaport... tots ells amb el mateix número telemàtic anterior.

La Caixa d'Estalvis serà també la seu dels jutges de família de les famílies domiciliades en ella, i d'altres serveis socials i informatius sempre enterament gratuïts.

Capítol 13. IMPERIALITZACIÓ DE LA XARXA MONETÀRIA TELEMÀTICA

L'altra mesura instrumental bàsica, complementària de la instauració de la factura-xec com a únic instrument monetari legal, és la imperialització –això és: «socialització a nivell de tot l'imperi»– de la xarxa monetària telemàtica, i de tota la informació analítica-estadística de mercat i societat obtinguda a través d'ella.

Aquesta mesura és l'única garantia eficaç que la informació monetària no sigui monopolitzada per grups de poder (fàctic o oficial) en llur propi benefici i en contra de la població.

1. La batalla per la informació

La informació és un element decisiu i imprescindible a l'hora d'actuar amb eficàcia i intel·ligència.

Els banquers, per exemple, han exercit des de molt antic la seva professió, gràcies al fet que posseeixen una informació precisa sobre les necessitats del mercat en cada moment, i això els permet d'oferir bons negocis als seus clients, que confien en ells. Gràcies al bon negoci del client, el banquer fa ell un boníssim negoci, –ja que ell no ha posat sinó la seva intel·ligència, el seu «nas» i la seva informació, mentre que el client hi ha posat el seu diner–.

Però també es diu que «saber és poder»: i és que, qui té la informació, pot mirar d'obtenir el seu benefici aprofitant-se dels qui no la tenen. Gairebé sempre que una informació és mantinguda secreta, esotèrica, oculta, reservada a una minoria, aquest saber degenera en poder sobre i contra les persones. Recordem, per exemple, els falsos miracles dels sacerdots de les religions paganes: ells coneixien alguns invents, trucs, o lleis físiques, i se'n servien per a entabanar la població crèdula, i fer-la així més poruga i resignada.

Avui, els sistemes de poder a través de la informació són molt més sofisticats. En molts Estats tecnològicament capdavanters, s'estan posant a punt sistemes telemàtics d'identificació i control policial de la població. Referent a la informació monetària, que és la que ara ens interessa en particular, són els bancs que la monopolitzen, si bé, cadascun, només en allò que fa referència als seus propis clients. El pagament electrònic s'anirà estenent cada vegada més, i doncs, també la informació dels bancs sobre les activitats monetàries dels seus clients serà cada vegada més completa.

Davant d'aquesta situació, cal prendre una opció ben clara:

- o bé deixem que les coses continuïn tal com són, uns pocs acumulant informació i la majoria totalment desinformada;
- o bé renunciem a la moneda telemàtica, la qual cosa, a més de ser un impossible, és renunciar a un progrés evident;
- o bé radicalitzem la situació, donant-li un tomb revolucionari: un sistema monetari plenament informatiu, però que posi a disposició de tot el cos social la informació a través d'ell obtinguda. Aquesta és, evidentment, la nostra opció.

2. Informació per a tothom

La factura-xec pro-telemàtica proporciona una informació exhaustiva sobre la totalitat dels actes monetaris elementals produïts en la comunitat geopolítica en cada període de temps considerat.

Assaig sobre moneda, mercat i societat

Ja hem dit en el capítol 6 de la Segona Part, que la Justícia ha de constituir-se en la custodiadora única de tot l'arxiu de factures-xec, i en la salvaguardadora de la intimitat i privacitat a què totes les persones tenen dret, així com del secret professional i industrial. No es podrà fer pública, doncs, cap informació monetària referent a persones concretes.

Però també hem dit en el capítol 8, que la centralització i integració de les factures-xec, –buidades de qualsevol referència a persones concretes– dóna lloc a una analítica-estadística sectorial i global de tot l'imperi. I és aquesta informació la que ha de ser posada a disposició, també, de tot l'imperi.

Per tal que aquesta disponibilitat es faci efectiva en la pràctica quotidiana, cal constitucionalitzar la imperialització de tota la xarxa telemàtica monetària, i de tota la informació analítica-estadística obtinguda a través d'ella, així com de tots els equips humans que hi col·laborin.

La **imperialització** o «socialització a nivell de tot l'imperi» implica, en el nostre projecte,

- a) La lliure propietat i iniciativa privada en la producció de l'equipament tècnic, tant pel que respecta a màquines com pel que respecta a programes;
- b) La compra de tot l'equipament necessari per a la instal·lació de la xarxa i al seu manteniment, així com els salaris de tots els integrants dels equips de tècnics en informàtica que s'hauran de constituir, íntegrament a càrrec del Tresor comunitari;
- c) I el lliure accés gratuït, per a qualsevol membre (individual, col·lectiu o comunitari) de l'imperi, a qualsevol informació analítica-estadística, sectorial o global, produïda per la xarxa monetària telemàtica.

D'aquesta manera, la xarxa monetària telemàtica esdevindrà un autèntic patrimoni comunitari.

És obvi, de totes maneres, que això no es pot fer en un sol dia. Caldrà, doncs, que la llei prevegi un pla d'imperialització lenta i progressiva, que podria contemplar, per exemple:

- Respecte dels equipaments materials, inicialment, el lloguer de totes les instal·lacions ja existents, en els seus temps lliures, a preu de mercat lliure, i amb opció final de compra; i, a mesura que vagi sent possible, la compra d'equipaments nous;
- Respecte dels equips humans, encarregats d'elaborar i perfeccionar contínuament els programes d'anàlisi i estadística, la constitució progressiva d'equips cada vegada a nivell més centralitzat i especialitzat.

El conjunt de la informació analítica-estadística, objectiva i exhaustiva, sobre el mercat i la societat monetaris, obtingut a través de la xarxa monetària telemàtica centralitzada i imperialitzada, serà posat a disposició lliure i gratuïta:

1. De tota la població, en general: ciutadans del carrer, i ciutadanes lliures, que se sentin desitjosos d'estar contínuament informats de l'evolució de les magnituds macroutilitàries de llur imperi, interètnia, ètnia, comarca, municipi, barri.
2. De tots els agents utilitaris, tant els productors com els consumidors, però molt especialment els primers, que podran així actuar en el mercat amb molt més coneixement de causa i, per tant, amb major eficàcia.
3. De tots els investigadors del mercat i la societat monetaris, que podran, aleshores, confirmar o infirmar experimentalment llurs models, fins ara exclusivament teòrics.
4. I de l'Estat, que, com a gerent de l'imperi, comptarà així amb l'instrument privilegiat de govern automàtic de les coses: el coneixement precís i exhaustiu del mercat li permetrà de trobar les millors fòrmules, les més rendibles i menys oneroses per a la comunitat, de formar la massa monetària comunitària a través de la qual es podran atendre totes les necessitats posades de manifest en la comunitat.

La popularització d'aquesta informació és també molt fàcil d'organitzar, telemàticament, a través de sistemes diversos: pantalles telemàtiques en edificis públics (per exemple, les Caixes d'Estalvis), cabines especials de consulta, o fins i tot la pantalla del televisor de casa,

que poden servir la informació en forma de gràfics d'imatges sintètiques, que juguin amb formes, colors... de tal manera que en resulti una vulgarització assequible a qualsevol nivell de cultura popular i a qualsevol televident.

3. La informació com a factor actiu de producció

Hem considerat que en el mercat actuen quatre mercaderies productores o agents de producció: el treball, el capital, l'empresa i l'invent. Aquests són agents **privats**, remunerats per l'empresa.

La seva eficàcia i importància en els processos de producció és creixent en el mateix ordre en què els hem enumerat: l'invent és l'element fonamental en tot progrés de producció; l'empresa i els capitals són necessaris per a muntar els processos productius implicats per cada nou invent; quant al treball, és avui dia el factor més insignificant, degut a la revolució tecnològica, que robotitza cadenes senceres de producció.

Però un nou factor actiu de producció s'està mostrant avui dia com a indispensable: la informació. La informació és com l'oli que permet que rodin els engranatges: potencia i perfecciona l'acció dels altres factors, reduint-los al mínim:

- a) Accel·lera els processos mentals, afavorint la invenció;
- b) Permet al capital unes inversions més ben orientades i, en conseqüència, de menys risc;
- c) Afavoreix una gestió empresarial descentralitzada i responsable, més eficaç;
- d) Allibera l'home del treball repetitiu i alienador, reservant-li les decisions de creativitat i responsabilitat.

La informació és, pràcticament, el factor més important de producció. Per aquest motiu, podem comprendre fàcilment la revolució mercantil que representaria la imperialització i conseqüent gratuïtat de tota la informació analítica-estadística sobre el mercat. La producció resultaria enormement potenciada, els costos es reduirien, cada empresa tindria accés a tota la informació que necessités i, per tant, podria escollir les condicions òptimes de producció i de competència.

A nivell imperial, la informació lliure i fluïda fa del tot innecessària qualsevol tipus de planificació productiva, perquè l'alimentació informativa dinàmica i contínua és suficient per a assegurar els necessaris reajustaments en l'acció de cada unitat de producció.

En resum: la informació lliure és un dels majors béns comunitaris que puguin existir, i resulta potenciat al màxim com més lliurement és distribuït.

Capítol 14. REPARTIMENT DE LA RIQUESA COMUNITÀRIA

El nou Estat constituït, armat dels seus dos instruments privilegiats d'actuació: la factura-xec pro-telemàtica, i la imperialització de tota la xarxa monetària telemàtica, –pot ara ja intentar d'enfrontar-se amb èxit al problema principal que s'ha imposat de resoldre: el problema de les classes socials per raó de diner.

Fer desaparèixer, de manera pacífica, tota misèria i marginació social per diner: aquest és el repte.

1. Dialèctica entre bé comú i bé privat

La desaparició de les classes socials per raó de diner només pot aconseguir-se, al nostre entendre, a través d'un diàleg i una dialèctica continuats entre la riquesa de les persones privades (individus i col·lectivitats) i la riquesa de les persones col·lectives (que és equitativament repartida entre tots els seus membres). A través, més concretament, d'una osmosi dinerària permanent entre tots els estaments socials i entre tots els membres de la comunitat geopolítica.

No creiem en la falsa solució de l'estatització de tota riquesa o de tot mitjà de producció de riquesa. En primer lloc, l'Estat, com a gerent de l'imperi, no és sinó una persona col·lectiva particular i, doncs, l'estatització no és un acte de comunitarització, sinó de privatització. Però, a més a més, tots sabem com acaben els sistemes estatitzats de producció: paralitzats per la planificació burocràtica i les ànsies de poder, i totalment impotents per a fer front amb dignitat a les necessitats comunitàries.

Ara bé, tampoc no creiem que calgui refiar-se de la bona voluntat de les persones, ni forçar generositats desinteressades.

El problema és, doncs, com crear una massa monetària comunitària suficient per a fer front a totes les reals necessitats de la comunitat, sense haver d'importunar massa (i, en el millor dels casos, gens) a les persones privades i a llur riquesa privada. El problema és com aprofitar el natural egoisme utilitari de l'home, per a construir, sobre la seva base, mecanismes pràctics i eficaços de plena solidaritat social.

En espera que sigui possible de dur a la pràctica un sistema molt més satisfactori a tots els nivells¹⁹, proposem la constitució d'una massa monetària comunitària a partir d'un únic impost d'omnisolidaritat social. En el capítol 7 de la Segona Part hem donat totes les especificacions tècniques referents a la característiques d'aquest impost únic; donarem ara per suposat tot el que allà s'ha dit.

En aquest impost únic es fonamentarà bàsicament tota l'actuació de l'Estat quant a repartició de riquesa comunitària: per això, el percentatge que representi sobre cada factura-xec s'haurà de fixar en funció de les necessitats que calgui subvenir.

Ara bé, a mesura que l'omnicomptabilitat centralitzada de totes les factures-xec vagi proporcionant un coneixement cada vegada més aprofundit sobre el mercat total i les seves possibilitats, el polític podrà servir-se, amb prudència, de mesures complementàries per a augmentar la quantia de la massa monetària comunitària. Aquestes mesures poden ser les següents:

1. Imperialització dels excedents de producció mercantil realment comprovats com a existents en el mercat, per tal d'*inventar* la massa monetària a ells exactament equivalent.
2. Imperialització de tots els saldos positius de comptes corrents (de producció, d'estalvi de producció i d'estalvi de consum), que constituïran la garantia comptable de l'anterior

¹⁹ A aquest respecte, vegeu la Quarta Part i, especialment, el capítol 23, que clou aquest treball.

invençió de diner: aquests saldos imperialitzats acreditaran un interès del 6%, pagat pel Tresor.

3. Congelació parcial i selectiva de tots els comptes corrents de producció i d'estalvi de producció –i eventualment, en els casos greus, d'estalvi de consum– per a creditació als sectors productius que, en un moment donat, es mostrin deficitaris.

Amb l'impost únic d'un percentatge sobre cada factura-xec emesa com a base, i el complement que representen les mesures suara esmentades, s'obtindrà doncs finalment una massa monetària comunitària que constituirà la riquesa comunitària de l'imperi.

Però hem parlat de dialèctica entre bé comú i bé privat, entre riquesa comunitària i riquesa privada. En què ha de consistir aquesta dialèctica? Ens referim, simplement, al següent conjunt de fets:

- a) La producció i consum de béns utilitaris continuaran pertanyent, com fins ara en el món dit «capitalista», a l'esfera privada. Perquè? Simplement, perquè el mòbil dels agents privats, en aquest camp, és sempre l'obtenció del lucre, del propi benefici; i aquest mòbil genera una competència que ha mostrat secularment ésser el sistema i el motor més eficients d'un utilitarisme dinàmic i fecund.
- b) Però de la fecunditat i dinamicitat del mercat se'n deriva, per la multiplicació del nombre de canvis que comporta, un augment proporcional de la massa monetària comunitària obtinguda impositivament, i també de l'obtinguda pels altres mitjans complementaris esmentats. Així doncs, com major sigui el bé privat, major serà, i en la mateixa proporció, el bé comú.
- c) I, tancant el cicle, la massa monetària comunitària, en ser repartida a persones privades (individuals i col·lectives), resulta ser reprivatitzada i, com a tal, retornarà al mercat privat, revitalitzant-lo i conduint-lo cap a encara majors i millors fecunditat i dinamicitat de la producció i el consum utilitaris privats.

2. Utilització de la massa monetària comunitària

Com que el sector utilitari, productiu i consumidor, de la societat, ha estat mantingut sota la lliure iniciativa privada, la massa monetària comunitària obtinguda podem dir que és funció de l'egoisme utilitari de la població, ja que com més es produeix i es consumeix, més creix aquesta massa –sobretot, si considerem que l'impost únic no serà carregós i, per tant, no frenarà amb el seu llast els processos utilitaris–.

Un cop constituïda, la massa monetària comunitària ha de servir els propòsits de la plena solidaritat social. Això és, ha de ser repartida, reprivatitzada, entre tots els membres de la comunitat imperial, en funció de les necessitats específiques de cadascun, i en funció dels interessos globals de la comunitat.

Preveiem dues modalitats, molt ben diferenciades, de repartició.

- a) Els **crèdits comunitaris a la inversió**, amb l'objecte de protegir i fomentar les vocacions utilitàries-productives, i especialment si van en una línia que la comunitat considera adequada.
- b) Les **finances comunitàries al consum**, amb l'objecte de proporcionar a tots els membres de la comunitat imperial el poder de compra suficient per a atendre llurs necessitats de consum.

Anem seguidament a examinar amb més detall aquestes dues modalitats.

3. Crèdits a la inversió

Els crèdits comunitaris a la inversió es concediran:

- a) a les empreses que vulguin realitzar una inversió necessària per a augmentar la seva eficàcia productiva, però no disposin de poder de compra suficient, i que, a més a més, presentin garanties suficients que podran tirar endavant amb èxit llur projecte inversiu.
- b) als candidats a empresaris, amb un projecte empresarial que ofereixi garanties d'èxit, però sense recursos propis suficients per a iniciar llur projecte, ni per a demanar un préstec bancari.

Els crèdits a la inversió seran, evidentment, concedits per la comunitat imperial; però els Bancs de Negocis actuaran com a intermediaris, duent a terme l'estudi dels projectes d'inversió o creació de noves empreses presentats, jutjant llur credibilitat, i concedint finalment el crèdit en nom de l'imperi. Els Bancs hauran d'acceptar llur responsabilitat en cas d'insolvència de l'empresa creditada.

Les condicions del crèdit comunitari a la inversió, que el diferenciaran molt netament del préstec bancari normal, seran les següents:

1. El creditat no necessita d'aval propis ni de tercers sobre propietats o capitals ja realment existents: la seva única garantia ha de consistir en la capacitat productiva-tècnica de l'empresa.
2. La concessió del crèdit comporta la designació d'un cogerent que supervisarà la gestió de l'empresa i la utilització del crèdit per compte del Banc concessor.
3. Durant un període inicial de 3 anys –termini tècnicament necessari perquè qualsevol equipament productiu nou doni el seu rendiment normal– no cal pagar interessos; a partir d'aquests 3 anys, es pagaran interessos **dobles** als del préstec bancari normal: la meitat d'aquest interessos dobles serà per al Banc concessor, i l'altra meitat anirà a parar al Tresor, per a efectuar nous crèdits.
4. No hi ha clàusula fixa de devolució del crèdit; però fins que el crèdit no hagi estat retornat, es continuarà pagant interessos dobles i el cogerent designat pel Banc concessor restarà en l'empresa.

Els crèdits comunitaris a la inversió persegueixen, evidentment, de promoure la creació de riquesa empresarial-privada, segons el seu lema de **màxima producció, d'òptima qualitat, i amb el mínim d'esforç i de risc**; per això, el criteri fonamental en la concessió de crèdits és el de l'eficàcia tècnica-productiva demostrada pel sol·licitant del crèdit.

Ara bé, a través dels crèdits comunitaris també es pot afavorir un o altre tipus de formació empresarial que es consideri convenient, interessant... Així, després del criteri fonamental d'eficàcia, es poden establir línies preferencials de crèdits per a les empreses que reuneixin determinades característiques: iniciació d'un procés d'autogestió (o autogestió plena); optimització de la talla de l'empresa...

4. Finances al consum

Les finances comunitàries al consum són diner repartit a fons perdut (això és: gratuït) per a dependre únicament i exclusivament en consum.

El criteri que s'ha de seguir en el repartiment de les finances no és ja el de l'eficàcia productiva, sinó el de les reals necessitats de consum de la població, que cal atendre segons el principi d'una total solidaritat comunitària.

L'objectiu perseguit, mitjançant aquestes finances, és fer desaparèixer radicalment tota misèria i tota marginació social per raó de diner, assegurant a tothom un mínim vital. Però, a més a més, les finances han de permetre de fer independent la societat utilitària del mercat, i d'assegurar els membres de la societat utilitària davant d'algunes situacions, molt ben determinades, que es poden presentar en la seva vida. Totes aquestes necessitats

diferencials de cada categoria de població venen reflexades pels quatre **Estatuts financers** previstos:

I.- Estatut General

De l'Estatut General en gaudeix constitucionalment **tota** persona, pel sol fet d'haver nascut o/i viure en la comunitat imperial: és doncs acumulatiu amb cadascun dels altres tres estatuts.

L'Estatut General garanteix, a tot ciutadà individual i familiar, un nivell de vida mínim, amb el qual subsanar les seves necessitats materials i culturals més peremptòries. Amb aquest objectiu, dóna dret a les següents assignacions:

- un salari de solidaritat social-financera individual, que tothom cobrarà com a mínim vital des del dia del naixement fins al de la mort: diferencial segons grau de marginació social.
- assignacions úniques per a prometença, casament i defunció.
- assignacions periòdiques per a habitatge i millora de la llar.
- assignacions eventuais per causa de maternitat.
- salaris de solidaritat social-financera matrimonials i infantils.
- salaris de solidaritat social-financera per invalidesa o incapacitat congènites i permanents.

II.- Estatut Utilitari

Aquest Estatut és acumulable únicament amb l'Estatut General. Els professionals utilitaris ja tenen assegurada llur subsistència per la remuneració de la seva activitat utilitària. Però poden presentar-se'ls algunes situacions desfavorables, davant les quals han d'estar preparats. Així, l'Estatut Utilitari donarà dret a:

- un salari de solidaritat social-financera d'atur forçós.
- un salari de solidaritat social-financera per vaga.
- un salari de solidaritat social-financera per lock-out.
- un salari de solidaritat social-financera per enfermetat, accident, invalidesa o incapacitat sobrevingudes.

III.- Estatut Liberal

Aquest Estatut és acumulable únicament amb l'Estatut General. L'objectiu d'aquest Estatut és de proporcionar la subsistència digna als professionals i col·lectivitats liberals, els quals, com que no pertanyen a la societat utilitària o mercat, no poden ser mantinguts per aquesta.

- Els professionals liberals gaudiran de salaris de solidaritat social-financera individuals i familiars, que variaran únicament en funció del grau autoproclamat d'altruisme i desinterès de cada professió liberal, i dels mèrits vocacionals i socials de cada professional liberal al servei dels seus conciutadans i de tota la societat. Gaudiran també de pressupostos ordinaris per a l'exercici de la professió liberal, en funció de les necessitats tècniques-professionals, i de pressupostos extraordinaris en funció de les possibilitats financeres comunitàries.
- Les col·lectivitats liberals gaudiran també de pressupostos ordinaris i extraordinaris, els primers calculats en funció del nombre de membres inscrits en cada una d'elles, els segons en funció de les possibilitats financeres comunitàries, un cop assegurats tots els salaris i tots els pressupostos ordinaris sobre una base digna i suficient.
- També es donarà un estatut liberal, tot i que no n'exerceixin les funcions:
 - a) als estudiants i aprenents, des dels 16 als 25 anys (amb possibilitat d'obtenció de pròrrogues, justificades): gaudiran d'un salari de solidaritat social-financera d'estudiant o aprenent;

Assaig sobre moneda, mercat i societat

- b) als candidats a qualsevol elecció en una institució liberal: aquests gaudiran, des del moment en què facin pública la seva candidatura, fins al moment de l'elecció o no-elecció, d'un salari de solidaritat social-financera de candidat a eleccions i d'un pressupost de campanya electoral idèntic al de tots els altres candidats al mateix càrrec.

El fet que tots els professionals liberals i totes les col·lectivitats liberals estiguin finançades comunitàriament, assegura i garanteix la total gratuïtat, per a tots els membres de la comunitat, de tot servei liberal.

IV.- Estatut Mixt

Igualment, aquest Estatut és acumulable únicament amb l'Estatut General; però s'anomena «Mixt», perquè pot simultanejar-se amb ingressos privats. Efectivament, està pensat de cara als artesans, als col·laboradors d'empreses mixtes (privades-comunitàries) d'obres, treballs i serveis públics, i també s'hi podran acollir els aturats que acceptin una escolarització professional-artesanal de 3 anys com a mínim, i s'estableixin després com a artesans en municipis de molt feble població.

Així doncs, i segons el cas, aquest Estatut donarà dret a:

- un salari de solidaritat social-financera d'artesà, que complementarà els guanys obtinguts per l'artesà de la venda de la seva producció; aquest salari variarà únicament en funció del nombre d'habitants de la població en què exerceixi el seu ofici l'artesà.
- a un salari de solidaritat social-financera de col·laborador en una empresa mixta, per a compensar la possible futura socialització (a nivell imperial, ètnic, comarcal, municipal), i consegüent assignació d'un estatut completament liberal, d'aquesta empresa.
- a un salari de solidaritat social-financera d'estudis d'artesanía, per a complementar el salari de solidaritat social-financera d'aturat, per a tots aquells aturats que vulguin convertir-se en artesans, amb les condicions abans esmentades.

5. Municipalització del sòl

El sòl ha estat, des dels inicis de la humanitat, un patrimoni comunitari, que només amb el desenvolupament d'un mercat plenament monetari anà privatitzant-se a poc a poc. Malgrat que som partidaris de les lliures propietat i iniciativa privades en el sí del mercat, en el cas del sòl creiem que cal retornar a aquesta riquesa el seu caràcter comunitari ancestral, a través d'una progressiva socialització a nivell de municipi (això és: municipalització).

Només una municipalització efectiva del sòl pot garantir la conservació i protecció del medi ambient i del patrimoni natural, evitar l'especulació antisocial sobre terrenys, i constituir la base d'una actuació urbanística eficient. El municipi és el qui pot vigilar de més a prop l'ús social o antisocial d'aquest patrimoni comunitari: és doncs, el qui ha de ser-ne, constitucionalment, i a la llarga, el propietari únic.

Per a dur a terme, d'una manera progressiva i sense perjudicar ningú, aquesta municipalització del sòl, proposem un sistema basat en:

- a) Un impost sobre la propietat privada del sòl –l'únic impost existent tret de l'ITE–. Tot propietari d'un terreny que no sigui una vivenda o explotació agrícola unifamiliar, haurà de pagar al municipi un impost, calculat en un percentatge (per exemple, el 5%) del preu de venda del terreny en mercat lliure.
- b) Mitjançant el diner obtingut a través d'aquest impost, així com de les quantitats destinades a aquest fi de la massa monetària comunitària, cada municipi podrà anar comprant els terrenys, a preu de mercat lliure, als propietaris que hi estiguin d'acord. El propietari que vengui al municipi obtindrà un contracte de lloguer per 100 anys, a preu molt baix (per exemple, de l'1% del preu de venda contractat).

Com es pot veure, aquest sistema no obliga ningú, però estimula els propietaris a vendre al municipi, ja que aquesta venda resulta beneficiosa per a ells, fins i tot quan el municipi no

disposi encara del poder de compra necessari per a pagar al comptat, ja que en aquest cas, el deute envers el propietari per part del municipi devengarà l'interès comunitari del 6%.

6. Desaparició de les classes per diner

No posem cap obstacle a la generació de riquesa privada. Aquesta podrà continuar desenvolupant-se com fins ara, i encara millor, ja que deslliurarem el mercat de moltes de les seves traves actuals, com veurem en el capítol següent. Com a conseqüència, continuarà havent-hi persones més riques que altres.

Però el nostre objectiu no és pas que tothom sigui igual, fins i tot en diners. Al contrari, creiem que **tothom és diferent**, peculiar, únic, irrepetible, singular... i només i únicament **davant la llei** han de ser les persones considerades com a **iguals en drets**.

El nostre objectiu, doncs, no és la igualació artificial de les singularitats vives, sinó la convivència solidària en la diferència i singularitat vital de cada persona. I aquesta convivència solidària només pot plantejar-se a nivell comunitari. La nostra proposta és la dels Estatuts financers, solidaritat social en funció directa de la riquesa privada de l'imperi considerat en la seva totalitat.

A través de l'Estatut General, amb els seus salaris vitals mínims, individuals i familiars; a través de l'Estatut Utilitari, amb els seus salaris d'atur forçós, vaga i *lock-out* per temps indefinits; a través de l'Estatut Liberal, i la conseqüent gratuïtat dels serveis liberals per a tota la població, pot aconseguir-se, per a tot membre de la comunitat, un nivell vital mínim, un nivell de subsistència mínim, que cal que sigui el més alt possible.

Aquest nivell mínim, depenent de la solidaritat comunitària, fa que ningú no hagi de dependre de la generositat o egoisme particulars de qualsevol altra persona. Sobre la base d'aquesta autosuficiència a un nivell el més alt possible, pot assentar-se la supressió de tota misèria material i de tota conseqüent marginació social.

Aquest és, al nostre entendre, un camí vàlid per a una progressiva desaparició de les classes per diner, fonamentades en la subordinació i dependència vitals d'uns grups de població envers uns altres. Una altra cosa, més difícil, de més lenta consecució, però també possible, és la desaparició de les classes socials per cultura, del classisme, i de tota una sèrie d'actituds i de sentiments de superioritat, menyspreu, enveja... entre classes. Però aquest segon assoliment començarà a ser viable un cop establert el primer.

7. Resum dels darrers capítols

En els últims quatre capítols ens hem referit a les estructures bàsiques de la nova societat que proposem:

- a) Una *arquia* política i cívica forta, però restringida, en cada àrea, a la seva activitat, llibertat de decisió i responsabilitat personal pròpia i exclusiva, durant el respectiu mandat electiu; juntament amb una *arquia* judicial completament independent de l'Estat i de qualsevol grup de pressió (Capítol 11).
- b) Una estricta legislació monetària, que fa de l'instrument monetari l'instrument d'omniinformació i d'omniresponsabilització personal per excel·lència (Capítol 12).
- c) Una total imperialització de la informació elaborada per la xarxa monetària telemàtica (Capítol 13).
- d) Una massa monetària comunitària, destinada a ser repartida equitativament, ja sigui amb finalitat creditícia-inversiva, ja sigui amb finalitat financera-consumidora (Capítol 14).

Un cop posades aquestes bases fonamentals, tota altra activitat social ha de funcionar amb un màxim de llibertat i un mínim de legislació.

Assaig sobre moneda, mercat i societat

En tots els casos, doncs, caldrà legislar únicament lleis mínimes, molt poc nombroses, però molt precises, encara que generalitzadores i sense casuïsmes inútils. Aquestes lleis mínimes tindran la missió d'assegurar i garantir el desenvolupament en plena llibertat i responsabilitat personal de totes les legítimes activitats ciutadanes. I això, en cada àrea social, sigui estatal-unifederativa en tot el territori imperial, sigui confederativa-local per a cada territori autònom (barri, municipi, comarca, ètnia, interètnia, ex-imperi).

En els capítols següents, esbossarem algunes de les lleis mínimes que caldrà legislar en:

- a) La societat utilitària-productiva (Capítol 15).
- b) La societat liberal (Capítol 16).
- c) La societat utilitària-consumidora (Capítol 17).

Capítol 15. LA SOCIETAT UTILITÀRIA-PRODUCTIVA

Aquest capítol el dediquem a l'enumeració de les lleis mínimes bàsiques per a la protecció de la societat utilitària-productiva.

Però, abans d'entrar en el tema, seran necessàries algunes anàlisis i reflexions prèvies sobre la societat utilitària en general, i sobre la societat utilitària-productiva en particular.

1. Definicions

Al llarg d'aquest treball, hem definit ja dues vegades, i de diferent manera, la societat utilitària.

Efectivament, des d'un punt de vista estrictament operatiu, hem vist en el capítol 9 que podíem definir la societat utilitària o mercat com «el conjunt de tots els lliures canvis monetaris elementals».

I, des d'un punt de vista molt més ampli, hem vist en el capítol 10 que la societat utilitària podia considerar-se com «el conjunt format per: 1, totes les persones que es dediquen a la producció i/o al consum de béns utilitaris; 2, totes les mercaderies, produïdes o productores, intercanviades; i 3, totes les interrelacions monetàries que comporten aquests intercanvis».

És en aquest segon punt de vista que ens situem ara.

També podem fer, seguint aquests dos punts de vista, una partició de la societat utilitària; i direm que, des del primer punt de vista, la societat utilitària o mercat es compon de dos cicles: el cicle de la producció i el cicle del consum (vegeu el capítol 9); i, des del segon, la societat utilitària es compon de dues subsocietats: la societat utilitària-productiva i la societat utilitària-consumidora.

Per **societat utilitària-productiva** entenem, simplificant, «el conjunt de persones, mercaderies i interrelacions monetàries, implicades en processos de producció»; i, per **societat utilitària-consumidora**, igualment, «el conjunt de persones, mercaderies i interrelacions monetàries, implicades en processos de consum».

Pel que fa referència a les persones que les componen, hem de remarcar que, així com la societat utilitària-productiva és limitada en el seu nombre, i només comprèn, estrictament, els anomenats «professionals utilitaris», la societat utilitària-consumidora és d'àmbit social global, és totalitzadora, ja que comprèn la totalitat dels membres de l'imperi, perquè tots necessiten, i tenen dret a, consumir: els professionals utilitaris (dits, en tant que consumidors, «productors-consumidors»), els professionals liberals, els individus sense professió, les famílies, les institucions liberals, les lliures associacions de ciutadans... (tots els darrers, dits «simples consumidors», perquè participen en els processos de consum, però no en els de producció).

2. Reflexions sobre la societat utilitària

Tradicionalment, la societat utilitària, tant la productiva com la consumidora, ha funcionat segons els principis de lliure iniciativa particular, lliure propietat privada i lliure competència.

Efectivament, la lliure iniciativa privada, la lliure propietat privada de les persones sobre les mercaderies produïdes (que són coses), i la lliure competència entre empreses (que són persones) en el camp de la producció, i entre consumidors (que també són persones) en el camp del consum, constitueixen els motors més dinàmics, agilitadors i fecunds del mercat.

I això perquè els agents privats del mercat, tant els productors com els consumidors, es mouen tradicionalment amb la finalitat, si no única almenys principal, d'obtenir sempre, en

Assaig sobre moneda, mercat i societat

cada canvi monetari elemental, el màxim i òptim benefici, concret i monetari. Sense aquest estímul, la societat utilitària s'esllangueix.

Nosaltres volem continuar i perfeccionar, assegurar i potenciar al màxim i de manera òptima, aquestes tradicionals llibertat, privacitat i competència, per tal d'afavorir una major i millor producció, a l'ensem que un consum cada dia més en harmonia i comunió ecològica amb la natura. El motiu és que, si bé tota la riquesa, productiva i de consum, generada pel mercat, és secularment privada, és també alhora aquesta riquesa privada la que garanteix la possibilitat d'una riquesa comunitària, expressada en forma d'una massa monetària comunitària, com hem vist en el capítol anterior.

Ens interessa doncs d'afavorir primordialment, en la societat utilitària, la generació de riquesa privada, perquè és un fet positiu per ell mateix; però també, i sobretot, perquè és potenciant la generació de riquesa privada, que afavorirem el sorgiment de riquesa comunitària.

A partir d'ara, doncs, veurem com cal protegir la societat utilitària en tant que generadora de riquesa privada; i en aquest capítol ens ocuparem, específicament, de la societat utilitària-productiva.

3. Dinàmica pròpia de la societat utilitària-productiva

La societat utilitària-productiva es dedica a la producció de mercaderies no-finites, algunes de les quals esdevindran finites en passar a la societat utilitària-consumidora (vegeu l'anàlisi dels cicles i subcicles mercantils efectuada en el capítol 8).

Per a realitzar aquesta tasca, la societat utilitària-productiva combina diversos elements en el si de la unitat de producció que és l'empresa. Aquests elements són de dues menes:

1. Els **factors passius de producció**: són mercaderies no finites ja produïdes per altres empreses, que poden ser també de dues classes:
 - a) matèries primeres, és a dir, mercaderies no finites que seran transformades en unes altres mercaderies, també no finites;
 - b) béns d'inversió, és a dir, mercaderies no finites que no seran transformades, sinó que constitueixen útils de transformació;
2. Els **factors actius de producció** (o **agents de producció**, o **forces de producció**), privats: són mercaderies productores que l'empresa compra a través d'una remuneració salarial. Distingim quatre classes de mercaderies productores privades:^{20 21}
 - a) el treball, que es retribueix mitjançant un salari (pròpiament dit);
 - b) l'esperit i l'equip d'empresa, que es retribueixen mitjançant els beneficis;
 - c) els capitals invertits, que es retribueixen mitjançant els interessos;
 - d) l'invent utilitari, que es retribueix mitjançant les regalies.

²⁰ No tothom estarà d'acord amb aquesta llista de 4 factors actius de producció. Molts manuals i tractats d'economia, per exemple, només en consideren dos: el treball i el capital. Nosaltres volem, simplement, ser pragmàtics: l'empresa privada és el motor de la producció, i tal empresa suposa un empresari desitjós de beneficis; per tant, considerem els beneficis com una remuneració salarial més a pagar per l'empresa. Una altra cosa és que nosaltres proposem un procés autogestionari que portarà a la repartició dels beneficis entre tots els col·laboradors de cada empresa; però això no suposa la desaparició, ni dels beneficis (que seran repartits), ni de l'empresari (que ho serà tothom).

Pel que fa als invents, és també evident que, en tant que l'empresa ha de pagar patents o marques de fàbrica, cal que sigui considerat com un factor actiu de producció més entre els comprats per l'empresa.

²¹ Insistim en el fet que aquests factors actius de producció són privats, perquè considerem que existeixen, a més a més, uns factors actius de producció **comunitaris** que no són retribuïts per l'empresa. Desenvoluparem aquesta hipòtesi en la Quarta Part d'aquest treball.

El resultat de la conjuminació de tots aquests factors, actius i passius, de producció, és la producció de noves mercaderies no finites, producció que serà màxima i òptima si la conjuminació empresarial és intel·ligent, eficaç i satisfactòria per a tots els agents implicats.

Es a través de les remuneracions salarials-privades als agents de producció, que les mercaderies produïdes no finites, però finibles, passen finalment al cycle del consum, a la societat utilitària-consumidora, acabant així i tancant (si més no parcialment²²), el cycle de la producció, els processos de la societat utilitària-productiva: efectivament, és el poder de compra generat per aquestes remuneracions salarials-privades que permet de realitzar el consum.

Així doncs, és el consum que dóna sentit a la producció: el final i la finalitat últims de la societat utilitària-productiva, és la societat utilitària-consumidora: ella li dóna sentit humanista de cara al servei de les persones, –ja que, com hem dit, el consum és una necessitat i un dret de tot ser humà–.

4. Responsabilització de tot acte monetari en la societat utilitària-productiva

El que hem dit abans respecte de la societat utilitària en general, ho repetim ara respecte de la societat utilitària-productiva: volem protegir-la i afavorir-la, en les seves tradicionals llibertat, privacitat i competitivitat, perquè l'augment de riquesa privada produïda representa, al mateix temps, l'augment de la riquesa comunitària.

Ara bé, abans d'entrar a precisar amb algun detall les lleis mínimes de protecció de la societat utilitària-productiva, volem recordar un principi fonamental que les ha d'informar.

Es tracta del principi de la plena responsabilització personal (individual o/i col·lectiva) de tot lliure acte mercant-monetari, des de la primera compra elemental, fins a la darrera venda elemental. Aquesta és l'altra cara de tota llibertat personal que no es vulgui llibertinatge irresponsable.

Com ja sabem, assegurar la total responsabilització de qualsevol acte que impliqui l'ús de l'instrument monetari, és cosa fàcil, a través de l'obligatorietat legal d'utilitzar, en tots els casos, la factura-xec pro-telemàtica.

En funció, doncs, de les lleis mínimes que s'establiran, i del principi de responsabilització que acabem d'esmentar, es crearan uns Tribunals Econòmics Especialitzats en cada aspecte de la vida utilitària-productiva, i a cada nivell territorial de les diferents Autoritats i Autonomies locals (barri..., municipi..., comarca..., ètnia..., interètnia..., imperi).

Els jutges d'instrucció d'aquests Tribunals estaran plenament documentats, en cada cas concret, en tot el referent a transaccions monetàries, gràcies a l'accés a l'arxiu telemàtic de factures-xec –que, com sabem, estarà exclusivament confiat a la Justícia–. A tota aquesta documentació antejudicial, s'afegirà tota la documentació pro-justicial, que és l'obtinguda per l'actuació del jutge; així, els Tribunals Econòmics especialitzats podran jutjar contradictòriament amb rapidesa, eficàcia, imparcialitat i serenitat, qualsevol conflicte entre parts contractants, i qualsevol delictes o crim antimercantil.

5. Lleis mínimes de protecció a la societat utilitària-productiva

Examinarem a continuació com estructurar la protecció legal de totes les concretes llibertats personals en la societat utilitària-productiva. Aquesta protecció s'ha d'estendre a totes i cada una de les persones d'aquesta societat: tant a les empreses, com a cada un dels seus col·laboradors: treballadors, capitalistes, empresaris i inventors.

²² Ens remetem, novament, a la Quarta Part

Protecció de l'empresa

La finalitat última que perseguim és de convertir l'empresa en una col·lectivitat internament solidària de tots els agents de producció que hi col·laboren: esperit i equip d'empresa eficaç, capitalistes inversors, inventors pràctics i treballadors competents. És el que anomenem «autogestió d'empresa», entesa com a gestió directa de l'empresa per part de tots els seus col·laboradors, veritable democràcia intraempresarial propera i directa, diàleg permanent entre empresari i col·laboradors.

Ara bé, el camí cap a una plena autogestió empresarial és llarg i difícil; mentre no s'hi hagi pogut arribar, s'aplicaran a les empreses les lleis mínimes següents:

a) Organització en gremis

Totes les empreses utilitàries hauran d'inscriure's, obligatòriament, en **gremis** (subgremis, intergremis...), segons la seva especialització productiva.

Tot i que la funció dels gremis serà la defensa dels interessos utilitaris de les empreses en ells inscrites, aquests gremis es constituïran en institucions d'estatut liberal, finançades doncs per la comunitat geopolítica: ja que, a la llarga, la protecció dels interessos de les empreses com a conjunt ha de redundar en benefici de tots els consumidors de la comunitat.

Per tal que ningú no confongui aquesta organització gremial amb un corporativisme anacrònic i desferrat, tancat i antilibertari, diguem que els col·laboradors liberals dels gremis no seran funcionaris ni «burròcrates» col·locats de per vida, sinó que hauran estat elegits, dintre de llur pròpia categoria professional-utilitària, pels seus pares, i només per a un mandat relativament curt (d'entre 4 a 7 anys); en cap cas, no podran ser reelegits abans que no hagin transcorregut, com a mínim, 4 anys des de la seva cessació.

b) Preus de venda mínims

La primera tasca de què s'hauran d'encarregar tots i cada un dels gremis (subgremis, intergremis...) constituïts, serà la d'elaborar un aranzel complet de totes les mercaderies produïdes per les empreses inscrites en ells; cada mercaderia s'especificarà, amb màxima precisió, segons qualitat i quantitat.

Un cop aquest aranzel establert, cada gremi –basant-se en les lleis mínimes de les Autoritats i Autonomies de rang superior, les quals, al seu torn, es basaran en les lleis mínimes legislades per l'Estat– establirà lleis mínimes internes sobre preus mínims de cost i marge mínim de benefici empresarial per a cada una de les mercaderies ben especificades en l'aranzel. De la combinació d'aquests dos mínims en resulta, evidentment, un tercer mínim, que és el preu de venda mínim legal per a cada mercaderia produïda.

Aquesta legislació mínima sobre preus de venda implica, per una banda, l'obligació que té tota empresa de fer beneficis, si és eficaç i competent: per a això estan les empreses, i això és el que produeix riquesa mercantil. Per altra banda, la prohibició de vendes per sota del preu de venda mínim constitueix la millor defensa contra qualsevol intent de monopoli o oligopoli: efectivament, aquests aixafen deslleialment la competència a base de vendes per sota el preu de cost, durant tot el temps que calgui, per a després –quan ja els competidors han estat eliminats– augmentar els preus sense mesura raonable, fent pagar cares als consumidors les pèrdues sofertes abans.

Tant els aranzels com els preus mínims de cost seran, evidentment, contínuament perfeccionats i posats al dia pels gremis.

c) Ecologia i convivència

També sobre la base de les lleis mínimes de cada Autoritat i Autonomia cívica de rang superior –basades aquestes en les lleis mínimes de l'Estat–, cada gremi (subgremi, intergremi...) establirà lleis interiors mínimes sobre les condicions materials i socials que han de presidir la producció de cada mercaderia concreta, amb l'objecte que siguin respectats al màxim i de manera òptima els entorns físics, ecològics, socials..., de cada acte de producció.

d) Publicitat

L'actual publicitat per empresa serà radicalment suprimida: aquest tipus de publicitat és, sempre, un instrument d'engany del comprador i de competència deslleial entre les empreses –ja que només les més potents poden despendre les immenses quantitats que avui es despenen en publicitat estúpida i idiotitzadora–.

La publicitat per empresa se substituirà, doncs, per un sistema de publicitat gremial (subgremial, intergremial...) que tindrà per objecte de proporcionar al públic comprador, a tot possible client, la màxima i òptima informació tècnica sobre cada mercaderia posada a la venda. Cada gremi elaborarà uns llistats que –sense descurar la part agradable que tota publicitat ha de tenir– donaran, producte per producte, la llista de totes les empreses que el produeixen, amb les seves característiques peculiars; els avantatges i inconvenients de cada qualitat precisada per l'arancel; i el preu corresponent per a cada empresa, qualitat i quantitat.

La consulta d'aquesta publicitat serà totalment gratuïta, així com també ho serà qualsevol consulta més a fons que vulgui fer qualsevol persona en els arxius tècnics del gremi.

e) Reducció dràstica de l'horari legal de treball

El progrés tecnològic actual suprimeix contínuament llocs de treball, directament en cada empresa o indirectament en cada mercat considerat; les inversions empresarials importants, enlloc de constituir una solució a aquest problema, comporten cada vegada més reduccions correlatives dels llocs de treball.

És evident, doncs, que amb l'actual horari legal de treball no hi ha cap manera d'augmentar els llocs de treball; no hi ha altra solució raonable que la de reduir, de manera dràstica, aquest horari legal, de manera que les empreses es vegin obligades a contractar més personal per a mantenir el seu ritme productiu.

Nosaltres proposem la reducció de l'horari legal de treball setmanal, de 40 hores a 20 hores, i, evidentment, sense que els salaris pagats actualment es disminueixin de cap de les maneres.

Per tal que les empreses puguin suportar aquesta dràstica reducció, es donarà un pla financer segons el qual la comunitat geopolítica es farà càrrec, cada any, d'un tant per cent de la nòmina de cada empresa, tant per cent que s'anirà reduint progressivament fins que arribi el moment en què les empreses puguin fer-se càrrec autònomament de la totalitat de les remuneracions al seu personal.

Aquesta solució té l'avantatge molt important, si s'aplica en una societat sense factura-xec, de suprimir instantàniament tot el mercat empresarial submergit.

f) Promoció de l'autogestió

Finalment, cal preparar el terreny per a una progressiva autogestió empresarial. Com ja hem assenyalat anteriorment, arribar a una autogestió completa –que comporta la participació de tots els col·laboradors de l'empresa, tant en la seva gestió com en el seu capital i en els seus beneficis– no és possible si no és a través d'una llarga etapa preparatòria, d'educació de les mentalitats i actituds.

Assaig sobre moneda, mercat i societat

Per aquest motiu, proposem un sistema de transició lenta i voluntària cap a la plena autogestió empresarial. Anomenarem empreses pro-autogestionàries aquelles empreses que, lliurement, vulguin seguir aquest procés de transformació.

Les empreses que es constitueixin com a pro-autogestionàries estaran obligades per llei a entregar a cadascun dels seus assalariats, com a mínim, una acció per mes; per tal que això no constitueixi un desavantatge enfront de les empreses no pro-autogestionàries, aquestes estaran obligades a entregar als seus assalariats l'equivalent a una acció en diner líquid. En les empreses pro-autogestionàries, les accions del personal se sindicaran en un comitè d'empresa constituït segons llei. En el moment en què el conjunt del personal d'una empresa posseeixi més del 50% del seu capital, i gaudeixi de més del 50% de drets i responsabilitats efectius en el si de l'empresa, se la considerarà ja autogestionària, i la llei ja no intervindrà més a aquests efectes.

Les empreses que, pel procés descrit, arribin a ser autogestionàries, i les que ja neixin com a tals, gaudiran de línies preferencials de crèdits comunitaris a la inversió –sempre i quan reuneixin els requisits d'eficàcia productiva exigits per la llei–.

Totes les empreses –siguin o no pro-autogestionàries o autogestionàries– tindran un Comitè laboral; a més a més, les empreses pro-autogestionàries i autogestionàries tindran un Comitè de sindicatura de les accions i un Organisme d'autogestió. Els membres de tots aquests comitès i organismes seran d'estatut liberal durant tot el temps que duri el seu mandat. Seran escollits pels seus pares per un període de 4 anys, i no podran ser reelegits abans que no s'hagin escoltat uns altres 4 anys des de llur cessació, excepte en el Comitè laboral, en què no hi podrà haver reeleccions fins que la totalitat dels membres del personal hi hagin passat. A l'acabament del seu mandat, cada un dels membres d'aquests comitès es reintegrarà al personal de l'empresa.

Independentment de les lleis mínimes que acabem de descriure en els seus grans trets, les empreses gaudiran d'una sèrie d'avantatges i facilitats molt importants a l'hora de ser eficaces i productives en màxima quantitat i òptima qualitat. Entre els més importants, esmentem:

a) **La contractació i descontractació lliures**

Les empreses no són centres de beneficència; en una empresa, el criteri que prima és el de l'optimització i maximització de la producció. I si, segons aquest criteri, una empresa té massa personal, cal que pugui descontractar-lo lliurement, així com ha de poder contractar-ne lliurement sempre que n'hi calgui.

En cas de descontractació, l'empresa només haurà de pagar al treballador la part del salari mensual que correpondi als dies treballats fins a la data de l'acomiadament, més 30 dies; immediatament, el treballador podrà cobrar el salari de solidaritat social per atur forçós pel que queda de mes, i seguir cobrant-lo indefinidament.

També per part de cada treballador, contractació i descontractació han de ser totalment lliures.

b) **Concessió de crèdits comunitaris a la inversió**

En el capítol anterior hem parlat de les condicions d'aquest tipus de crèdit. Diguem tan sols ara que convindran especialment als candidats a empresaris amb bones idees però sense capital suficient per a tirar endavant els seus projectes.

c) **Supressió d'impostos**

L'impost únic d'un tant per cent fix sobre cada factura-xec signada és un dels avantatges més importants que donem a les empreses, que són avui dia xuclades per impostos de tota mena, que desemboquen necessàriament en la retirada de l'empresari, o en l'empresa subterrània. A més a més, en ser conegut amb anticipació, aquest impost pot ser carregat fàcilment sobre el preu de cost.

Protecció dels col·laboradors de cada empresa

Tractarem ara de la protecció legal de tots i cada un dels agents personals de producció, col·laboradors en el si de cada empresa.

Hi ha, en primer lloc, una protecció general, que és igual per a tots ells, i que es fonamenta en dues bases:

a) Sindicats d'inscripció lliure

Així com els gremis s'encarreguen de vetllar per la protecció de les empreses, vigilant el respecte, en la pràctica, de les lleis mínimes del mercat, els sindicats han de tenir la missió de protegir els professionals utilitaris lliurement inscrits en ells. Aquesta protecció presentarà dues vessants:

En primer lloc, hi ha la defensa i protecció dels professionals utilitaris en tots els conflictes que normalment es presenten, dintre i fora de la professió. Els sindicats podran portar aquests conflictes davant la Justícia especialitzada corresponent, i encarregar-se de la defensa o acusació privada, davant del jutge d'instrucció de cada causa concreta, i davant del Tribunal en fase resolutòria d'aquesta causa.

En segon lloc, els sindicats podran dedicar-se a la promoció de la condició utilitària, a través de l'elevació ètica, educativa, instructiva i professional de llurs adherents.

El que no podran fer els sindicats, és duplicar les activitats d'altres possibles organismes, com per exemple els partits polítics. Els partits polítics estenen les seves mires a tot el cos social, mentre que els sindicats han de limitar-se a ser el punt d'encontre de tots els professionals utilitaris (empresaris; treballadors; capitalistes; inventors) que coincideixin en una certa doctrina de defensa i protecció social dels mateixos professionals utilitaris.

Evidentment, els sindicats seran també constituïts en institucions d'estatut liberal, com qualssevol altres.

b) Seguretat social

La comunitat geopolítica vetllarà per la seguretat social de tots els professionals utilitaris, a través de l'estatut utilitari que hem especificat en el capítol anterior. A més a més, els professionals utilitaris gaudiran, com tothom, de l'estatut general.

Ara bé, els professionals utilitaris, i només ells, tindran, a més a més, el dret i la plena llibertat de subscriure, en el mercat, els contractes que vulguin amb les empreses privades d'assegurances, també lliures, existents.

En segon lloc, cal preveure també una protecció específica per a cada un dels agents personals de producció en el mercat.

a) Protecció del treballador assalariat

Com ja hem dit, la contractació i descontractació de treballadors seran lliures. La contrapartida d'aquesta llibertat està constituïda pel salari de solidaritat social-financera d'atur forçós, que es cobrarà automàticament a partir del mateix moment de l'acomiadament (per simple inscripció de l'acomiadat pel despatx gremial corresponent) i per un temps indefinit.

La quantia d'aquest s.s.s.f. d'atur forçós serà la mateixa per a tothom, sigui quina sigui la categoria tècnica-salarial del treballador; el mateix passarà amb els s.s.s.f. de vaga i de lock-out (idèntics al d'atur forçós). La raó és que es tracta d'un mínim vital que depèn de la prosperitat general i de la solidaritat comunitària, únicament i exclusivament. Només si aquestes creixen, podran créixer els salaris de solidaritat.

Pel que fa al salari mínim professional, aquest s'establirà com el doble del s.s.s.f. d'atur forçós, vaga i lock-out.

El salari efectiu pagat en cada cas concret serà una funció contractual lliure i privada, entre cada empresa i cada treballador, que s'establirà en funció de la demanda de col·laboradors competents per part de les empreses, i l'oferta de treball assalariat competent per part dels treballadors. Dintre d'una economia telemàtica, és molt fàcil i molt

Assaig sobre moneda, mercat i societat

ràpid de posar a punt borses de treball efficientíssimes, a cada nivell local, i a nivell de l'entera comunitat geopolítica.

b) Protecció de l'estalvi-capital

La distinció efectuada, en el capítol 12, entre estalvi i capital, ha de ser ara recordada.

L'estalvi, guardat en els comptes corrents, a la vista, de producció, d'estalvi de producció i d'estalvi de consum, no és, per ell mateix, factor actiu de producció.

Però quan aquest estalvi es ven, es posa a disposició del mercat, en definitiva, s'inverteix, llavors passa a ser capital, força de producció.

Aquest pas d'estalvi a capital no és fàcil, i comporta molts riscos. Pot realitzar-se per contractació privada amb un Banc de Negocis, o per compra-venda de valors en Borsa. En qualsevol dels dos casos, però, el diner així capitalitzat ha de sortir d'un compte corrent a la vista, i transformar-se en un dipòsit a termini en un Banc, o bé en paper-capital privat (accions, obligacions, pagarés...).

La capitalització (és a dir, la conversió de l'estalvi en capital) és un negoci com un altre, amb molts riscos, però que també proporciona molts beneficis. Aquesta activitat serà deixada en llibertat total, tant pel que fa a la contractació privada de capitals amb Bancs de Negocis, com pel que fa a l'actuació en Borsa. La protecció legal dels capitals invertits es farà a través de l'obligació que tindrà el gremi i subgremis bancaris, de crear les diferents Caixes de Garanties Interbancàries que, en tot moment, garanteixin la seguretat dels capitals entregats als Bancs. Aquestes Caixes vendran o liquidaran tot banc incapaç de fer front als seus compromisos lliurement contractats, i es faran responsables d'un màxim del 50% d'aquestes obligacions quan la venda o liquidació no permeti de cobrir-les al 100%; el Banc defallent s'haurà de fer càrrec de l'altre 50% en la mesura que pugui, i la resta serà pèrdua per al client. Igualment, s'hauran de crear les Caixes de Garanties Intraborsístiques necessàries, amb les mateixes obligacions que les especificades en el cas dels Bancs.

L'estalvi, per la seva banda, ha de ser també protegit, i molt especialment contra els traficants sense escrúpols de capital. La protecció més eficaç consisteix en la imperialització de tots els saldos positius de tots els comptes corrents a la vista (cc/cc de producció, cc/cc d'estalvi de producció i cc/cc d'estalvi de consum): fins ara, aquests saldos han estat administrats pels establiments comptables, els quals, considerant-los com a recursos aliens, els han utilitzat per a capitalitzar. La imperialització dels saldos significarà que els establiments comptables ja no en podran fer ús: tota capitalització haurà de ser explícitament volguda, a través d'un contracte especial, pel propietari de l'estalvi; i l'estalvi no capitalitzat serà considerat estalvi comunitari, del qual ningú que no sigui la mateixa comunitat, a través del seu gerent, l'Estat, no pot servir-se.

Com ja hem dit en el capítol 12, els saldos dels comptes corrents imperialitzats rendiran un 6% d'interès compost anual, i gaudiran de la possibilitat d'un descobert automàtic del 25% del saldo promig, –descobert recuperable per l'establiment comptable en un període mínim de 5 mesos, i comportant el lliure interès bancari normal–.

c) Protecció de l'invent utilitari

Els invents utilitaris, tant els de propietat privada com els que ja han caigut en el domini públic, constitueixen avui dia el factor de producció més potent i eficaç. Per aquest motiu, cal fomentar i protegir la iniciativa privada dels possibles inventors utilitaris-pràctics.

D'aquesta protecció se n'encarregarà l'Oficina General de Patents, departament especialitzat del ministeri d'economia, amb tants centres i laboratoris locals com siguin necessaris.

Aquesta oficina, en cada un dels seus despatxos locals, s'encarregarà del registre i estudi tecnològic de totes les innovacions que els siguin presentades: quan un projecte sigui aprovat, després de l'estudi corresponent, per l'oficina, el candidat a inventor podrà, si ho vol, gaudir d'un salari de solidaritat social-financera d'inventor, i de pressupostos

(ordinaris i extraordinaris) financers de laboratori o/i taller, durant el temps que calgui perquè el projecte sigui dut a la pràctica. Un cop l'invent experimentat, a través d'un prototipus, amb total satisfacció pràctica, i la patent concedida, l'inventor podrà optar entre dues possibilitats: o bé podrà cedir el seu invent a l'entera comunitat geopolítica, i doncs, a totes les empreses interessades, i conservar un estatut liberal; o bé podrà explotar privadament l'invent, ja sigui ell sol (a base, per exemple, d'un crèdit inversiu per a muntar la seva pròpia empresa), ja sigui venent o llogant la patent a una o més empreses; i, en aquest cas, passarà a l'estatut utilitari.

6. Comerç exterior i duanes

Fins ara no ens hem referit al comerç exterior, tot i la seva importància en els sistemes utilitaris actuals, perquè, de fet, es tracta d'una qüestió lateral dins del nostre plantejament.

El comerç exterior cobreix la totalitat dels sectors mercantils, tant el de la producció (producció corrent i comerç al major; producció inversiva; comerços i indústries al detall) com el del consum (a través del turisme, interior i exterior).

La importació i l'exportació seran completament lliures.

Pel que fa als drets de duana, seran eventuais, i no es pagaran segons el tipus de mercaderia importada o exportada, sinó en funció dels dos criteris següents.

En primer lloc, hi haurà els drets duaners per a un equilibri dinàmic continuat de balances. Cada importació i exportació pagarà un dret variable, en funció de l'equilibri de balances existent en el moment amb el país de destinació (exportació) o d'origen (importació). Si la balança és en equilibri, els drets duaners seran nuls; els drets a la importació pujaran amb les balances deficitàries, i els drets a l'exportació pujaran amb les balances amb superàvit. Aquests drets de duana variables seran instantàneament comunicats per télex a qualsevol empresa que els demani, referents a una importació o exportació donada, i li seran garantits per un període de temps prudencial, si l'empresa es compromet a realitzar l'operació en el termini fixat.

Per aquest sistema, s'assoleix un equilibri dinàmic permanent, Estat per Estat, o en el si d'un grup d'Estats, que és la condició indispensable de tot comerç exterior sa, i, doncs, l'objectiu prioritari a aconseguir per tota organització duanera.

En segon lloc, s'establiran uns drets duaners antidumping. Efectivament, per tal d'evitar la competència, per als productors propis, dels productors estrangers que, valent-se, per exemple, de l'explotació de la mà d'obra, produeixen mercaderies més barates, el preu mínim legal de venda serà obligatori per a totes les factures-xec, tant d'importació com d'exportació. Si el preu de venda d'un producte importat és inferior, la diferència constituirà un dret duaner antidumping i, doncs, l'importador no es podrà beneficiar d'aquesta diferència.

Capítol 16. LA SOCIETAT LIBERAL

Aquest capítol el dediquem a les lleis mínimes que han d'afectar la societat liberal, amb l'objecte d'evitar el confusionisme actual, que tant de mal li fa, entre societat utilitària i societat liberal.

1. Definició

En el capítol 10 d'aquesta Tercera Part hem definit la societat liberal com «el conjunt format per: 1, totes les persones, individuals o col·lectives, que es dediquen, desinteressadament, al servei de tots els membres de la seva comunitat, sense cap afany de lucre personal; 2, tots els serveis prestats per elles, a través d'una relació i comunicació interpersonals amb aquells de qui pren en cura; i 3, totes les remuneracions que la comunitat els entrega per a poder subsistir dignament i oferir els millors serveis possibles».

Les persones liberals individuals són ben conegudes per tothom: el metge, el mestre, l'advocat, el batlle, l'artista..., són figures ben populars.

Donarem a continuació una llista, si no exhaustiva, bastant completa, de les que considerarem com a col·lectivitats liberals, –ja perquè ho són tradicionalment, ja perquè els imposarem l'estatut liberal corresponent–.

1. Institucions liberals *àrquiques*

- *àrquiques-polítiques*:
 - Estat (i Exèrcits i Polícies a ell subordinats)
 - Justícia (i Polícies a ella subordinades)
- *àrquiques-cíviques*: Repúbliques i Autoritats Territorials-Autònomes (des de barris, municipis..., comarques..., ètnies..., interètnies..., fins a ex-imperis actualment confederats en un imperi més gran i més ben adaptat a les condicions estratègiques presents), i Exèrcits i Polícies a elles subordinades.

2. Institucions liberals cíviques no-*àrquiques*

- Educació i instrucció nacional-permanents; s'hi engloben tots els serveis culturals haguts i per haver: prematernitats, maternitats, guarderies, escoles maternes..., escoles primàries, secundàries, professionals, tècniques i superiors, especials...; facultats, universitats; alts centres d'estudis, erudició, reflexió, meditació, investigació..., arts i artesanies; esports; espectacles, distraccions, vacances; premsa i edició, en totes les seves formes clàssiques i actuals.
- Salut integral: salubritat, higiene, sanitat, veterinària, medicina, farmàcia, infermeria, hospitalització..., assistència social... ajuda mútua...
- Gremis; Comitès laborals i comitès autogestionaris; Caixes d'Estalvis.
- Administració pública, al servei de totes les institucions liberals, *àrquiques* i no-*àrquiques*, anteriors.
- Treballs, Obres i Serveis Públics: aigua, electricitat, transports...; telemàtica (en totes les seves branques: telecomunicacions, ordenadors, bancs de dades...)²³; ... Tots aquests serveis esdevindran monopolis imperialitzats per raons d'eficàcia tècnica, i per aquest motiu ostentaran un estatut liberal o mixt, segons els casos.

²³ Si bé en un principi només s'imperialitzarà la xarxa monetària telemàtica, caldrà tendir, a la llarga, a una total imperialització dels serveis telemàtics.

3. Lliures associacions de ciutadans amb finalitats no lucratives, de tota classe i mena. Entre elles, cal considerar els sindicats i els partits polítics.

2. Societat utilitària i societat liberal

La societat utilitària (productiva i consumidora) i la societat liberal són, des de sempre, radicalment diferents pel que fa a llurs motivacions i a llurs objectius socials.

La societat utilitària es dedica a la producció i al consum de béns utilitaris, objectes i serveis exteriors a les persones, que són útils perquè satisfan llurs necessitats més materials. En canvi, la societat liberal es dedica a prestar serveis liberals, que no són exteriors, sinó que s'exerceixen sobre les mateixes persones, atenyent-les en la seva totalitat, intimitat i profunditat de persones: l'educació, la cura del cos i de la ment, el comandament, la defensa,... són accions que s'exerceixen en diàleg personal amb cadascú.

Mentre que la societat utilitària és egoista i interessada, es mou per afany de lucre i de profit propi, ven i compra els béns utilitaris –anomenats, en el mercat, «mercaderies»–, la societat liberal s'ha proclamat sempre altruista i desinteressada: per això, cal que ofereixi gratuïtament els seus serveis.

Malgrat aquesta radical diferenciació, cal comprendre que les vocacions, professions, activitats i institucions utilitàries, són tan nobles, legítimes i necessàries com les liberals.

Però és urgent d'establir els mecanismes socials que facin efectiva en la pràctica l'observança d'aquesta diferenciació. Cal evitar de totes passades la mercantilització de les vocacions, activitats, professions i institucions liberals, mercantilització que degenera sempre en corrupció, descurança, i fugida davant les pròpies responsabilitats.

El professional liberal amb autèntica vocació haurà d'acontentar-se amb un salari de solidaritat social-financera, que variarà en funció de la riquesa de la comunitat geopolítica; també les col·lectivitats liberals hauran de conformar-se amb els pressupostos, ordinaris i extraordinaris, de solidaritat social-financera.

S'establiran, doncs, lleis mínimes que, tot salvaguardant la llibertat d'acció inherent a tota persona de vocació i professió liberal, constitueixin la garantia eficaç de la necessària distinció i separació entre la societat utilitària i la societat liberal.

3. Organització interna de les professions liberals

La vocació liberal comporta, en el seu exercici, una gran llibertat. Així com el professional utilitari està sotmès a una rígida disciplina empresarial, encarada a la màxima i òptima producció amb el mínim de risc i d'esforç, el professional liberal es guia per una disciplina lliurement convinguda i acceptada per ell mateix, amb tots els seus pars, i en harmonia amb tot el cos professional, organitzat en Col·legi liberal.

Aquesta lliure disciplina col·legial-liberal és el que s'anomena «deontologia»²⁴. Cada Col·legi liberal-local, autònomament confederat a nivell imperial, establirà lliurement la seva pròpia deontologia i normativa interna.

Els Col·legis liberals només necessiten lleis mínimes molt estables –que només es canviaran quan el progrés social-cultural-tècnic ho aconselli, i després d'estudis molt meditats–, referents bàsicament a:

1. Accés a titularitat liberal per mitjà de passantia: aquest sistema és la millor alternativa a l'estúpid sistema actual de concursos i oposicions. Tot estudiant que, un cop acabats satisfactòriament els seus estudis professionals o universitaris, vulgui ser admès a titularitat liberal, haurà de superar una passantia prop d'un titular de l'especialitat escollida. Això significa que l'aspirant començarà l'exercici pràctic de la seva professió

²⁴ «Deontologia» ve del participi grec «deon, deontos», que significa «allò que convé (en aquest cas, allò que convé a la dignitat de sí mateix, i de tot el col·lectiu)».

Assaig sobre moneda, mercat i societat

liberal sota el guiatge d'un titular amb experiència, que li farà de tutor i que decidirà finalment sobre la capacitat de l'aspirant a ostentar la titularitat. Cada Col·legi organitzarà com li sembli aquestes passanties, una Justícia especialitzada s'encarregarà de resoldre tots els conflictes creats a l'entorn d'aquesta legislació mínima.

2. Categories professionals-financeres: la llei establirà unes categories professionals-financeres liberals que tots els Col·legis hauran de respectar. Aquestes categories seran les següents:

- 1) auxiliars: no tenen estudis especialitzats.
- 2) passants: han acabat els seus estudis especialitzats, i estan en període de prova per a arribar a titulars.
- 3) titulars: han superat amb èxit la passantia d'accés a titularitat.
- 4) titulars superiors: titulars que han superat una nova passantia, després de realitzar estudis de més profunda especialització.
- 5) titulars generals: la seva titularitat és reconeguda a nivell intraimperial.
- 6) titulars interimperials: la seva titularitat és reconeguda a nivell interimperial.

Així com la capacitat i el prestigi professional dels titulars i dels titulars superiors és obtinguda pel sistema de passanties suara descrit, la titularitat general i interimperial és reconeguda per la votació dels propis pars en el Col·legi professional-liberal local, o en les diferents confederacions de dits Col·legis.

En canvi, i només pel que fa al salari de solidaritat social-financera, els inscrits en cada una de les tres primeres categories, formant també una secció de pars en el seu Col·legi respectiu, podran escollir lliurement un 5% de llur cens, cada any, a la categoria superior, sense que aquesta elecció suposi cap nova capacitat professional. Així queda oberta una porta a la il·lusió social dels qui, per la causa que sigui, no poden aspirar a més en la seva professió liberal. Cal assenyalar que, en qualsevol moment, i només realitzant els estudis i passanties necessaris, qualsevol auxiliar pot accedir a titularitat.

3. Sistema mínim d'eleccions i successions en tota col·lectivitat liberal: totes les indicacions que hem donat en el capítol 11 sobre els òrgans de comandament *àrquic*, les estenem ara a **tot** comandament en el si de qualsevol col·lectivitat liberal. És a dir: totes les col·lectivitats liberals, del tipus que siguin (*d'arquia* política; *d'arquia* judicial; *d'arquia* cívica; *cíviques no-àrquiques*) s'hauran de regir pel mateix sistema democràtic d'eleccions i successions del lliure comandament responsable. En canvi, aquesta legislació mínima no s'aplicarà a la societat utilitària, la qual s'organitza segons criteris molt diferents en la selecció de persones que han d'ostentar el comandament.

El sistema mínim d'eleccions democràtiques comportarà:

a) Òrgans de comandament

Totes les col·lectivitats liberals tindran els següents òrgans de comandament:

1. Un òrgan de comandament executiu, elegit per sufragi universal i directe de tots els membres inscrits en elles i que han de ser comandats;
2. Un òrgan de comandament legislatiu, elegit també per sufragi universal i directe de tots els membres inscrits;
3. Un òrgan consultiu, format per professionals liberals elegits per llurs respectius Col·legis, de consulta obligada en tot assumpte legislatiu que toqui a la professió de cada cambra.

Aquests tres òrgans, molt ben diferenciats, han d'estar constitutivament i constitucionalment molt ben separats, i han de ser totalment independents, per tal que llurs funcions respectives puguin ser dutes a terme amb eficàcia. Cal evitar de totes passades, tant el parlamentarisme executiu, com el poder fàctic de funci-onaris o consultors no electes.

b) Comandament executiu

El comandament executiu, plenament independent en les seves decisions, cal que es centri en una única persona responsable, per tal d'assegurar, tant la responsabilització personal de cada lliure acte de comandament executiu, com la unitat i claredat de la línia de comandament.

Per tal d'assegurar la continuïtat de comandament executiu a través de la necessària discontinuïtat de persones que l'han d'exercir –sense la qual discontinuïtat, el comandament executiu degenera en poder irresponsable–, s'establirà dins el Consell Executiu (format per un mínim de 3 i un màxim de 7 persones), un rigorós ordre de successió. Cada cop que el monarca (això és, el President del Consell Executiu), cessi en el seu mandat, ja sigui per cessació legal, dimissió..., o defunció, estarà prevista la seva successió immediata pel seu primer conseller i successor; a aquest el succeirà el segon, i així successivament, de manera que quedarà vacant el lloc del darrer conseller i successor, per al qual es convocaran eleccions. Aquest sistema té, a més a més, l'avantatge que el monarca arriba al lloc de suprema responsabilitat amb una llarga experiència acumulada de comandament.

c) Candidats a càrrecs de comandament

Tot candidat a exercir un càrrec de comandament executiu o legislatiu en una col·lectivitat liberal, ha de fer-se inscriure com a candidat a una candidatura designada amb precisió; a partir d'aquest moment, se li assignarà un estatut liberal de candidat, que li donarà dret a un salari de solidaritat social-financera de candidat, i a un pressupost de campanya electoral, idèntic al de tots els altres candidats al mateix càrrec.

Els candidats hauran d'estar necessàriament inscrits en el cens de la col·lectivitat liberal al comandament de la qual aspiren.

Per als professionals liberals, estaran previstes les següents restriccions pel que fa a candidatures en els òrgans de comandament *àrquic*-polític i *àrquic*-cívic:

1. no podran ésser elegibles a funcions legislatives;
2. només seran elegibles a funcions executives a títol merament personal: és a dir, no podran representar cap partit polític ni moviment cívic partidista;
3. no podran ser electors en cap elecció a funcions executives o legislatives;
4. en canvi, seran els únics electors i elegibles, a través de llurs respectius Col·legis, a les funcions consultives.

El motiu d'aquestes restriccions és que cal que els vocacionals liberals estiguin a disposició de la comunitat geopolítica sencera, i no dedicats a la defensa d'interessos partidistes determinats.

4. Responsabilització de tot lliure acte liberal

Igual com en el cas de la societat utilitària-productiva, en la societat liberal, tot lliure acte demana l'automàtica responsabilització personal del seu autor.

Per a resoldre els conflictes creats a l'entorn de les lleis mínimes anteriors i de les que explicitem en l'apartat següent, es crearà una Justícia especialitzada en les professions, Col·legis i institucions liberals. Quan sigui necessària, degut a l'índole peculiar d'una professió, Col·legi o institució determinats, es crearà també una Justícia especialitzada precisament en ells. Aquest serà, per exemple, el cas de la Justícia especialitzada en càrrecs de comandament *àrquic* (polític, judicial o cívic).

Efectivament, aquests càrrecs de responsabilitat suprema són de gran transcendència social: per aquest motiu, tota persona que hagi ostentat un d'aquests càrrecs haurà de passar, a la fi del seu mandat –ja es tracti de cessació constitucional o legalment prevista, ja es tracti de dimissió, i àdhuc en cas de defunció– davant una Justícia especialitzada que jutjarà la seva actuació *àrquica*. Després de la instrucció normal de la causa, el jutge

Assaig sobre moneda, mercat i societat

pronunciarà la sentència, tant segons forma com segons consciència personal; la sentència pot ser, o bé molt favorable, o bé favorable, o bé dubitativa..., o bé condemnatòria, amb més o menys grau de gravetat; en aquest darrer cas, les penes hauran d'ésser tipificades segons el grau de gravetat sentenciat.

Evidentment, la finalitat d'aquest judici –com la de qualsevol altre– no és la imposició de la pena en ella mateixa, sinó l'exemplaritat de la instrucció del cas, feta pública davant de tota la comunitat geopolítica.

Com ja sabem, en la instrucció dels seus casos la Justícia comptarà amb un instrument immillorable per a la documentació de les responsabilitats monetàries: la factura-xec pro-teleemàtica.

Això és vàlid tant per a la societat utilitària com per a la societat liberal. També aquesta última té una dimensió monetària, constituïda pels salaris i pressupostos de solidaritat social-financera de cada professional liberal, i pels pressupostos de solidaritat social-financera de cada col·lectivitat liberal²⁵.

L'ús que cada professional i cada col·lectivitat liberal faran d'aquest poder de compra d'origen comunitari, estarà sempre documentat per les factures-xec emeses.

En el cas de les col·lectivitats liberals, però, la llei exigirà que en cada una d'elles existeixi un gerent únic, personalment responsable de la gestió del seu pressupost.

5. Mecanismes de separació efectiva entre la societat utilitària-productiva i la societat liberal

Com ja hem anunciat, cal establir els mecanismes que facin efectiva la separació i distinció radicals entre la societat utilitària i la societat liberal, i, sobretot, entre la societat utilitària-productiva i la societat liberal; ja que, de fet, la societat liberal té també una dimensió utilitària-consumidora.

Efectivament, la societat liberal, com a tal, en ella mateixa, no té res a veure ni amb la producció ni amb el consum de béns utilitaris. Ara bé, els membres de la societat liberal –els professionals i les col·lectivitats liberals–, pel fet de ser persones vivents, necessiten, com qualsevol altra, consumir per a sobreviure primer, per a viure bé després. En aquest sentit, doncs, formen part de la societat utilitària-consumidora, –no com a liberals, sinó com a persones–.

Per altra banda, cal considerar el servei i l'acció liberals com un factor actiu de producció altament eficaç. L'acció liberal condueix al desenvolupament d'un medi cultural i social pacífic i harmoniós, que resulta ser summament afavoridor d'una producció i productivitat sempre creixents.

La societat liberal, doncs, té un doble dret al consum de béns utilitaris: el dret que hi té tota persona nascuda, i el dret adquirit per la seva contribució indirecta a la producció utilitària.

Però no és el mercat qui ha d'encarregar-se de retribuir els membres, individuals i col·lectius, de la societat liberal. Llavors es cau forçosament en la negació de l'essència liberal, en la mercantilització vergonyosa.

És doncs la sencera comunitat imperial que ha de reconèixer i fer efectiu el dret a consumir de la societat liberal. Des d'aquesta perspectiva, hem proposat el finançament comunitari de la societat liberal, a través d'un Estatut financer liberal, que condueix a una separació dinerària radical entre la societat utilitària-productiva i la societat liberal: mentre que el poder de compra de què disposa la societat utilitària-productiva és d'origen privat, generat pel mateix mercat a través de les seves remuneracions salarials, la societat liberal

²⁵ Vegeu, en el capítol 14, l'apartat dedicat a Estatuts financers i, més concretament, vegeu l'Estatut Liberal.

disposa únicament d'un poder de compra d'origen comunitari, generat per l'impost únic d'omnisolidaritat, i **només** utilitzable per a satisfer necessitats **de consum**.

Els professionals liberals, doncs, tindran únicament un compte corrent d'estalvi de consum obert en la Caixa d'Estalvis del barri en què estiguin domiciliats. Aquest compte corrent serà alimentat pel Tresor, amb un salari de solidaritat social-financera de professional liberal, que ha de garantir la satisfacció de les necessitats consumidores d'aquests professionals i de les seves famílies al nivell més alt possible (però sempre en funció dels recursos comunitaris efectivament disponibles); s'hi ingressarà també un pressupost d'exercici de la professió liberal ordinari i, quan calgui i si la comunitat pot, extraordinari: aquest pressupost ha de permetre a cada professional d'exercir la seva professió ajudat per tots els mitjans tècnics i materials més avançats en el seu camp.

Per la seva banda, les col·lectivitats liberals (institucions liberals i lliures associacions de ciutadans sense finalitats lucratives) tindran també un compte corrent d'estalvi de consum obert en la Caixa d'Estalvis que els convingui o, si no són de gran envergadura, directament obert en el Tresor. Aquest compte corrent s'alimentarà dels pressupostos ordinaris previstos (en funció directa del nombre de membres inscrits en cada col·lectivitat) i dels pressupostos extraordinaris que se'ls pugui concedir, segons un ordre de prioritats i en funció de les possibilitats financeres de la comunitat imperial.

Aquest finançament ple de la societat liberal per la comunitat imperial assegura la plena independència dinerària dels vocacionals i les col·lectivitats liberals respecte de la societat utilitària-productiva i, així, aconsegueix de suprimir de soca-rel el fonament de tota mercantilització del servei liberal: l'avaluació monetària per acte liberal elemental, quan, per essència, el servei liberal és gratuït, immesurable i inavaluable.

L'altra conseqüència immediata del finançament comunitari de la societat liberal és la gratuïtat completa dels serveis liberals per a tots els membres de l'imperi, que hi tenen ple dret.

Finalment, per tal que la separació entre societat utilitària-productiva i societat liberal sigui completa, cal legislar les necessàries incompatibilitats professionals entre l'un i l'altre sector social.

Cap persona que exerceixi una professió liberal podrà exercir simultàniament una professió utilitària, i viceversa.

Ara bé, tothom serà lliure de passar, sempre que ho desitgi, d'un tipus de professió a l'altre. Per a un professional liberal, aquest pas és senzill: només li cal renunciar al seu estatut financer liberal, i establir-se com a professional utilitari. En canvi, un professional utilitari que vulgui establir-se com a liberal, haurà d'abandonar totes les seves propietats i interessos de tipus utilitari, i confiar-los a una Caixa de Dipòsits, Segrestos i Consignacions, que s'encarregarà de la seva administració; mentre l'ex-professional utilitari tingui l'estatut liberal, perdrà l'usdefruit d'aquests béns, però no en perdrà la propietat, i la Caixa esmentada li anirà acumulant els usdefruits, que sempre podrà recuperar si decideix d'abandonar l'estatut liberal i reintegrarse a la societat utilitària-productiva.

Per altra banda, així com dintre la societat utilitària no s'establirà cap incompatibilitat, i cada professional utilitari podrà acumular tantes ocupacions i consegüents remuneracions com vulgui o pugui, en la societat liberal no es podrà admetre, per a cada professional i col·lectivitat liberals, sinó una única i ben delimitada funció, i, per tant, un únic salari de solidaritat social i un únic pressupost liberal.

Capítol 17. LA SOCIETAT UTILITÀRIA-CONSUMIDORA

Ens ocuparem en aquest capítol de la societat utilitària-consumidora. Ja l'hem definida en el capítol 15 com «el conjunt de totes les persones, mercaderies i interrelacions monetàries implicades en els processos de consum».

1. Dinàmica pròpia de la societat utilitària-consumidora

Com es desprèn de l'anàlisi dels cicles mercantils efectuada en el capítol 8, la societat utilitària-productiva (o cicle de la producció, segons terminologia mercomètrica), produeix mercaderies **no finites**, i paga **salaris** a les forces de producció que intervenen en el procés de producció.

Aquestes mercaderies no finites produïdes tenen diverses destinacions, segons les seves característiques:

- a) Unes, les mercaderies no finites i no finibles per raó de la seva quantitat, romanen en el cicle de la producció, per a continuar essent transformades.
- b) Unes altres, les mercaderies no finites i no finibles per raó de la seva naturalesa (això és: les mercaderies inversives), romanen també en el cicle de la producció, però no per a continuar essent transformades, sinó per a servir com a instruments en els processos de producció.
- c) Finalment, una tercera categoria de mercaderies no finites, les mercaderies no finites però finibles, en poder dels comerços i indústries al detall, està destinada a passar al cicle del consum, a la societat utilitària-consumidora: això és, està destinada a ser venuda als consumidors.

Així doncs, els processos de consum, propis de la societat utilitària-consumidora, són única i exclusivament els de compravenda de mercaderies **finites (per comprades)** entre detallistes i consumidors.

Pel que acabem de dir, es pot veure que la societat utilitària-productiva està abocada i orientada a la societat utilitària-consumidora, –ja sigui directament (en el cas de les mercaderies no-finites i no finibles per raó de quantitat, i en el cas de les mercaderies no-finites però finibles), ja sigui indirectament (en el cas de les mercaderies inversives). Tota mercaderia produïda en la societat utilitària productiva ho és per a anar a parar, més o menys directament o indirectament, més tard o més d'hora, més o menys transformada, a la societat utilitària-consumidora. I així, és el consum el que dóna a la producció un sentit humanista al servei de les persones. I és el consum el que acaba, **fineix**, tot procés mercantil.

El consum, doncs, no és sinó la darrera etapa de la producció, la que tanca el cicle: un cop una mercaderia és adquirida per un consumidor, aquesta mercaderia esdevé **finita**, i la seva vida mercantil s'acaba, començant per a ella una vida d'ús personal, al servei de les necessitats utilitàries de la persona que l'ha adquirida.

Malgrat, però, que el consum sigui el fi i la finalitat natural de la producció, cal separar molt bé la societat utilitària-productiva i la societat utilitària-consumidora, perquè són, en realitat, molt diferents quant a composició, interessos, característiques..., i el polític ha de tenir sempre presents aquestes diferències.

2. Composició de la societat utilitària-consumidora

Mentre que la societat utilitària-productiva és excloent –només s'hi compten els professionals utilitaris–, la societat utilitària-consumidora és totalitzant: engloba tots els membres de la comunitat imperial, sense excepció.

Efectivament, totes les persones pertanyents a l'imperi consumeixen, segons dues possibles modalitats.

En primer lloc, hi ha els productors-consumidors: són els professionals utilitaris, que realitzen el seu consum a través d'un poder de compra de doble origen:

- a) d'origen salarial-privat, remuneració de la seva participació activa en la societat utilitària-productiva;
- b) d'origen financer-comunitari, en virtut de l'Estatut General i, ocasionalment, de l'Estatut Utilitari.

En segon lloc, hi ha els simples consumidors, que no pertanyen a la societat utilitària-productiva, però sí a la utilitària-consumidora. Els simples consumidors són:

- a) els professionals i col·lectivitats liberals, que gaudeixen única i exclusivament d'un poder de compra per a consum d'origen financer-comunitari, en virtut de l'Estatut Liberal;
- b) els individus sense professió, així com les famílies (independentment del ingressos particulars de cada un dels seus membres), que gaudeixen també d'un poder de compra per a consum d'origen financer-comunitari, en virtut de l'Estatut General.

3. Protecció i responsabilització dels consumidors

El consum és un dret que tenen tots els ciutadans de l'imperi, pel sol fet d'haver-hi nascut o/i viure-hi.

Per a protegir de manera efectiva aquest dret, no cal sinó, en primer lloc, protegir la societat utilitària-productiva, que, com sabem, és la que produeix els béns destinats al consum: aquesta protecció és la que hem indicat en el capítol 15; i, en segon lloc, donar gratuïtament a tota la població el diner financer per a consum que necessita, en funció, del seu estatut social-financer (com hem vist en el capítol 14).

Aquests dos senzills mecanismes són suficients per a assegurar, de moment, un consum bàsic mínim per a tots els membres de la comunitat imperial.

Però el consum, com qualsevol altre acte monetari, vol la seva immediata i total personalització i responsabilització. La societat utilitària-consumidora és tan simple, que no necessita cap legislació específica, com no sigui la molt general i fonamental que tota transacció (compra-venda de mercaderia finita entre un detallista i un consumidor) sigui efectuada per factura-xec pro-telemàtica, i a través, exclusivament, d'un compte corrent d'estalvi de consum obert en una Caixa d'Estalvis: tota persona tindrà un, i només un, d'aquests comptes corrents.

Només en un cas caldrà una legislació mínima dels actes de consum, i és el cas de les col·lectivitats liberals: com ja hem vist anteriorment, per tal d'evitar la corrupció en la gestió dels seus pressupostos, les institucions liberals hauran de comptar, per llei, amb un cap de compres, únic responsable davant la Justícia de l'administració del pressupost.

4. Consum i consumisme

La societat utilitària-consumidora, que realitza actes de compra-venda de mercaderies de consum, té com a finalitat la realització del **consum real, material**: aquest ja no és un

Assaig sobre moneda, mercat i societat

procés mercant-monetari, sinó un acte íntim i personal, socialment **alliberador**, de cada consumidor.

Efectivament, podem descriure el consum real com el procés consistent en l'absorció de béns utilitaris per a la seva transformació en vitalitat corporal-anímica o/i en vivències espirituals-culturals. El consum satisfà les necessitats utilitàries de l'home, però per això mateix l'allibera, el deixa lliure per a dedicar-se a activitats d'ordre superior al purament utilitari. Consum equival, per a nosaltres, a sosteniment i promoció del propi ésser de cada persona, individual, col·lectiva, ètnica...

El consum, com a fet vitalment necessari i socialment alliberador, cal que sigui potenciat al màxim. Busquem l'obtenció d'una producció màxima en quantitat i òptima en qualitat, per a gaudir d'un consum també màxim i òptim; això no té perquè significar, necessàriament, ni consumisme estúpid, ni desenrotllisme cec i il·limitat, sempre que es respectin les següents condicions:

- a) Que el consum no estigui manipulat. Aquesta és la base del consumisme: les empreses més potents despenen grans quantitats de diners en una publicitat absurda i manipuladora, amb l'objecte de fer consumir a la gent allò que realment no necessita o no desitja. La reforma dels sistemes publicitaris que hem proposat (capítol 15) serà la garantia més eficaç contra aquest consumisme.
- b) Que la producció no sigui antiecològica. Com ja hem dit, es donaran lleis mínimes d'estratègia ecològica, que cada gremi haurà d'adaptar a la seva especialitat productiva (capítol 15).

Assegurades aquestes dues condicions, creiem que no és cap bogeria la idea d'un consum màxim en quantitat i òptim en qualitat per a tots els membres de la comunitat imperial. L'aparició contínua de **noves** necessitats és una de les característiques més peculiars de l'espècie humana, que fa d'ella una espècie en constant evolució cultural, sempre oberta a nous horitzons i noves perspectives: aquí rau tot progrés, tant tecnològic-productiu com social-alliberador. Per això, no som partidaris de la idea de creixement zero. Per a nosaltres, l'objectiu prioritari és la superació dels escandalosos desequilibris existents entre els nivells de consum de les diferents capes de població i dels diferents blocs de països. I, a partir d'aquí, potenciar al màxim tant la producció com el consum, sempre dintre de les dues estratègies mínimes apuntades anteriorment.

Capítol 18. LA UTOPIA LLIBERTÀRIA

Al llarg d'aquesta Tercera Part, hem volgut posar unes bases fermes, assentar uns fonaments sòlids per a la construcció d'una societat més equilibrada, més humana, més satisfactòria per a tots i cadascun dels seus membres.

Podríem resumir el conjunt de propostes presentades en tres apartats:

1. Lliure mercat clar i lliure societat transparent: això és,
 - a) Un únic instrument monetari legal, la factura-xec pro-telemàtica, exhaustivament informativa i clarificadora de tots els actes monetaris esdevinguts en cada espai-temps imperial considerat;
 - b) Imperialització de tota la informació estadística-analítica proporcionada per la xarxa monetària telemàtica;
 - c) Rígida separació entre la societat utilitària i la societat liberal, controlada a través de mecanismes monetaris;
 - d) Llibertat mercantil responsable, dintre de les lleis mínimes establertes per l'Estat i desenvolupades per cada gremi;
 - e) Llibertat liberal responsable, dintre de les lleis mínimes establertes per l'Estat i les normes deontològiques establertes per cada col·legi.
2. Dialèctica entre *arquia* i anarquia: això és, establiment d'estructures *àrquiques* (polítiques, justicials i cíviques) fortes, però responsables a fi de mandat i constitucionalment limitades.
3. Dialèctica entre bé comú i bé privat: això és, l'establiment d'estructures utilitàries que respectin les lliures iniciativa i propietat privada, però que alhora assegurin, a través de la solidaritat comunitària, la satisfacció de les necessitats utilitàries de totes les persones amb un poder de compra insuficient.

A partir d'aquestes realitats socials mínimes, és possible de començar a fixar-nos objectius de més abast, projectes més alliberadors. És possible de començar a pensar com dur a la pràctica els ideals i les utopies més bells del gènere humà: la llibertat, la justícia, la pau, l'harmonia, l'equitat...

Totes aquestes nobles aspiracions són avui dia sostingudes per multitud de moviments socials i polítics: pacifisme, ecologisme, no-violència, socialisme llibertari... Però restaran sempre en el terreny de l'utòpic-irrealitzable mentre no parteixin de la base d'unes estructures socials radicalment diferents de les actuals.

1. Estructures opressores i estructures llibertàries

La hipòtesi de treball que sostenim referent a la societat i a la seva evolució participa del materialisme històric de Marx. Efectivament, sostenim que, en la vida i evolució de les societats, existeixen unes estructures de base que condicionen tota la resta de l'edifici social.

Per a Marx, aquestes estructures s'identificaven amb les relacions de producció; no volem pas negar-ho, però afegim que hi ha una altra estructura, potser encara més determinant, a la qual ningú no ha fet mai atenció, però que pot constituir un desllorigador molt eficaç de tots els processos socials: ens referim a l'estructura monetària.

En l'actualitat, tant la societat anomenada capitalista com l'anomenada comunista, comparteixen el mateix tipus d'estructura monetària: la moneda anònima. Tal com hem vist en el capítol 2, la moneda metàl·lica concreta o moneda anònima és irracional i, doncs, perturba el mercat enlloc d'ajudar-lo a assolir un equilibri dinàmic. Però a més a més, per ser

Assaig sobre moneda, mercat i societat

anònima, impersonal i irresponsabilitzadora, també és socialment pertorbadora: és la font de tot poder sobre les persones, de tota plutarquia, i és l'instrument de tota corrupció i de tota opressió.

La desaparició de la moneda anònima, i la seva substitució per un sistema monetari omniinformatiu, omnipersonalitzant i omniresponsabilitzador, significa l'establiment d'una estructura monetària bàsicament clarificadora i llibertària, contrària essencialment a tot poder plutàrquic, i potenciadora de les llibertats concretes de cada persona.

Només a partir d'infraestructures llibertàries, i més concretament, de l'estructura monetària, podran les superestructures esdevenir alliberadores per als homes: podrà la utopia esdevenir realitzable.

No pretenem, en aquest capítol, de definir una societat utòpica, ja que aquesta, per ser lliure, és totalment imprevisible. Però sí que volem donar algunes indicacions de com, sobre les estructures socials anteriorment recapitulades, poden començar a posar-se en pràctica algunes de les aspiracions més sentides en els nostres temps.

2. La societat postlògica

Ens hem referit explícitament, en el capítol 13, a la imperialització de la informació analítica-estadística sobre mercat i societat monetaris, obtinguda a través de la xarxa monetària telemàtica.

Però, en realitat, tot tipus d'informació, i no únicament la monetària, serà imperialitzada, així com tots els seus mitjans tècnics. Efectivament, dintre del servei liberal de l'educació i instrucció permanents, s'iclouen totes les formes d'edició i premsa hagudes i per haver: gràfiques, visuals, auditives, audiovisuals... Els professionals de la premsa i l'edició seran considerats professionals liberals i, doncs, els seus serveis seran gratuïts.

Per altra banda, la revolució informàtica fa que, actualment, la tecnologia telemàtica sigui cada cop més el suport de tota transmissió, arxiu i tractament d'informació (a través de telèfon, televisió, teletext, telecòpia..., bancs de dades..., ordinadors...). I ja hem dit que aquestes tecnologies seran considerades com a servei públic i, doncs, seran imperialitzades i d'accés gratuït. Actualment, la telemàtica és una hiperlògica, és a dir, una exacerbació, una exageració, una primàcia absoluta dels processos lògics; però cal arribar ràpidament a una postlògica, que no és sinó una tecnologia telemàtica a l'abast de tothom, prou evolucionada per a poder dialogar amb l'usuari en llenguatge ordinari i, doncs, adaptable a qualsevol nivell de cultura i de formació. Quan **tothom** pugui servir-se de la telemàtica amb total simplicitat, facilitat, naturalitat i comoditat, haurem arribat a l'era postlògica. No cal que tothom sigui entès en lògica ni en informàtica; amb uns pocs especialistes n'hi ha prou. Només cal que tothom sigui capaç d'utilitzar-la amb lucidesa, comprenent que es tracta d'un mer instrument auxiliar, igual com hom utilitza un martell, unes tisores...

La liberalització de la informació suposa la seva lliure circulació, sense cap mena de restricció, control ni censura. Cal únicament protegir el secret professional i industrial, i la intimitat i privacitat de cada persona. Fora d'això, tothom és lliure d'expressar la seva opinió responsable, i tothom té accés a la totalitat de la informació circulant.

La llibertat de circulació de la informació és una força molt poderosa de culturalització. La informació i el saber són factors essencials i indispensables per a l'autodesenvolupament de cada persona, de cada societat, de cada cultura. Si es posen a disposició lliure i gratuïta de cada una d'elles, el progrés i la dinàmica originats seran espectaculars.

3. La societat ecològica

La vida en harmonia amb la natura, el respecte de l'ambient natural, el retorn a formes de producció artesanals que primin els criteris de qualitat per sobre dels de quantitat, la vida en

petites comunitats i la desaparició de les ciutats-monstre..., tots aquests són objectius que només podran anar-se assolint, de mica en mica, en el si d'una societat culta, responsable i **rica**.

Una legislació adequada, certament, hi pot fer molt. Com ja hem anunciat en el capítol 15, a partir d'unes lleis mínimes de l'Estat, els gremis elaboraran estratègies ecològiques de producció, que totes les empreses hauran de respectar. La municipalització del sòl constitueix un instrument utilíssim de cara a una política urbanística i territorial eficaç. Els crèdits comunitaris preferencials poden ser una arma molt important de cara a afavorir estratègies de producció que es considerin interessants: ús d'energies naturals, empreses de talla reduïda, recerca de qualitat òptima...

Ara bé, per tal que les relacions de l'home amb la natura canviïn de sentit, passin de l'actual orientació possessiva i destructiva a una orientació de respecte i admiració, cal un canvi radical de mentalitat, que requereix temps, i que no es pot improvisar per llei. És aquí que les estructures socials llibertàries poden ajudar a accelerar el procés. Una societat clara i transparent, monetàriament responsabilitzada, amb molt de temps lliure, amb abundància productiva i amb una gran solidaritat comunitària envers els que la necessiten, és una societat que no posa traves a les idees, als experiments socials, que no condiciona les mentalitats sinó que les deixa lliures i les ajuda en les seves iniciatives, i que, per tant, promou la mutació i la transformació social.

4. La societat pacificada

La guerra no és un fet connatural a l'home, que es dedueixi necessàriament de la seva naturalesa. Al contrari, la guerra té un origen històric i, per tant, pot tenir també una fi històrica.

Sembla que els enfrontaments violents i organitzats entre grups humans existeixen únicament a partir del moment que existeixen poblacions sedentàries amb capacitat d'acumulació de béns utilitaris (això representaria, aproximadament, uns 10.000 anys abans de la nostra era). En les zones en què, per algun motiu, sobrevé una escassetat de recursos, proporcionalment a la població, s'esdevenen els primers enfrontaments amb objecte de saquejar els rebosts dels més afavorits.

De totes maneres, aquestes situacions semblen més aviat excepcionals, predominant les relacions pacífiques entre grups. Fins a l'edat dels metalls, en què es fabriquen les primeres armes declaradament bèl·liques (en metall), i què es posa ja de manifest una clara jerarquització social, sembla que no es pot parlar pròpiament de guerra en tota l'extensió del mot.

Amb l'aparició de la moneda anònima, comença una etapa qualitativament diferent en la història de la guerra, ja que a l'exercici de la força bruta s'hi afegeix l'exercici del poder subtil, molt més antilibertari que l'altre.

Com a generalització vàlida per a totes les etapes, però, podem dir que la guerra és sempre la resposta a una situació social de compressió antilibertària –ja sigui aquesta resposta espontània, o provocada i canalitzada pels interessos d'un poder imperialista–. Per aquest motiu, la desaparició de la moneda anònima en primer lloc, i la construcció d'estructures socials llibertàries en tots els àmbits, en segon lloc, ha de constituir el primer pas cap a una progressiva pacificació de la societat.

En l'interior de cada imperi, la Justícia ha de jugar el paper principal en aquesta tasca de pacificació, ja que ella, a través de la seva actuació serena i objectiva, per omnidocumentada, és l'encarregada de pacificar tots els conflictes i confrontacions que vagin sorgint.

A nivell del concert mundial, la situació està avui dia caracteritzada per l'anomenat armamentisme: sota pretensions falsament estratègiques-defensives, l'armamentisme en cobreix els interessos plutàrquics i opressors dels imperialismes actuals. L'única sortida

Assaig sobre moneda, mercat i societat

viable per a un imperi que es vulgui escapar d'aquesta situació, consisteix a:

1. Reduir el propi armament al mínim indispensable;
2. Traslladar l'actual competència en producció armamentística a competència en produccions socialment molt útils i tecnològicament molt avançades;
3. Establir amb la resta dels imperis relacions comercials molt llibertàries, estables i equilibrades –segons la fórmula explicitada en el capítol 15–.

5. El socialisme anàrquic

Molt més enllà encara que els ideals fins aquí esmentats, estan els ideals del socialisme anàrquic: la desaparició de qualsevol mena d'*arquia* o comandament social, i la desaparició de qualsevol diferència de riquesa i prestigi social entre les persones.

De moment, aquests dos ideals romanen encara en el terreny de l'utòpic irrealitzable, ja que impliquen uns canvis molt profunds, no només en les estructures socials, sinó fins i tot en les mateixes estructures genètiques-hereditàries de l'home.

De totes maneres, nosaltres hem proposat dues mesures fonamentals que van precisament en aquesta línia: primer, la reducció i limitació constitucionals de tota *arquia*; segon, la distribució de finances al consum per a tots els ciutadans, equitativament, segons les seves necessitats materials més peremptòries, i amb una igualtat total d'accés als recursos culturals.

No volem fer de profetes, però creiem que aquestes mesures poden constituir una base ferma a partir de la qual la societat pot anar evolucionant cada cop més llibertàriament: els punts d'arribada d'aquesta evolució, són insospitables i inimaginables.

Capítol 19. LA SOCIETAT TRANSCENDENT

Tot el que, en aquesta Tercera Part, hem anat dient fins ara, pot incloure's, grosso modo, dintre del que s'anomena «qualitat de vida», ja que ens hem referit sempre a una possible millora de les condicions, tant materials com culturals, ambientals com socials o psicològiques, de la vida de l'home. En una paraula, ens hem limitat a la dimensió fenomènica de la vida humana. Però, més enllà, hi ha una altra dimensió, de la qual volem tractar en aquest darrer capítol.

1. Fenomen i noümen²⁶

Més enllà del fenomen, de l'aparença sensible, experimentable a través dels sentits i expressable a través de la parla, hi ha una altra dimensió, pròpia exclusivament de l'home: el noümen, inexperimentable sensiblement, perquè ens és donat en esperit pur, inexpressable per la parla perquè és inconceptualitzable i inefable.

El noümen, ningú no sap què és; només sabem que s'experimenta en la intimitat més pregona del propi ésser, de manera totalment gratuïta, com a fulgurància ètica-transcendent, és a dir, com un llampec que travessa tot l'ésser, elevant-lo a regions desconegudes i omplint de sentit vivent tota la seva vida.

D'aquestes fulguràncies se'n deriven la joia de viure –la felicitat–, la descoberta d'un mateix i de l'altre com a ésser amb un valor immens, amb una singularitat irreductible; i en neix la comunió íntima amb la persona de l'altre.

Ara bé, en cada persona, no pot sorgir la lliure fulgurància ètica-transcendent, si no es fonamenta en la joia fenomènica d'una estètica prèvia; i no pot elevar-se cap a regions més altes aquesta fulgurància, si no s'alimenta d'unes més altes i extenses joies estètiques.

2. La societat transcendent

Les persones, considerades en la seva dimensió noümenica, ètica-transcendent, formen en conjunt la societat transcendent.

Es fàcil de comprendre que d'ella en forma part tothom que lliurement ho vol: tota persona nascuda és capaç d'experiència noümenica; només cal que l'accepti.

També és fàcil de comprendre que les activitats concretes a través de les quals pot expressar-se fenomènica la vivència noümenica: actes i gestos d'amor, d'ajut desinteressat al proïsme,... no poden ser retribuïdes materialment sense traïr el seu mateix esperit. Per això, la societat transcendent, com a tal, és radicalment amonetària. En ella, res no es compra ni es ven.

Com és evident, dintre de la vida transcendent de cada persona, no s'hi pot posar absolutament ningú, i molt menys l'Estat. El camp d'acció del polític és estrictament fenomènic: ell només pot incidir sobre la societat fenomènica, que comprèn la societat utilitària i la societat liberal. El polític, mai no pot prometre al poble la felicitat, perquè aquesta és una qüestió íntima de cada persona i de la seva vida ètica-transcendent; en canvi, sí que pot aspirar a resoldre moltes de les causes fenomèniques de moltes penalitats humanes.

²⁶ Fenomen ve del grec *phainómenon*, que significa «allò que s'apareix (sensiblement)»; noümen ve del grec *noúmenon*, que significa «allò que és percebut per l'esperit, sense mediació de cap aparença sensible».

Assaig sobre moneda, mercat i societat

Cap legislació, doncs, no és possible en la societat transcendent; l'única cosa que cal demanar i constitucionalitzar, és la tolerància i el respecte pràctic a la singularitat i dignitat de cada persona.

3. Llibertats fenomèniques i llibertat noümenica

Moltes vegades, però, quan les condicions socials-fenomèniques imperants són antilibertàries, impedeixen que la vida noümenica de cada persona s'expressi lliurement, es converteixi en acció i vida fenomènica. Fins i tot, condicions excessivament antilibertàries poden arribar a impedir el descobriment de la pròpia vida noümenica: això és el que s'anomena «alienació».

Quan diem que som llibertaris, volem dir, simplement, que el nostre objectiu és la protecció i la promoció de totes les concretes llibertats fenomèniques hagudes i per haver, per tal que pugui realitzar-se sense entrebancs l'emergència de la concreta llibertat noümenica de cada persona, i la seva lliure expressió fenomènica.

Les concretes llibertats fenomèniques cultivades pel polític en la vida diària –utilitària i liberal–, crearan les condicions estructurals-fenomèniques que, lluny de determinar la vida transcendent, l'alliberaran en la pràctica dels seus condicionants fenomènics negatius; i constituïran el fonament estètic del lliure desenvolupament de la llibertat ètica-transcendent en la intimitat de cada persona i en la comunió de totes les persones.

IV PART
UNA HIPÒTESI
DE TREBALL
SOBRE EL MERCAT

INTRODUCCIÓ

Hem assenyalat ja diverses vegades, al llarg d'aquest assaig, que la factura-xec pro-telemàtica és l'instrument indispensable per a fer possible la conversió de la mercologia en una «ciència» experimental –ja que només a través d'ella podem obtenir una mercometria seriosa i exhaustiva–.

A partir de la implantació de la factura-xec, serà possible, en la comunitat imperial que així ho hagi fet, de contrastar experimentalment qualsevol hipòtesi de treball o model explicatiu sobre el mercat que hom hagi proposat.

En aquesta Quarta Part, volem avançar una hipòtesi de treball sobre el mercat, que serà fàcilment contrastable per la simple aplicació de la factura-xec pro-telemàtica en un mercat conjunt qualsevol, i durant un període de temps suficient –potser uns 10 anys?–.

Ens interessa molt de posar a prova aquesta hipòtesi, perquè en cas de confirmar-se donaria un recolzament molt gran a la viabilitat de tot el programa social plantejat en la Tercera Part: efectivament, la hipòtesi tracta de l'existència, en el mercat lliure, d'un bé comú mercantil que podria ser fàcilment repartit, sota forma de diner, entre tots els membres de la comunitat imperial.

Capítol 20. ENUNCIAT DE LA HIPÒTESI

1. Enunciat general

Per a situar-nos ràpidament en el tema, donarem primerament un enunciat molt general, molt intuïtiu, molt poc rigorós, de la hipòtesi de treball que més endavant intentarem de formalitzar.

Diem que, de l'utilitarisme canviari-monetari –és a dir, del **lliure** mercat monetari–, que és **privat**, en sorgeix, per la rica i **lliure** interconnexió en ell de les vocacions, associacions, empreses, invencions..., en un espai-temps cultural donat, un nou utilitarisme que és **comunitari**.

2. Precisions

Cal que precisem el que acabem de dir. Què entenem per un nou utilitarisme comunitari?

Ja hem definit, en el primer capítol (I Part) d'aquest assaig, el terme «utilitarisme»: és «el sistema de producció i distribució dels béns utilitaris».

Actualment, l'utilitarisme humà, en les societats més avançades, pren forma de mercat monetari privat.

En tot utilitarisme podem distingir dos subconjunts complementaris, que anomenarem «producció» i «hisenda», i que definirem, de manera també intuïtiva, com segueix:

Producció és l'esforç d'uns agents productius o forces de producció per l'obtenció de béns utilitaris; i és també el resultat d'aquest esforç, és a dir, els mateixos béns utilitaris produïts –que en el cas d'un utilitarisme mercant s'anomenen mercaderies produïdes–. La producció és doncs un procés, però també el resultat d'aquest procés. Per a la nostra hipòtesi de treball, el sentit que donem al terme producció és el segon, el sentit de **resultat**.

Hisenda és l'acció dels anteriors agents productius o forces de producció sobre els béns utilitaris prèviament i realment produïts. En el cas més senzill, aquesta acció és limitada al **consum**, però en el cas de l'utilitarisme mercantil, l'acció hisendística és summament complexa. Com es veu, la hisenda és també un procés, complementari del procés de producció. Ara bé, en un utilitarisme mercantil, la hisenda només pot realitzar-se per la mediació d'una retribució monetària dels agents de producció, anomenada «salari». Cap agent de producció no pot actuar sobre cap bé utilitari produït si no gaudeix d'un poder de compra fruit de la retribució monetària del seu esforç productiu previ. De manera que també el concepte d'hisenda té dues accepcions: una de procés, d'acció; i una altra de condició prèvia a la realització d'aquesta acció. També en aquest cas ens interessa únicament la segona accepció.

Així, resumint, entendrem per **producció**, «el conjunt del béns utilitaris produït», i per **hisenda**, «el conjunt de les retribucions pagades als agents de producció».

Entre producció i hisenda s'estableix una relació que pot ser d'equilibri o de desequilibri. Quan tota activitat productiva és realment retribuïda, i per tant tota la producció pot ser convertida en objecte d'hisenda activa, llavors l'utilitarisme està en equilibri. Quan no és així, quan els agents de producció estan subretribuïts o superretribuïts en relació a la producció realment existent, llavors l'utilitarisme està en una situació de desequilibri.

Doncs bé, quan parlem d'un nou utilitarisme comunitari ens referim, simplement, a l'existència, dins l'utilitarisme privat actual, d'unes forces de producció comunitàries –és a dir, que no són les tradicionalment privades de treball, capital, empresa i invent–.

Segons la nostra hipòtesi, aquestes forces de producció intervenen efectivament en el procés de la producció, però no són retribuïdes pel mercat actual.

Assaig sobre moneda, mercat i societat

I no és que es tracti d'un misteri ni d'unes forces fantasma: es tracta, senzillament, de dimensions comunitàries del procés productiu: la llibertat, la pau, la cultura acumulada..., són consecucions comunitàries que eleven el rendiment dels processos productius, de manera natural i espontània.

Però si aquestes forces, realment actuants, no són retribuïdes de cap manera, tampoc no poden participar en el procés hisendístic. Llavors ens trobem en una situació de desequilibri per sobretribució, per hisenda escassa.

La demostració palpable d'aquest desequilibri està constituïda, al nostre entendre, per l'existència d'excedents de producció mercantil, és a dir, d'una quantitat de producció que no pot ser absorbida, que no pot esdevenir objecte hisendístic, per manca de poder de compra, és a dir, per causa de la insuficiència d'hisenda.

Si aquests agents productius comunitaris no són retribuïts hisendísticament, és degut en part al fet que no són prou coneguts com a tals; però, sobretot, és degut a que no poden ser, de cap de les maneres, mesurats amb exactitud dins del sistema monetari actual.

La reforma monetària que hem proposat és l'única manera d'arribar a verificar l'existència o no d'aquestes forces i, en cas que existeixin, de mesurar llur aportació real, en funció de la qual podran ser retribuïdes.

Capítol 21. ANTECEDENTS I CONFIRMACIONS EMPÍRIQUES

1. Antecedents

La hipòtesi d'un utilitarisme comunitari o d'un bé comú mercantil no és, de fet, cap novetat.

Estudis acurats podrien potser demostrar que ja Plató intuï, d'alguna manera, la possibilitat de la repartició d'una riquesa comunitària, present en el mercat privat.

El mateix Marx, quan formulà el concepte de plusvàlua, n'estava sobre la pista. Però ell es limità a l'anàlisi dels processos micromercantils, mentre que el bé comú mercantil únicament pot ser copsat en una visió macromercantil.

Però quan els economistes actuals parlen de factor residual de mercat, és evident que estan tocant de ple el tema. Per **factor residual** s'entén un factor de producció que explica tota aquella part de producció que no pot ser explicada per recurs als clàssics factors de producció. Aquesta part és tant més elevada com més avançat tecnològicament i culturalment, està un país. Se sol, per tant, identificar el factor residual amb el nivell de desenvolupament educatiu i tecnològic d'una comunitat geopolítica donada.

Ara bé, els intents de quantificació rigorosa del factor residual han fracassat sempre, degut a la manca d'un instrument de mesura adequat.

La nostra modesta pretensió és d'oferir l'instrument de mesura dels fenòmens elementals de mercat i societat monetaris, que permetrà de formular rigorosament la hipòtesi i de poder-la confirmar o infirmar experimentalment.

2. Confirmacions empíriques

A més dels precedents teòrics de la hipòtesi del bé comú mercantil que acabem d'esmentar, tal hipòtesi compta amb una base empírica de fets, evidents als ulls de l'observador més poc preparat, que en constitueixen una demostració gairebé palpable, que li confereixen un alt grau de probabilitat, independentment de la necessària experimentació pro-científica.

Ens referim, fonamentalment, a tres grans fets, d'abast i extensió enormes en el nostre segle, i sobretot en els països més progressivament industrialitzats:

1. L'existència real, en els mercats, d'excedents de producció en grans quantitats, invendibles per manca de poder de compra –tant per part de les empreses, com per part dels consumidors, tant per part dels països desenvolupats com per part dels més pobres–.
2. El vertiginós creixement del deute públic de tots els Estats contemporanis.
Aquest deute públic no és altra cosa que l'apropiació del bé comú per part de l'Estat: consisteix en la invenció, per part de cada Estat i del seu Banc Central, d'un poder de compra que servirà per fer front a les necessitats pressupostàries, però que està basat en les capacitats productives reals de la total comunitat geopolítica –perquè, si no fos així, ja faria molt de temps que totes aquestes comunitats, amb elevadíssims deutes públics dels seus Estats, estarien en fallida total–.
3. L'enriquiment fabulós dels banquers i de les multinacionals. Tant els uns com les altres tenen també la capacitat, no controlada per ningú, d'inventar poder de compra, per múltiples sistemes. Aquesta invenció també aprofita la sobreabundància productiva de la comunitat geopolítica –deguda a la no retribució dels agents de producció comunitaris–, però moltes vegades arriba a sobrepassar-la, conduint així tota la comunitat a situacions

Assaig sobre moneda, mercat i societat

de crisi que només perjudiquen els productors petits o mitjans i els consumidors, i amb les quals aquests grans taurons de les finances fan el seu agost.

D'aquests tres fets esmentats, el primer constitueix una demostració del bé comú mercantil a nivell de la producció.

Els altres dos són clarament demostracions a nivell de la hisenda: la retribució legítimament deguda a les forces de producció comunitària és desviada i apropiada pels pressupostos estatals i pels beneficis de bancs i multinacionals. Però com que el coneixement del bé comú mercantil no és perfecte, aquesta desviació, a més de ser injusta en la majoria dels casos, és també imperfecta, per excés o per dèficit, i crea desequilibris coneguts com a crisis d'inflació i deflació.

Capítol 22. FORMULACIÓ DE LA HIPÒTESI

1. Formulació general

Passem ara a una matematització rudimentària –i en absolut definitiva– de la hipòtesi de l'utilitarisme comunitari o bé comú mercantil.

Els dos sectors o subconjunts complementaris que integren el mercat són, com ja hem dit, producció i hisenda.

Si volem incloure'ls en una formulació matemàtica, caldrà ara que els definim de manera rigorosa i, sobretot, que els fem comparables, que els homogeneïtzem. Ambdues condicions poden acomplir-se mitjançant el recurs a les unitats monetàries. Si expressem tant la producció com la hisenda en forma de variables mesurades monetàriament, no hi haurà cap problema.

Ens apareix així la següent redefinició:

Producció és «la suma total dels preus de venda elementals de totes les mercaderies realment produïdes», simplificant, «suma total de valors precio-mercantils elementals». La representarem pel senyal « P_u ».

Hisenda és «la suma total de les retribucions monetàries elementals als agents de producció que intervenen en el mercat», simplificant, «suma total de valors salario-mercantils elementals». La representarem pel senyal « H_u ».

Dins de la hisenda, ens caldrà fer una distinció. En l'actualitat, només es retribueixen, dins el mercat, les forces de producció privades (treball, capital, empresa i invent). Podem dir, doncs, que la hisenda actual és una hisenda privada. (Senyal: « H_{pu} »). Però, segons la nostra hipòtesi, existeixen també unes forces de producció comunitàries; llur hipotètica retribució constituïria una hisenda comunitària. (Senyal: « H_{ku} »).

Ara ja hem definit i senyalitzat tots els elements de la hipòtesi. Podem passar a la seva matematització, molt general:

En primer lloc, definim un utilitarisme equilibrat com aquell en el qual producció i hisenda s'igualen. Això pot expressar-se així:

$$\frac{P_u}{H_u} = 1 \quad \text{Fórmula de l'utilitarisme equilibrat}$$

En segon lloc, sabem que l'utilitarisme actual no és equilibrat, perquè hi ha unes forces de producció comunitàries no retribuïdes hisendísticament, i perquè, a la vegada, la hisenda que correspon a aquestes forces comunitàries és desviada, sense mesura i sense control, cap a sectors socials privilegiats (el senyal d'aquesta hisenda comunitària apropiada sense mesura ni control serà «?»).

El desequilibri de l'utilitarisme actual l'expressarem:

$$\frac{P_u}{H_{pu} + ?} \neq 1 \quad \text{Fórmula de l'utilitarisme desequilibrat actual}$$

En tercer lloc, és ben evident que, si el que volem és un utilitarisme equilibrat, només cal que mesurem amb exactitud l'aportació de les forces de producció comunitàries, i que creem la hisenda comunitària exactament corresponent.

Assaig sobre moneda, mercat i societat

$\frac{P_u}{H_{pu}} > 1$ Això és, les forces productores privades no expliquen per elles soles la producció total

$P_u - H_{pu} = H_{ku}$ Cal doncs postular unes forces productores comunitàries que, mesurades monetàriament, són iguals a la diferència entre producció total i hisenda privada.

$\frac{P_u}{H_{pu} + H_{ku}} = 1$ L'equilibri s'aconseguirà creant la hisenda comunitària complementària de la hisenda privada, que constitueix la retribució adequada de les forces de producció comunitàries.

2. Invenció de diner

Hem utilitzat ja diverses vegades l'expressió «crear una hisenda comunitària». Què volem dir amb això? Simplement, volem dir que hom pot **inventar** la massa monetària corresponent a la diferència entre P_u i H_{pu} , sense que això pertorbi el mercat, ans al contrari, l'equilibri.

Nosaltres proposem que aquesta invenció sigui feta per l'Estat, com a gerent de la total comunitat geopolítica, i que la massa monetària obtinguda sigui repartida de manera equitativa entre tots els membres d'aquesta comunitat.

Inventar diner no és cap cosa de l'altre món: Banc Central i Bancs privats ho fan contínuament sense que ningú no se n'estranyi, i a més a més sense cap control eficaç. La nostra proposta és doncs únicament de substituir l'actual invenció dispersa i incontrolada de diner, per una invenció centralitzada, mesurada i controlada,

- que comptarà amb la garantia real dels excedents concrets de producció mercantil;
- que comptarà amb la garantia subsidiària dels excedents –o saldos positius– de tots els comptes corrents a la vista de la comunitat, els quals hauran estat imperialitzats;
- i que es distribuirà equitativament entre tots els membres de la comunitat geopolítica, ja que la massa monetària inventada es considera com la retribució merescuda d'unes forces de producció comunitàries.

El més gran avantatge d'aquest procediment d'invenció de diner, és que la massa monetària inventada, com que ha estat prèviament mesurada com a diferència entre producció total i hisenda privada, constitueix la hisenda comunitària exactament complementària de la hisenda privada: constitueix el poder de compra que mancava en el mercat, per insuficiència del poder de compra d'origen privat-mercantil. Per això, constitueix la millor garantia d'equilibri continuat i dinàmic del mercat.

3. Formulació detallada

La fórmula que hem donat per a la invenció de la hisenda comunitària: $P_u - H_{pu} = H_{ku}$, és massa general, i no serveix en la pràctica per a calcular el poder de compra a inventar.

Ens cal analitzar els diversos cicles i subcicles de què es compon el mercat, per a poder arribar a formulacions detallades per a cada un d'ells, que siguin realitzables en la pràctica.

Hem de recordar aquí l'anàlisi, efectuada en el capítol 8, del mercat en dos cicles: el cicle de la producció i el cicle del consum; i l'anàlisi del cicle de la producció en tres subcicles: el subcicle de la producció corrent, el subcicle de la producció inversiva i el subcicle dels comerços i indústries al detall.

La constatació bàsica a efectuar, després de l'anàlisi anterior, és la següent: d'entre tots els cicles i subcicles del mercat, el subcicle de la producció corrent és el bàsic, el motor, el que alimenta tots els altres, ja sigui directament (en el cas del subcicle de la producció inversiva i del subcicle dels comerços i indústries al detall), ja sigui indirectament (a través del subcicle dels comerços i indústries al detall, en el cas del cicle del consum).

Tots els valors precio-mercantils produïts en el subcicle de la producció corrent van a parar, o directament al subcicle de la producció inversiva, o indirectament al cicle del consum. Per això diem que el subcicle de la producció inversiva i el cicle del consum són els **exutoris** naturals del mercat, els llocs per on **surt** tota la producció.

Un tercer exutori està constituït pel comerç exterior, que pot realitzar-se en qualsevol dels cicles o subcicles esmentats.

El subcicle de la producció corrent és capaç de desenvolupar-se amb plena autonomia i autosuficiència, sempre que els seus exutoris funcionin igualment bé, és a dir, absorbeixin la producció del primer.

Igualment, la producció per a exportació funciona per ella mateixa sempre que els importadors estrangers puguin absorbir-la.

La conseqüència immediata d'aquesta reflexió és la següent: no és necessari que injectem hisenda comunitària en el subcicle de la producció corrent, ni en la producció per a exportació; n'hi ha prou que sigui injectada en els tres exutoris esmentats, perquè en resulti dinamitzat tot el mercat en el seu conjunt.

A partir d'aquí, podem substituir la fórmula general per tres fórmules particulars, més detallades i adaptades a la realitat del mercat.

Invenció d'hisenda comunitària en el subcicle de la producció inversiva (Senyalètica pròpia d'aquest subcicle: «I»; crèdit a la inversió: «C»)

$$P_{Iu} - H_{pIu} = H_{kIu} = C$$

Aquesta hisenda comunitària inversiva (H_{kIu}) l'anomenem «crèdit comunitari a la inversió»: es pot concedir a totes les empreses amb necessitats inversives que demostrin la seva eficàcia productiva, o a tots els qui vulguin crear una nova empresa i ofereixin garantia d'èxit.

Invenció d'hisenda comunitària en el cicle del consum
(Senyalètica pròpia d'aquest cicle: «C»; finances al consum: «f»)

$$P_{Cu} - H_{pCu} = H_{kCu} = f$$

Aquesta hisenda comunitària de consum (H_{kCu}) l'anomenem «finances al consum», i es pot atorgar a fons perdut a tots els membres de la comunitat geopolítica, en funció de les seves necessitats diferencials com a consumidors.

En els dos casos anteriors, el càlcul de la hisenda privada (inversiva o de consum) és un càlcul complex que aquí no desenvoluparem. Diguem únicament que en el concepte d'hisenda privada s'han d'incloure tant el poder de compra disponible procedent de l'exercici considerat, com el poder de compra disponible acumulat d'exercicis anteriors.

Assaig sobre moneda, mercat i societat

Invenció d'hisenda comunitària en el comerç exterior

(Senyalètica pròpia: exportacions, «E»; importacions, «J»)

$$\text{Si } \frac{E_u + (c + f)_E}{J_u + (c + f)_J} = 1, \text{ llavors}$$

$$(c + f)_E = [J_u + (c + f)_J] - E_u$$

(Recordem que, en el comerç exterior, les unitats monetàries emprades seran sempre les del país estranger, o les convingudes segons tractat, però mai les pròpies unitats monetàries).

La hisenda comunitària exterior, doncs, és constituïda tant per crèdits com per finances, però sempre dins del marc d'un equilibri unitari entre total d'importacions i total d'exportacions.

Capítol 23. POSSIBILITATS EN CAS DE CONFIRMACIÓ DE LA HIPÒTESI

La reforma monetària que hem proposat en la Primera Part d'aquest assaig pot tenir conseqüències de gran abast en la vida de la comunitat geopolítica en què es realitzi: així ho hem vist a través de la Segona i la Tercera Part.

Ara bé, la confirmació de la hipòtesi exposada en aquesta Quarta Part afavoreix i reforça l'aplicabilitat pràctica de les propostes socials esmentades.

1. El bé comú mercantil en l'actualitat

Com ja hem indicat diverses vegades, en l'actualitat, l'hipotètic bé comú –això és, la hipotètica possibilitat d'inventar diner (poder de compra) en funció dels excedents de producció realment existents en el mercat–, és apropiat pels Bancs i pels Estats, els únics que tenen la capacitat –legal o consuetudinària-pràctica– d'inventar diner.

En el capítol 2, Primera Part, hem vist com aquesta capacitat s'ha anat desenvolupant i modificant al llarg dels temps.

Ara bé, el fet que actualment no existeixi un sistema monetari informatiu i omnidocumentari, significa que ni els Bancs ni els Estats coneixen amb exactitud el bé comú. Tot i que la informació dels Estats, i potser encara més la dels Bancs, sobre el mercat, és molt superior a la del comú de la gent, no per això deixa de ser imperfecta i parcial.

Ens trobem, doncs, amb la següent situació: Bancs i Estats utilitzen el bé comú mercantil de cada comunitat imperial, únicament en la mesura que el coneixen o l'intueixen, i sempre sectorialment, cadascun per la seva banda. En conseqüència, la invenció de diner que realitzen, –deixant de banda que pugui ser injusta– és sempre desequilibradora, perquè:

- a) no és global i integrada a nivell de tota la comunitat imperial, sinó sectorial, independent...;
- b) no és exacta, sinó gairebé sempre excessiva o deficitària, provocant així les conegudes crisis d'inflació i deflació;
- c) el poder de compra inventat no va a parar, finalment, a aquells sectors socials on fa realment falta per tal d'equilibrar el mercat.

En resum: actualment, el bé comú mercantil és malversat, i està totalment desprotegit. Canviar aquesta situació, però, és molt fàcil.

2. El bé comú mercantil en règim de factura-xec

La simple posta en marxa d'un sistema monetari a base de la factura-xec pro-telemàtica, és la base, alhora, de:

1. La confirmació o infirmació de la hipòtesi del bé comú mercantil: només cal, a partir de les dades exactes proporcionades per l'omnicomptabilitat analítica-estadística, realitzar els càlculs oportuns; de totes maneres, aquesta confirmació o infirmació no pot ser immediata, sinó que haurà d'estar precedida d'un període més o menys llarg de promoció de les llibertats socials i mercantils necessàries perquè el bé comú sorgeixi amb espontaneïtat i fluïdesa, amb tota la seva potència. Si, al llarg del temps, el bé comú es mostra persistent, constant i, millor encara, creixent, llavors hom podrà donar per confirmada la seva existència.

Assaig sobre moneda, mercat i societat

2. I, en cas de confirmació, el seu coneixement exacte, precís i global, juntament amb el coneixement dels sectors socials cap als quals és més oportú i beneficiós de canalitzar la invenció de diner corresponent. Aquest coneixement del bé comú mercantil és la plataforma d'una nova sèrie d'actuacions socials molt riques en possibilitats, com veurem a continuació.

3. Imperialització del bé comú mercantil

Segons la nostra hipòtesi, el bé comú mercantil consisteix en l'existència, en el mercat, d'uns excedents de producció deguts a l'actuació d'unes forces de producció comunitàries no remunerades pel mercat.

Aquestes forces de producció comunitàries no són cap misteri, sinó que poden ser explicades de diferents maneres.

Una explicació factible és la que pren en consideració l'esforç productiu de les generacions passades, de les persones que ara són al cementiri i no cobren, mentre que nosaltres continuem aprofitant llurs obres. Per exemple: ningú no paga royalties per poder construir o utilitzar una roda.

Una altra explicació possible és la que té en compte el nivell cultural global d'una comunitat: la saviesa, la pau, la cultura, l'educació, el desenvolupament tècnic, el benestar social, psicològic, material..., són factors que, indirectament però innegablement, contribueixen en gran mesura a elevar la productivitat de cada comunitat humana.

Un altre factor important a tenir en compte és la llibertat mercantil. Com més lliurement pot organitzar-se un mercat, major és la seva vitalitat, i major és, doncs, la seva capacitat de generar excedent mercantil.

No és, però, el nostre objectiu, de donar aquí una explicació més rigorosa sobre l'actuació dels agents productius comunitaris; ens interessa únicament, ara, de recalcar que tots aquests factors actius no són propietat privada de ningú, sinó patrimoni de tota la comunitat. És basant-nos en aquesta constatació que proposem la imperialització del bé comú mercantil.

La imperialització del bé comú mercantil no significa, de cap de les maneres, la imperialització dels excedents de producció, els quals, evidentment, sí que són de propietat privada.

Entenem, en canvi, per imperialització del bé comú mercantil, la imperialització de la capacitat d'inventar diner en funció dels excedents de producció mercantil realment existents. Això vol dir que la comunitat imperial, a través de l'Estat, el seu gerent, és l'única amb capacitat constitucionalment reconeguda d'inventar diner a partir únicament d'excedents de producció. Com a garantia d'aquesta invenció, la comunitat compta amb els excedents positius de tots els comptes corrents a la vista, també imperialitzats.

Pel que fa als Bancs, i com ja hem dit en una altra ocasió (capítol 12), aquests podran continuar inventant diner, però basant-se únicament i exclusivament en capitals i reserves propis, i en capitals cedits contractualment a ells amb tal fi; però mai basant-se sobre els excedents de comptes corrents a la vista.

De la imperialització del bé comú mercantil així entesa, se'n derivarà un conjunt de possibles realitats que nosaltres anomenem «econòmiques».

4. Economia

L'actuació autopolítica a partir del coneixement precís i exacte del bé comú mercantil existent en la comunitat geopolítica, l'anomenem «economia». Etimològicament, **economia** significa «repartició equitativa (NOMOS, -NOMIA), entre tots els membres de la comunitat,

de la riquesa comunitària (OIKOS, ECO-)».

Quan, en una comunitat imperial qualsevol, l'existència del bé comú mercantil sigui un fet llargament experimentat i comprovat, la font de tota riquesa comunitària, de tota massa monetària comunitària, pot passar a ésser únicament i exclusiva la invenció de diner comunitari (per imperialitzat) en funció dels excedents de producció mercantil. Podrà desaparèixer, doncs, l'impost d'omnisolidaritat comunitària.

Quan, en el capítol 14, hem parlat de l'obtenció de la massa monetària comunitària a través d'aquest impost únic, hem afegit que es podien preveure unes mesures complementàries per a augmentar aquesta massa; si el bé comú mercantil es mostra fort i amb tendència creixent, aquestes mesures complementàries poden passar a ser les principals, i l'impost es pot anar reduint progressivament, fins a supressió total.

La massa monetària comunitària estarà, llavors, assegurada pels següents mecanismes:

1. Invenció de diner comunitari en funció dels excedents de producció inversiva realment existents en el mercat: aquest diner serà repartit i reprivatitzat sota forma de crèdits comunitaris a la inversió a aquelles empreses que ho sol·licitin, amb les suficients garanties d'eficàcia i rendibilitat.
2. Invenció de diner comunitari en funció dels excedents de producció de consum (mercaderies en mans dels comerços i indústries al detall) realment existents en el mercat: aquest diner serà repartit i reprivatitzat sota forma de finances comunitàries al consum, segons els Estatuts financers assenyalats en el capítol 14.
3. Els saldos positius de tots els comptes corrents a la vista, imperialitzats, constituïran la garantia comptable-abstracta d'aquesta invenció de diner comunitari.
4. Eventualment, en casos de dèficits greus en determinats sectors productius, podrà procedir-se a una congelació parcial i selectiva de comptes corrents, per a creditació de tals sectors.

■ ■ ■

Magdalena Grau i Figueras va néixer a Barcelona, el dia 1 de novembre del 1959. És llicenciada en Pedagogia i Economia per la Universitat de Barcelona i treballa al Departament d'Ensenyament de la Generalitat. Ha estat secretària de l'Agustí Chalaux (1980-84) i és sòcia fundadora del Centre d'Estudis Joan Bardina (1984) i de l'Escola Finaly (1995). Interessada pels models econòmics proposats per Agustí Chalaux i per les seves possibles simulacions teòriques dins d'un sistema d'economia global ha publicat diversos llibres i estudis, entre d'altres *Introducció al Sistema General, Què és el diner?, Moneda telemàtica i estratègia de mercat* i *Assaig sobre moneda, mercat i societat*.

Agustí Chalaux i de Subirà (Sant Genis dels Agudells, 1911 - Barcelona, 2006) va néixer el 19 de juliol de 1911 a Sant Genís dels Agudells, un poblet rural del Collserola que acabava de ser annexionat a la ciutat de Barcelona. Era fill d'un industrial francès, propietari d'una fàbrica de tints del Poblenou. Mentre estudiava batxillerat a França, al 14 anys va conèixer fortuïtament el banquer Horace Finaly, president de la Banca de París i dels Països Baixos. Es va establir una amistat especial entre tots dos i, durant més de deu anys, van reunir-se periòdicament per parlar de política i economia. Es llicenciat en Química per l'Escola de Mulhouse i va treballar a la fàbrica del seu pare, sobretot durant els anys de la Guerra Civil, acceptat per la CNT degut a les seves idees llibertàries. Es va exiliar a França l'any 1939 i no va poder tornar fins al 1945, gràcies a la seva nacionalitat francesa. Ha animat nombrosos grups de discussió política i econòmica i, des de l'any 1984 és fundador i president del Centre d'Estudis Joan Bardina i de l'Escola Finaly (1995). L'obra d'Agustí Chalaux és fruit de més de cinquanta anys de recerca i –encara que aparentment desordenada i sovint no escrita o perduda– ha estat estudiada i sintetitzada en diferents documents per ell i els seus col·laboradors.

■ ■ ■

Escola Finaly

Economia i Societat

<http://www.finaly.org>

E-correu: escola.finaly@gmail.com